

LAPPEENRANNAN TEKNILLINEN YLIOPISTO
Kauppatieteellinen tiedekunta
Yritysjuridiikka

Sini Nupponen

**SUOMEN OSINKOVEROTUKSEN ONGELMAT JA UUDISTAMINEN
- VERTAILU ERI MAIDEN OSINKOVEROJÄRJESTELMIIN**

Työn ohjaaja/tarkastaja: Professori Matti I. Niemi
2. tarkastaja: KTM Helena Sjögrén

TIIVISTELMÄ

Tekijä:	Nupponen, Sini
Tutkielman nimi:	Suomen osinkoverotuksen ongelmat ja uudistaminen - vertailu eri maiden osinkoverojärjestelmiin
Tiedekunta:	Kauppätieteellinen tiedekunta
Pääaine:	Yritysjuridiikka
Vuosi:	2010
Pro gradu -tutkielma:	Lappeenrannan teknillinen yliopisto 112 sivua ja 3 taulukkoa
Tarkastajat:	prof. Matti I. Niemi KTM Helena Sjögrén
Hakusanat:	verotus, osinkoverotus, tulojen muunto, osake- tuottovähennys, ACE, verotuksen neutraalisuus, kahdenkertainen verotus, verouudistus
Keywords:	taxation, dividend taxation, income shifting, rate of return allowance, ACE, tax neutrality, double taxation, tax reform

Tämän tutkielman tarkoituksena on perehtyä Suomen nykyisen yritys- ja osinkoverojärjestelmän ongelmiin ja mahdollisiin ratkaisumalleihin. Ratkaisumalleja etsitään muiden maiden soveltamista osinkoverojärjestelmistä, joita tutkielmassa esitellään laajasti. Lisäksi arvioidaan Verotuksen kehittämistyöryhmän (18.9.2008 - 31.12.2010) uudistusehdotusta Suomen uudeksi yhteisö- ja osinkoverojärjestelmäksi. Verojärjestelmän neutraalisuus on olennainen kysymys verojärjestelmää suunniteltaessa. Eri maiden yritys- ja osinkoverojärjestelmien neutraalisuusominaisuuksia arvioidaan lainopillisen ja vertailevan menetelmän avulla. Neutraalisuusominaisuuksien lisäksi kiinnitetään huomiota myös järjestelmien luomiin kannustin- ja kokonaistaloudellisiin vaikutuksiin. Tutkielmassa todetaan Suomen nykyisen osinkoverojärjestelmän sisältävän ei-toivottuja kannustinvaikutuksia, jotka Verotuksen kehittämistyöryhmän uudistusehdotus poistaa vain osittain. Muiden maiden soveltamat järjestelmät sisältävät elementtejä, joiden soveltaminen olisi perusteltua myös Suomessa.

ABSTRACT

Author: Nupponen, Sini
Title: Problems Related to Finnish Dividend Taxation and the Need for Tax Reform - Comparison of Different Dividend Tax Designs Among Various Countries
Faculty: LUT, School of Business
Major: **Business Law**
Year: 2010
Master's Thesis: Lappeenranta University of Technology
112 pages and 3 tables
Examiners: prof. Matti I. Niemi
M.Sc. (Econ. and Bus. Adm.) Helena Sjögrén
Keywords: taxation, dividend taxation, income shifting, rate of return allowance, ACE, tax neutrality, double taxation, tax reform

The main objective of this paper is to study and solve out the problems related to corporate and dividend taxation in Finland. The paper describes different kinds of ways and solutions how other countries have resolved same issues. Also the new tax reform proposal from the Working Group for Developing the Finnish Tax System (18.9.2008 - 31.12.2010) is examined in this study. When planning a new tax design, one of the key elements is the designs neutrality. Neutrality features among different corporate and dividend tax designs are weighted by juridical and comparative approach. Besides neutrality other incentives raised by the tax system and its effects to society are considered. The paper states that the current dividend tax system in Finland raises unwished incentives that can't be fully covered by the new tax reform proposal. The corporate and dividend tax systems in other countries include features which could be incorporated also into the Finnish tax system.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	I
ABSTRACT	II
SISÄLLYS	III
LYHENTEET	VI
1. JOHDANTO	1
1.1 Taustaa	1
1.2 Tutkimusongelma, tavoitteet ja rajaukset	2
1.3 Tutkimusmetodologia	3
1.4 Tutkimuksen rakenne	4
2. HYVÄN VEROJÄRJESTELMÄN PIIRTEET	6
2.1 Verotuksen oikeudenmukaisuus	7
2.2 Verotuksen tehokkuus	8
2.3 Julkisen sektorin rooli ja muuttuva toimintaympäristö	9
2.4 Hyvän yhteisö- ja osinkoverojärjestelmän erityispiirteet	10
3. KOKO TULOVEROTUKSEN KATTAVIEN MALLIEN PÄÄPIIRTEET	12
3.1 Laajaan tuloon perustuva järjestelmä	12
3.2 Eriytetty tuloverojärjestelmä	13
3.2.1 Suomen sovellus eriytetystä tuloverojärjestelmästä	16
3.3 Tasavero	18
3.4 Menovero	21
4. SUOMEN NYKYINEN YHTEISÖ- JA PÄÄOMATULOVEROJÄRJESTELMÄ	24
4.1 Yhteisö- ja osinkoverotuksen kehityspiirteitä 1960-luvulta nykypäivään	25
4.1.1 Kansainvälisen toimintaympäristön muuttuminen	28
4.2 Yhteisö-, osinko- ja luovutusvoittoverotus nyt	31

4.2.1 Osingon saajana luonnollinen henkilö.....	31
4.2.2 Osingon saajana yhteisö.....	32
4.2.3 Osakkeiden luovutusvoittoverotus	33
4.3 Osinkoverotuksen ongelmat ja kehittämistarpeet.....	34
5. MUIDEN MAIDEN SOVELTAMAT YHTEISÖ- JA PÄÄOMATULOVEROMALLIT.....	38
5.1 Norjan osaketuottovähennysmalli	38
5.1.1 Tulolajit Norjan tuloverotuksessa	38
5.1.2 Norjan vuoden 2006 osinkoverouudistus	41
5.1.3 Norjan osinkoverouudistuksen taustaa ja harkitut vaihtoehtoiset mallit	41
5.1.4 Osaketuottovähennysmalli käytännössä	43
5.1.4.1 Käyttämättömän normaalituottovähennyksen siirtyminen tuleville vuosille ja hyvitys luovutusvoitoista.....	45
5.1.4.2 Luovutustappioiden vähentäminen	48
5.1.5 Siirtymäsäännökset.....	49
5.1.6 Norjan verouudistuksen arviointia	51
5.2 Allowance for Corporate Equity (ACE) -malli.....	53
5.2.1 Koron ja pääomapohjan määrittäminen ACE-mallissa.....	53
5.2.2 Belgian ACE-malli	55
5.2.3 ACE-mallin variantit: Italia ja Brasilia	56
5.2.4 ACE-mallin soveltaminen Suomeen.....	58
5.2.5 ACE – puolesta ja vastaan.....	58
5.2.6 ACE-mallin vastakkainen järjestelmä: Comprehensive Business Income Tax (CBIT).....	61
5.3 Iso-Britanniaan ehdotetut uudet yhteisö- ja osinkoverojärjestelmät	62
5.3.1 Iso-Britannian nykyinen yhteisö- ja osinkoverojärjestelmä	63
5.3.2 Tuloveroregiimi ja kulutusveroregiimi	63

5.4 Ruotsin yhteisö- ja osinkoverojärjestelmä	65
5.4.1 Henkilöverotus Ruotsissa.....	65
5.4.2 Yhteisöverotus Ruotsissa.....	67
5.4.2.1 Harvainosakeyhtiö	69
5.4.2.2 Harvainosakeyhtiöstä saatu osinko.....	70
5.4.2.3 Harvainosakeyhtiön osakkeista syntynyt luovutusvoitto ja - tappio.....	72
5.5 Ruotsin yhteisö- ja osinkoverojärjestelmän arviointia.....	73
6. VEROTUKSEN KEHITTÄMISTYÖRYHMÄN ESITYS YHTEISÖ- JA PÄÄOMATULOVEROTUKSEN KEHITTÄMISESTÄ.....	78
6.1 Tavoitteet	78
6.2 Harkitut vaihtoehdot	79
6.3 Verotuksen kehittämistyöryhmän esityksen arviointia	82
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	96
LÄHDELUETTELO	105

LYHENTEET

ACE	Allowance for Corporate Equity
AL	Laki varojen arvostamisesta verotuksessa 22.12.2005/1142
DIT	Dual Income Tax
CBIT	Comprehensive Business Income Tax
EU	Euroopan unioni
EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360
EY	Euroopan yhteisö
IFS	Institute for Fiscal Studies
KHO	Korkein hallinto-oikeus
NID	Notional Interest Deduction
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OTV	Osaketuottovähennys
TVL	Tuloverolaki 30.12.1992/1535
VM	Valtiovarainministeriö

1. JOHDANTO

1.1 Taustaa

Suomen yhteisö- ja osinkoverotus on muutoksen alla. Valtionvarainministeriö asetti Verotuksen kehittämistyöryhmän toimikaudelle 18.9.2008 - 31.12.2010 arvioimaan nykyistä verojärjestelmäämme ja valmistelemaan ehdotusta uudeksi yhteisö- ja osinkoverojärjestelmäksi. Työryhmän puheenjohtajana toimii Martti Hetemäki, joten työryhmä tunnetaan paremmin ”Hetemäen työryhmänä”. Työryhmä on julkaissut alustavan esityksensä uudeksi yhteisö- ja osinkoverolainsäädännöksi Verotuksen kehittämistyöryhmän väliraportissa 21.6.2010.¹ (VM 35/2010)

Suomen yhteisö- ja osinkoverojärjestelmän on nähty olevan muutoksen tarpeessa useista syistä. Järjestelmään on havaittu liittyvän monia ongelmia ja epäneutraalisuustekijöitä. Osinkoverotus itsessään on tasaisesti lehtien otsikoissa jakaen kansan mielipiteen. Paljon julkista keskustelua herätti lääkäriyhtiöitä käsittelevä oikeustapaus (KHO 2008:6), jossa osakeyhtiön osakkaina olleet lääkärit pyrkivät muuntamaan korkeasti verotettuja ansiotuloja matalammin verotetuiksi osinkotuloiksi. Tulonmuuntomahdollisuus on kuitenkin vain yksi osinkoverojärjestelmämme ongelmista, joskin ehkä tunnetuin. Osinkotulojen verotukseen liittyvä julkinen keskustelu painottuukin yleensä vahvasti oikeudenmukaisuusnäkökohtiin, joilla on paljon merkitystä myös koko verojärjestelmää ajatellen.

Samaan aikaan kun Suomessa on kamppailtu yhteisö- ja osinkoverojärjestelmän ongelmien kanssa, on muissa maissa otettu käyttöön uusia, innovatiivisia yhteisö- ja osinkoverojärjestelmiä, jotka pyrkivät ratkaisemaan näitä osinkoverotukselle tyypillisiä ongelmia. Muiden maiden osinkoverojärjestelmien ominaisuuksia soveltamalla myös Suomen nykyisen osinkoverojärjestelmän ongelmien ratkaiseminen on mahdollista.

¹ Loppuraportti ei ole vielä valmistunut. Raportin odotetaan valmistuvan joulukuussa 2010.

1.2 Tutkimusongelma, tavoitteet ja rajaukset

Tämän tutkielman tarkoituksena on perehtyä Suomen nykyisen yhteisö- ja osinkoverojärjestelmän ongelmiin ja mahdollisiin ratkaisumalleihin. Ratkaisua Suomen osinkoverotuksen ongelmiin haetaan muiden maiden soveltamista yhteisö- ja osinkoverojärjestelmistä, joissa samoille ongelmille on luotu erilaisia ratkaisumalleja. Lisäksi arvioidaan Verotuksen kehittämistyöryhmän esitystä ja harkittuja vaihtoehtoja Suomen uudeksi yhteisö- ja osinkoverojärjestelmäksi. Tavoitteena on löytää neutraalisuusominaisuuksiltaan paras yhteisö- ja osinkoveromalli, esitellä muiden maiden soveltamia järjestelmiä ja tarkastella Suomeen ehdotetun uuden osinkoverojärjestelmän vaikutuksia. Aiheen kannalta keskeisiä tutkimuskysymyksiä ovat: Millaisia ongelmia Suomen nykyiseen osinkoverojärjestelmään liittyy? Miten muissa maissa on ratkaistu näitä samoja ongelmia? Onko jonkin maan soveltama yhteisö- ja osinkoverojärjestelmä selvästi muita parempi ja kuinka paremmuus määritellään? Ratkaiseeko Verotuksen kehittämistyöryhmän ehdotus nykyisen järjestelmämme ongelmat?

Suomen osinkoverotukseen liittyy useita erilaisia ongelmia. Yksi keskustelluimmista ongelmista liittyy mahdollisuuteen muuntaa korkeasti verotettavat ansiotulot matalalla verokannalla verotettaviksi pääomatuloiksi. Nykyisellä verojärjestelmällä on nähty olevan myös haitallisia kannustinvaikutuksia muun muassa osingon jakoon. Lisäksi Suomen osinkoverojärjestelmä toteuttaa kolme pääomatuloverotukselle ominaista, klassista pulmaa: velan ja oman pääoman epäneutraalin kohtelun, uuden osakepääoman ja pidätettyjen voittojen epäneutraalin kohtelun ja investointipäätöksiä vääristymisen.² (Hjerppe et al. 2006, 226) Ongelmiin on haettu ratkaisua muiden maiden soveltamista osinkoverojärjestelmistä. Verotuksen kehittämistyöryhmän uudistusesityksen taustalla vaikuttaa vuonna 2006 Norjassa käyttöön otettu osaketuottovähennysmalli, joka on neutraalisuusominaisuuksiltaan vertaansa vailla. Lisäksi harkituissa vaihtoehdoissa voi-

² Ongelmia käsitellään myöhemmin tutkimuksessa tarkemmin.

daan nähdä viitteitä Ruotsin yritys- ja osinkoverojärjestelmästä. Tutkimuksessa perehdytäänkin perusteellisesti molempien edellä mainittujen maiden soveltamiin yhteisö- ja osinkoverojärjestelmiin. Lisäksi tarkastellaan myös niin sanottua ACE-mallia (Allowance for Corporate Equity), joka oli yksi Verotuksen kehittämistyöryhmän harkitsemista vaihtoehdoista. Vaikka tutkielma tarkasteleekin pääasiassa yhteisö- ja osinkoverotusta, ei luovutusvoittoverotustakaan voida sivuuttaa sen ollessa olennainen tekijä osinkoverojärjestelmän neutraalisuuden kannalta. Luovutusvoittoverotuksen tarkastelu ei kuitenkaan ole yhtä laajaa kuin osinkoverotuksen.

Tutkielman ulkopuolelle jäävät muun muassa kysymykset siitä pitäisikö verotuksen olla neutraalia vai ohjaavaa ja pitäisikö pienyrityksen nauttia verohelpotuksia? Tällä hetkellä verotuksen neutraalisuus on kasvava trendi. Taustalla vaikuttaa ajatus siitä, että neutraali verojärjestelmä ei vääristä yritysten päätöksentekoa, vaan päätöksenteko tapahtuu markkinatalouden vaikutuksesta. Pienyrityksen verohelpotuksia voidaan perustella omistajan kantamalla suuremmalla riskillä tai esimerkiksi markkinoille tulon vaikeuksien kompensationsa, mutta samalla verohelpotukset ovat ristiriidassa verotuksen neutraalisuusvaatimusten kanssa. Myös tulonmuuntoa ansiotuloista pääomatuloiksi koskeva osakeyhtiöoikeudellinen tarkastelu on rajattu tutkimuksen ulkopuolelle ja kysymystä lähestytään pelkästään verotuksellisista lähtökohdista. Kysymys siitä, pitäisikö yhtiön ja osakkaan verotusta tarkastella lähtökohtaisesti yhtenä kokonaisuutena vai toisistaan erillisinä kokonaisuuksina, jää tutkielman pohdinnan ulkopuolelle. Tarkasteluissa yhteisö- ja osinkoveromalleissa on kaikissa lähtökohtana se, että yhtiötä ja sen omistajaa tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena.

1.3 Tutkimusmetodologia

Tutkimuksen perustan muodostavat Suomen, Ruotsin ja Norjan verolait, Verotuksen kehittämistyöryhmän väliraportti, verotuksen kehittämistä sekä erilaisia verojärjestelmiä käsittelevä kirjallisuus ja julkaisut sekä eri valtioiden julkishallinnon sivuilta kerätty tieto. Näin ollen tutkimuksella on vahva

lainopillinen näkökulma. Koska tutkimuksen kannalta olennaisessa osassa ovat hyvän verojärjestelmän piirteet, sisältää tutkimus myös oikeusteoreettisia ainesosia. Vertailevalla menetelmällä on huomattava merkitys tutkimuksen kannalta, sillä suuri osa tutkimuksesta koostuu muiden maiden soveltamien yhteisö- ja osinkoverojärjestelmien esittelystä ja analysoinnista.

Suomalaisista julkaisuista Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen julkaisuilla on merkittävä painoarvo tutkimuksen kannalta. Kansainvälisten julkaisuiden huippua edustaa tänä vuonna Iso-Britanniassa julkaistun The Mirrlees Review:n ensimmäinen osa. Viimeksi vastaava, verotusta kokonaisuutena tarkasteleva ”Meaden raportti” on julkaistu kolmekymmentä vuotta sitten. Koska aihe on kansainvälinen, on muiden maiden verojärjestelmistä saatavilla melko vähän (jos lainkaan) tietoa suomeksi. Näin ollen myös lähdeluettelossa on useita erikielisiä lähteitä. Verojärjestelmiä tarkastellaan pääasiassa alkuperäisten verolakien avulla. Poikkeuksellisesti ACE-järjestelmän tarkastelussa joudutaan kuitenkin turvautumaan toisen käden lähteisiin. ACE-järjestelmää sovelletaan muun muassa Belgiassa, Italiassa ja Brasiliassa, mutta esimerkiksi Belgian verolainsäädäntöä ei ollut saatavilla tätä tutkimusta varten. Ensikäden tietoa Belgian verojärjestelmästä oli kuitenkin mahdollista hankkia Belgian julkishallinnon sivujen kautta. Italian ja Brasilian järjestelmiä kuvataan puolestaan melko lyhyesti yleisellä tasolla, joten kyseessä on pikemminkin kuvaus verojärjestelmien mahdollisista sovelluksista ja niiden vaikutuksista.

1.4 Tutkimuksen rakenne

Tutkimuksen toinen luku lähtee liikkeelle hyvän verojärjestelmän yleispiirteistä tarkastellen myös hyvän yhteisö- ja osinkoverojärjestelmän erityispiirteitä. Luvun tarkoituksena on antaa taustatietoa lukijalle siitä, millaisia vaatimuksia hyvään verojärjestelmään kohdistuu ja millaisia ongelmia yhteisö- ja osinkoverojärjestelmiin yleensä liittyy. Luvun pohjalta lukija voi

muodostaa käsityksen siitä millaisista lähtökohdista osinkoverojärjestelmien ”paremmuutta” voidaan arvioida.

Kolmannessa luvussa käsitellään koko tuloverotuksen kattavia malleja ja esitellään lyhyesti Suomen tuloverojärjestelmä. Koko tuloverotuksen kattavien teorioiden ymmärtäminen on tärkeää, jotta voi ymmärtää mallien pohjalta luotuja erilaisia yhteisö- ja osinkoverojärjestelmiä sekä erilaisten mallien yhteyksiä toisiinsa.

Neljännessä luvussa tarkastellaan Suomen yhteisö- ja osinkoverotuksen historiaa ja kehittymistä, nykyistä järjestelmää ja sen ongelmia. Verotuksen historiaa tarkasteleva osio on lyhyehkö, mutta olennainen, koska aikaisemmin tehdyt valinnat vaikuttavat myös nykyiseen verojärjestelmäämme. Osio huomioi myös muuttuvan, kansainvälisen toimintaympäristön asettamat vaatimukset verojärjestelmälle ja esittelee Suomen nykyisen osinkoverojärjestelmän. Loppututkimuksen kannalta neljäs luku on olennainen sen taustoittaessa niitä osinkoverotukseen liittyviä ongelmia, joihin tutkimus etsii vastauksia.

Viides luku vastaa neljännen luvun tutkimuskysymyksiin esittelemällä eri maiden osinkoverojärjestelmiä. Kyseessä ovat siis käytännön ratkaisut osinkoverotukseen liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi. Jokaisen esitellyn järjestelmän lopuksi arvioidaan kyseisen järjestelmän ominaisuuksia.

Kuudes luku tarkastelee Suomeen ehdotettua uutta osinkoverojärjestelmää ja sitä, miten muiden maiden soveltamien verojärjestelmien piirteet näkyvät uudistusehdotuksessa. Uudistusehdotusta arvioidaan Suomen nykyisen osinkoverojärjestelmän ja muista maista haettujen vaikutteiden valossa.

Tutkimuksen viimeinen, seitsemäs luku, on varattu johtopäätöksille. Lisäksi pohditaan niitä kysymyksiä, jotka olisivat olennaisia jatkotutkimusta ajatellen.

2. HYVÄN VEROJÄRJESTELMÄN PIIRTEET

Kun hyvää verojärjestelmää tarkastellaan sen yleisten kriteerien tasolla, eikä vain tietyn ryhmän näkökulmasta, liittyvät hyvän verojärjestelmän piirteet verotuksen kokonaistaloudellisiin vaikutuksiin, verotuksen jakautumiseen ja sen kustannuksiin. (Niskakangas 2009, 2) Verotuksen tehtävämäärityksen kannalta olennainen kysymys on, mitkä ovat ne yhteiskunnan tehtävät, jotka tulee rahoittaa verovaroin ja kenen rahoittamiseen tulee osallistua. (Myrsky 2010, 648) Yleisesti hyvän verojärjestelmän ominaisuuksiin voidaan lukea oikeudenmukaisuus, selkeys, yksinkertaisuus, neutraalisuus, hallinnollinen tehokkuus, yhteensopivuus ulkomaisten järjestelmien kanssa ja kansainvälinen kilpailukyky. (Myrsky 2009, 739). Julkisten palveluiden turvaamiseksi verotuksen tulee olla myös vakaata ja ennustettavaa (Myrsky 2010, 649).

Verojärjestelmän tarkoitus on fiskaalinen: kerätä varoja julkisten menojen kattamiseen. Fiskaalisten tavoitteiden ohella verotuksella on muun muassa jakopoliittisia, sosiaalipoliittisia, asuntopoliittisia, kulttuuripoliittisia, ympäristöpoliittisia, aluepoliittisia sekä elinkeinopoliittisia tavoitteita. (Myrsky, 2010, s. 648) Edellytyksenä verotukselle pidetään yhteisymmärrystä siitä, että verotulot käytetään tehokkaasti kansalaisten hyväksi. Verotus on myös talous- ja yhteiskuntapolitiikan instrumentti, kun sitä käytetään kannustamaan tai ohjaamaan taloudenpitäjiä tiettyihin valintoihin. Verotuksen taloudellisten vaikutusten tunteminen onkin keskeistä hyvän verojärjestelmän suunnittelun kannalta ja käytettäessä verotusta ohjauskeinona. Verojärjestelmän onnistuneisuutta voidaan arvioida neutraalisuuslähtökohdista tai sen ohjausvaikutusten avulla. (Hjerppe 2006, 75–80) Usein verotuksen neutraalisuutta kuvataan toteamalla, että neutraali verotus ei muuta verovelvollisen valintoja niistä valinnoista, joita hän tekisi verottomassa taloudessa (Niskakangas 2009, 2). Yleensä verorakenne on kuitenkin tulos erilaisista poliittisista kompromissiratkaisuista (Hjerppe 2006, 75–80). Hyvään verojärjestelmään voidaan kuitenkin kohdistaa vaatimus siitä, että

verotuksen tulee olla neutraalia silloin, kun sille ei ole asetettu ohjaavaa tavoitetta (Niskakangas 2009, 2).

2.1 Verotuksen oikeudenmukaisuus

Verotuksen tulee olla oikeudenmukaista, mutta oikeudenmukaisuutta ei voida määritellä objektiivisesti. Lähtökohtaisesti oikeudenmukaisuus edellyttää, että samanlaisia tapauksia kohdellaan samoin ja erilaisia eri tavoin. Oikeudenmukaisuuden mittaamisen lähtökohtana voidaan pitää esimerkiksi yhteiskunnan huono-osaisimpien toimeentuloa. Voidaan ajatella, että yhteiskunta on oikeudenmukainen, kun huono-osaisimpien aseman turvaamista pidetään tärkeänä. Käytännössä yhteiskuntafilosofisessa keskustelussa esitetyt näkemykset ovat kuitenkin niin abstrakteja, ettei niitä voida suoraan hyödyntää verojärjestelmää suunniteltaessa, mutta periaatetasolla niillä on ohjaava vaikutus. (Myrsky 2009, 739–744)

Oikeudenmukaisuuteen liittyy vahvasti niin sanottu etuperiaate. Ne, jotka hyötyvät verovaroilla rahoitetuista palveluista tai hankkeista, myös maksavat niistä. (Hjerppe 2006, 82) Verot nähdään korvauksena valtion suojelusta ja verorasitus tulee pitää mahdollisimman alhaisena: veroa tulee maksaa sen mukaan, minkä verran etuja veronmaksaja saa yhteiskunnalta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että verotuksen tulisi olla suhteellista, myös progressiivinen verotus voi olla perusteltua, koska yksilön saamaa hyötyä ei käytännössä voida mitata. Etuperiaatteen ongelma on yksilön saaman hyödyn määrän mittaaminen ja näin ollen hyödyn muuntaminen sitä vastaavaksi veroasteeksi. 1800-luvulla etuperiaate menetti merkitystään maksukykyisyysperiaatteen tieltä, kun sivistyksen edistäminen alettiin nähdä osana valtion roolia. Etuperiaate ja maksukykyisyysperiaate eivät kuitenkaan ole täysin toisistaan riippumattomia, sillä hyvän veronmaksukyvyyn omaava kansalainen voi myös hyötyä julkisen sektorin palveluista enemmän. (Myrsky 2009, 744–746)

Veronmaksukykyisyysperiaatteen mukaan verovelvollisen on maksettava veroa maksukykynsä mukaan. Ratkaisevaa ei siis ole korvausnäkökohdat, kuten etuperiaatteen kohdalla, vaan velvollisuus osallistua veronmaksuun kykyjensä mukaan. Maksukykyisyys on riippumaton julkisen sektorin menopuolesta, mikä on epätydyttävää siinä mielessä, että tulo- ja menopuoli ovat aina yhteydessä toisiinsa. Maksukykyisyyden periaatteeseen liittyy oikeudenmukaisuuden suhteen kaksi periaatetta: horisontaalinen ja vertikaalinen oikeudenmukaisuus. Samassa asemassa olevien tulisi maksaa yhtä paljon veroja ja kaikki tulot tulisi verottaa yhtäläisesti. Erilaisen maksukyvyyn omaavia puolestaan tulisi verottaa enemmän maksukyvyyn noustessa. Nykyaikaisessa yhteiskunnassa nettotulo on yleensä se mittari, joka kuvaa parhaiten veronmaksukykyä, mutta myös varallisuutta voidaan käyttää maksukyvyyn indikaattorina. (Myrsky 2009, 747–748) Uusimpien näkemysten mukaan myös kulutusta voidaan pitää maksukyvyyn mittarina. Näkemysten pohjalta onkin syntynyt teorioita, joiden mukaan verotuksen pitäisi painottua enemmän kulutuksen suuntaan. (Hjerppe 2006, 81–82)

2.2 Verotuksen tehokkuus

Oikeudenmukaisuuden lisäksi yksi hyvän verojärjestelmän mittari on sen tehokkuus. Verotuksen avulla tapahtuvan resurssien siirron tulisi tapahtua mahdollisimman tehokkaasti eli mahdollisimman pienin yhteiskunnallisin kustannuksin aiheuttamatta hyvinvoinnin menetyksiä. Käytännössä tehokkuus ilmenee verotuksen hallinto- ja toimeenpanokustannusten suuruudessa. Taloustieteen näkökulma kuitenkin ymmärtää tehokkuuskäsitteen laajemmin ja tarkastelee verotuksen aiheuttamia tehokkuustappioita. Optimitilanteessa tietty verokertymä pystyttäisiin keräämään mahdollisimman pienin tehokkuustappioiden. Mitä voimakkaammin yritykset ja kotitaloudet reagoivat verotukseen, sitä suurempi on verotuksen tehokkuustappio. (Hjerppe 2006, 79–80) Tehokkuustappion minimoimiseksi tehokas verojärjestelmä tukee talouskasvua, työllisyyttä ja kilpailukykyä tuottaen samalla riittävästi verotuloja julkisten menojen kattamiseen (Myrsky 2010, 649). Kun tehokkuuteen yhdistetään myös tulonjakotavoitteet, on optimaalisesti

tehokas verotus lähes mahdoton toteuttaa oikeudenmukaisesti.³ (Hjerppe 2006, 79–80) Yleensä tehokkuus on sitä suurempi, mitä suuremmat varallisuuserot sallitaan (Myrsky 2009, 755). Tehokkuutta voidaan tarkastella myös verotuksen ohjausvaikutusten avulla, esimerkiksi vertaamalla polttoaineverotusta ja pakokaasupäästöjä. (Hjerppe 2006, 79–80)

2.3 Julkisen sektorin rooli ja muuttuva toimintaympäristö

Verojärjestelmä perustuu aina myös julkisen sektorin rooliin. Käsitys siitä, mitä valtion tehtäviin kuuluu, vaikuttaa siihen mitä pidetään oikeudenmukaisena. Valtion tehtäväpiiri voidaan nähdä rajallisena: rauhan ja yksilönvapauden turvaamiseen keskittyvänä tai myös hyvinvointitehtävät käsittävänä. Erilaisista lähtökohdista johtuen verotuksen tavoitteet voidaan painottaa eri tavoin. Utilitaristisen näkemyksen mukaan tavoitellaan suurinta mahdollista hyötyä suurimmalle mahdolliselle joukolle, liberalistinen näkemys painottaa yksilön vapautta ja sosialistinen näkemys tasa-arvoa. Keskeinen kysymys verojärjestelmää suunniteltaessa on, miten erilaiset tavoitteet voidaan saavuttaa ja tulisiko verotuksen olla neutraalia vain ohjaavaa? (Myrsky 2009, 741) Julkisen sektorin rooli ja tehtävät vaihtelevat eri aikoina ja eri maissa hyvinkin paljon. Käytännössä on siis mahdotonta sanoa, miten paljon pitäisi verottaa. Optimaalinen verotus riippuu myös siitä, miten suuri painoarvo oikeudenmukaisuus- ja tulonjakonäkökohdille asetetaan. (Hjerppe 2006, 75-80)

Hyvä verojärjestelmä huomioi toimintaympäristön ja muuttuu toimintaympäristön muuttuessa. Tämä piirre on noussut yhä tärkeämmäksi kansainvälisyyden lisääntyessä. Kansainväliset sopimukset, kauppa ja rajat ylittävät investoinnit tulee ottaa huomioon verojärjestelmää suunniteltaessa.

³ Esimerkiksi ruuan verokantaa ei voida nostaa kovin korkealle, koska verotus kohdistuisi raskaammin pieni- kuin suurituloiseen kuluttajaan. (Hjerppe 2006, 79-80)

Hyvä verojärjestelmä on myös kilpailuetu.⁴ (Hjerppe 2006, 82–83) Verokilpailun seurauksena valtioiden verosuvereniteetti kuitenkin vähenee, eikä verotus enää määräydy pelkästään kansallisten tavoitteiden mukaan (Myrsky 2010, 649). Myös Euroopan unioni (EU) vaikuttaa jäsenvaltioiden verojärjestelmiin, vaikka verotus ensisijaisesti kansallisen tason asia onkin. EU pyrkii estämään haitallista verokilpailua ja Euroopan unionin tuomioistuin⁵ on ottanut kantaa muun muassa eri maiden syrjiviin verosäännöksiin. Vaikka EU:lla ei suoranaista verotuksellista päätäntävaltaa olekaan, ovat eri maiden erilaiset verojärjestelmät suuri kustannustekijä yrityksille kansainvälisessä ympäristössä. Ne myös vaikuttavat henkilöiden liikkumiseen. Verojärjestelmien voikin olettaa yhtenäistyvän pikkuhiljaa. (Hjerppe 2006, 82–83)

2.4 Hyvän yhteisö- ja osinkoverojärjestelmän erityispiirteet

Pääomaverotukseen liittyy kolme sille ominaista, klassista pulmaa: velan ja oman pääoman epäneutraali kohtelu, uuden osakepääoman ja pidätettyjen voittojen epäneutraali kohtelu ja investointipäätöksien vääristyminen. Neutraalin osinkoverojärjestelmän tulisi ratkaista kaikki nämä ongelmat. Velan ja oman pääoman välinen epäneutraalisuus on seurausta korkojen vähennysoikeudesta, joka aiheuttaa velkarahoituksen suosimisen oman pääoman kustannuksella. Uuden osakepääoman ja pidätettyjen voittojen epäneutraalikohtelu syntyy jaetun ja jakamattoman voiton erilaisesta vero-kohtelusta. Esimerkiksi yhtiöveron hyvitysjärjestelmä keventää jaettujen voittojen verotusta samalla, kun jakamattomiin voittoihin kohdistuu kahdenkertainen vero, ensin yhteisöveron ja sitten luovutusvoittoveron muodossa. Vaihtoehtoisesti jakamattomat voitot voidaan vapauttaa yhteisöverosta ja jaettuihin voittoihin kohdistuu kahdenkertainen verotus. Verotus

⁴ Verokilpailu tulisi nähdä osana suurempaa kansainvälistä kilpailua yrityksistä ja pääomista. Muita vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa maan turvallisuus, julkiset palvelut ja infrastruktuuri. (Myrsky 2010, 650)

⁵ Lissabonin sopimus muutti Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen Euroopan unionin tuomioistuimeksi vuonna 2009.

voi myös vääristää yritysten investointipäätöksiä. (Hjerppe et al. 2006, 226) Investointipäätösten vääristyminen näkyy muun muassa siinä, että Suomen nykyinen osinkoverojärjestelmä mahdollistaa tietyissä tilanteissa investoinnille korkeamman netto- kuin bruttotuoton.⁶

Yleisemmällä tasolla pääomaverotuksessa voidaan puhua myös sijoitusmuotoneutraliteetista, joka tarkoittaa verotuksen neutraalisuutta säästöjen kohdentumisen suhteen. Mikäli toisia sijoituskohteita suositaan alhaisemalla verokannalla, ohjaa se säästöjen kohdentumista, eikä verotusta voida pitää näiltä osin neutraalina. Neutraliteettikysymysten ohella hyvälle osinkoverojärjestelmälle on ominaista se, että se ei kannusta tulon muuntoon eri tulolajien välillä. Muunto-ongelmaan voidaan vaikuttaa verojärjestelmän lisäksi osinkoverotuksen ja ansiotuloverotuksen tasoilla. Lisäksi tulisi huomioida, että ulkomailta saatavien osinkojen verorasituksen tulisi olla samalla tasolla kotimaasta saatujen osinkojen kanssa. (Niskakangas 2009, 4-5)

Yhteisö- ja osinkoverotusta suunniteltaessa eri yritysmuotojen välillä tulisi huomioida myös yritysmuotoneutraliteetti. Mikäli toisen yritysmuodon verotus on huomattavasti edullisempaa kuin toisen, synnyttää se keinotekoisia tarpeita yritysmuodon valintaan tai vaihtamiseen. (Myrsky 2010, 658)

⁶ Käsitellään myöhemmin tutkimuksessa tarkemmin.

3. KOKO TULOVEROTUKSEN KATTAVIEN MALLIEN PÄÄPIIRTEET

Jotta erilaisten osinkoverojärjestelmien ymmärtäminen olisi mahdollista, on syytä paneutua ensin erilaisten tuloverojärjestelmien taustalla vaikuttaviin teorioihin. Teoriat selkeyttävät veroprosenttien asettamista, erilaisten mallien yhteneväisyyksiä ja eri maissa toteutettuja sovelluksia alkuperäisistä malleista.

3.1 Laajaan tuloon perustuva järjestelmä

Useiden OECD-maiden tuloverojärjestelmät ovat alun perin perustuneet henkilöverotuksessa laajan tulon järjestelmään (comprehensive), jossa kaikki tulot verotetaan yhdessä progressiivisella asteikolla.⁷ (Hjerppe et al. 2006, 208) Progressiota on perusteltu verotuksen oikeudenmukaisuudella maksukykyisyysperiaatteen lähtökohdista käsin. Maksukyvyyn ajatellaan kasvavan nopeammin, kuin tulot kasvavat, mikä edellyttää suurempaa veroprosenttia suuremmille tuloille. Verorasituksen tulee siis tuntua yhtä suurelta kaikkien veronmaksajien kesken. Verotuksen progressiota perustellaan myös vähenevän rajahyödyn periaatteella: hyödykkeen tai tulon antama rajahyöty on sitä suurempi, mitä vähemmän hyödykkeitä tai tuloa on. Saman veromäärän ottaminen suuremmista tuloista merkitsee pienempää uhrausta, kuin sen ottaminen pienistä tuloista. Alenevan rajahyödyn periaate ei kuitenkaan todellisuudessa täysin korreloi yksilön todellisen veromaksukyvyyn kanssa, koska kyseessä on yleistys. (Myrsky 2009, 749–751)

Laajaan tuloon perustuvan järjestelmän teorian mukaan tuloihin luetaan mukaan kaikki, mikä lisää henkilön ostovoimaa. Tällöin muun muassa varallisuuden realisoitumattomat arvonnousut tai -laskut tulisi myös laskea tuloon mukaan. Käytännössä on huomattavasti helpompaa huomioida vain

⁷ Laajan tulokäsitteen kehittivät von Schantz, Haig ja Simmons (Hjerppe et al. 2006, 208). Progressiivinen veroasteikko on kyseessä silloin, kun veron määrä ja veropohjan välinen suhde suurenee veropohjan kasvaessa eli veron määrä kasvaa tulon määrää nopeammin. (Myrsky 2008b, 711–712)

realisoituneet arvonnousut. (Sørensen 2009, 3-4) Toisaalta kaikkea realisoitunutta tuloa ei lasketa mukaan. Esimerkiksi talletuslainan korosta huomioidaan vain inflaation ylittävä osa. (Hjerppe et al. 2006, 209) Käytännössä tuloverojärjestelmät sisältävät siis kompromisseja sen suhteen, mitä tuloihin luetaan mukaan. Tämä mutkistaa lainsäädäntöä, heikentää oikeudenmukaisuutta ja tehokkuutta sekä lisää verosuunnittelua. Pääomatulojen kattavaa ja neutraalia verotusta on pidetty ongelmallisena, koska pääomatulot koostuvat useista eri tulotyypeistä ja tulot voivat olla negatiivisia. Inflaation aiheuttamat ongelmat korostuvat laajan tulon järjestelmässä, sillä pääomatulojen progressiivinen verotus yhdessä lievänkin inflaation kanssa aiheuttaa pääomatulojen tuoton yliverottamisen. (Hjerppe et al. 2006, 209) Laajaan tuloon perustuva verojärjestelmä ei kuitenkaan luo kannustimia tuloonmuuntoon ja järjestelmä toteuttaa horisontaalisen oikeudenmukaisuuden periaatteen: kaikki saman ostovoiman omaavat henkilöt maksavat saman määrän veroja. (Sørensen 2009, 3-4)

Laajan tulon järjestelmään sidoksissa olevan progressiivisen verotuksen keskeinen kysymys on kuitenkin se, kuinka pitkälle tulojen uudelleenjakoa voidaan toteuttaa ilman, että liiaksi heikennetään verovelvollisen työ- ja yrittämismotivaatiota. Lisäksi olennaista on se, kuinka tehokkaasti järjestelmä pystyy toteuttamaan tulontasauksen. Myös kysymys siitä, kuinka paljon veron määrän tulee vaihdella tulojen vaihdellessa, on olennainen progressiivista verojärjestelmää suunniteltaessa. (Myrsky 2009, 749 ja 753)

3.2 Eriytetty tuloverojärjestelmä

Eriytetyssä tuloverojärjestelmässä ansiotuloja verotetaan progressiivisesti ja pääomatuloja matalalla, suhteellisella verokannalla. Eriytettyä tuloverojärjestelmää on luonnehdittu pikemminkin tulolähdeverotukseksi kuin varsinaiseksi tuloverojärjestelmäksi tulokäsitteen hajottua erilaisten tuottojen verotukseksi. Mitä useampia verotettavia tuloja yksilön osalta lasketaan, sitä lähempänä ollaan tuottoverotusjärjestelmää. (Myrsky 2008b, 720)

Pääomatulojen veropohja määritellään mahdollisimman laajaksi. Eriytetyn tuloverojärjestelmän puhtaimmassa versiossa pääomatulojen verokanta on samalla tasolla yhteisöverokannan sekä ansiotulojen ensimmäisen veroluokan marginaaliverokannan kanssa. Yhteisöveron ja pääomatulojen verokannan pitämistä samalla tasolla voidaan perustella ”lukkiutumisvaikutusten” estämisellä. Mikäli yhteisöveroprosentti olisi selvästi pääomatulojen veroprosentin alapuolella, loisi se kannustimen säilyttää pääomaa olemassa olevissa yrityksissä, eikä pääomien kohdentuminen olisi tehokasta. Puhtaimmillaan toteutettuna eriytetty tuloverojärjestelmä voidaankin nähdä tasaverona kaikelle tulolle yhdistettynä progressiiviseen lisäveroprosenttiin suuremmille ansiotuloille. (Sørensen 2009, 2-3 ja 10)

Pääomatulojen laaja veropohja mahdollistaa matalan, suhteellisen veroprosentin. Vaihtoehtona eriytetyn tuloverojärjestelmän mahdollistamalle matalalle pääomatuloveroprosentille on yhtenäinen tuloverojärjestelmä, joka verottaa pääomatuloa suhteellisesti kovemmin. Pääomatulojen matalalle, suhteelliselle verokannalle löytyy kuitenkin useita perusteluja. Matala verokanta huomioi inflaation vaikutuksen pääomatuloihin, sillä yleensä verotuksen kohteena on pääoman koko tuotto (sisältäen myös normaali-tuoton⁸). Pääomatulojen verorasitus olisi suhteettoman kova, jos siihen sovellettaisiin ansiotulojen korkeimpia marginaaliveroasteita. Matala verokanta myös vähentää pääomien virtaamista ulkomaille. Toisaalta pääomien siirtyminen ulkomaille liittyy enemmän niihin pääomatuloihin, joita verotetaan sijaintimaan perusteella (yhteisövero), kuin niihin pääomatuloihin, joita verotetaan henkilön asuinvaltion mukaan, joten pääomien virtaamiseen liittyvän ongelman ei ole nähty olevan kovin merkittävä henkilöverotuksessa. (Sørensen 2009, 6-9 ja 18)

⁸ Normaali-tuotolla tarkoitetaan markkinoilta saatavaa riskitöntä tuottoa kuten esimerkiksi valtion joukkovelkakirjan verojen jälkeistä tuottoa. Normaali-tuotto-käsitettä tarkastellaan myöhemmin tutkimuksessa laajemmin.

Matala verokanta on perusteltu myös siitä syystä, että kaikkia pääomatuloja ei välttämättä ole mahdollista verottaa. Tällöin verotettavien pääomatulojen ja niiden pääomatulojen, joita ei voida verottaa, välinen epäsymmetrisyys pienenee. Toiset sijoitusmuodot (esimerkiksi omistusasunnot) voivat myös saada suosiollisemman verokohtelun kuin toiset. Tällöin ei ole järkevää pitää muiden sijoitusmuotojen verotusta korkealla, sillä sijoitukset suuntaavat enemmän niihin kohteisiin, joihin liittyy verohelpotuksia. Matala verokanta myös helpottaa veropohjan laajentamista. (Sørensen 2009, 6-9 ja 18)

Progressiivinen pääomatulojen verotus aiheuttaisi huomattavia lukkiutumisvaikutuksia pääomien kohdentumisen suhteen. Luovutusvoittojen progressiivinen verotus voisi lukita pääomat tuottamattomaan kohteeseen, mikäli myyntivuonna veronmaksaja joutuisi korkeampaan veroluokkaan. Suhteellinen verokanta pienentää tätä ongelmaa. (Sørensen 2009, 6-9 ja 18) Progressiivinen pääomatuloverotus voisi siis aiheuttaa varojen tehotonta kohdentumista kansantaloudellisesti sekä kannustaa verosuunnitteluun. Pääomatulojen progressiivinen verotus kannustaisi omistuksen hajauttamiseen esimerkiksi perheen kesken, jolloin maksettavan veron määrä saataisiin pienemmäksi. Suhteellinen verokanta myös mahdollistaa verojen keräämisen lopullisina lähdeveroina. Lisäksi tulee huomioida, että matala verokanta ei automaattisesti tarkoita pienempää verokertymää.

Eriytetyn tuloverojärjestelmän huonoihin puoliin kuuluu järjestelmän luomat kannustimet tulon muuntoon ansiotulosta pääomatuloiksi. Ongelmallista on myös määritellä, mikä osa yrittäjän tuloista tulisi huomioida pääomatulona ja mikä ansiotulona, sillä osa yrityksen tuloksesta syntyy sinne sijoitetun pääoman kautta ja osa omistajansa taitojen kautta. (Sørensen 2009, 6-9 ja 18) Taloudellista toimintaa ei siis pystytä kohtelemaan täysin neutraalisti eriytetyn tuloverojärjestelmän alla, sillä henkilökohtaisella työpanoksella ansaittuun tuloon tulisi kohdistua sama verotus palkansaajana ja yrittäjänä. (Kari 2002, 3) Suurinta arvostelua eriytetty tuloverojärjestelmä kohtaa siitä, että se ei toteuta vertikaalisen eikä horisontaalisen oikeu-

denmukaisuuden periaatteita. Vaikka pääomatulojen määrä olisi kuinka suuri tahansa, se ei korota ansiotulojen veroprosenttia. Kokonaisnettotulot kuitenkin ratkaisevat veronmaksukyvyn. Eriytetty tuloverojärjestelmä ei täytä myöskään horisontaalista oikeudenmukaisuutta, koska samansuuruisista tuloista voidaan periä erisuuruiset verot. (Myrsky 2009, 757–758) Eriytetyn tuloverojärjestelmän vahvuuksien on kuitenkin arvioitu olevan ongelmia painavampia. (Kari 2002, 3)

Eriytetty tuloverojärjestelmä voidaan nähdä sovelluksena menoverojärjestelmästä, jossa veropohjana toimii kulutus tulojen sijaan: säästöjä ei veroteta, mutta kulutukseen käytetyt varat luetaan mukaan veropohjaan. Menoverojärjestelmän yksi tärkeimmistä piirteistä on, että verojen jälkeinen tuotto säästöille on sama kuin veroton tuotto. Samaan lopputulokseen päästään järjestelmässä, jossa säästöjen tai sijoituksen normaalituotto vapautetaan verosta. Eriytetyssä tuloverojärjestelmässä säästöjen tuoton verotus on puolestaan muuta verotusta kevyempää, joten sitä voidaan pitää varianttina menoverojärjestelmästä. (Sørensen 2009, 4-5) Missään maassa tuloverotusta ei (vielä) ole korvattu menoverolla, mutta kaikista OECD-maiden verojärjestelmistä löytyy menoveron piirteitä. (Kröger, 2006b, 194)

3.2.1 Suomen sovellus eriytetystä tuloverojärjestelmästä

Nykyisessä tuloverojärjestelmässämme tulot jaetaan kolmeen tulolähteeseen: henkilökohtaiseen tulolähteeseen, elinkeinotulolähteeseen ja maataloustulolähteeseen. Henkilökohtaisen tulolähteen tulot jaetaan eriytetyn tuloverojärjestelmän mukaan ansio- ja pääomatuloiksi.⁹ Valtion tulovero-

⁹ Suomessa ansiotulona pidetään palkkaa ja siihen rinnastettavaa tuloa, eläkettä ja sekä tällaisen tulon sijaan saatua etuutta tai korvausta. (TVL 61 §) Myös osaa osingosta verotetaan ansiotulona. (TVL 62 §) Pääomatulo määritellään omaisuuden tuotoksi, omaisuuden luovutuksesta saaduksi voitoksi ja muuksi varallisuuden kerryttämäksi tuloksi. Tuloverolaissa pääomatuloina mainitaan korkotulo, osinkotulo, vuokratulo, voitto-osuus, henkivakuutuksen tuotto, metsätalouden pääomatulo, maa-aineksista saadut tulot ja luovutusvoitto, sekä jaettavan yritystulon, yhtymän osakkaan tulo-osuuden sekä porotalouden tulon pääomatulo-osuus. (TVL 32 §)

tuksessa ansiotuloihin kohdistuu progressiivinen veroasteikko ja pääomatuloihin suhteellinen.¹⁰ Kunnallisverotuksessa ansiotuloja verotetaan suhteellisen veroasteikon mukaan.¹¹ (TVL 1 §, 29 § ja Myrsky 2008b, 709) Tulonhankkimismenot ja muut vähennykset vähennetään sen tulolajin tuloista, johon vähennys kohdistuu.¹² Tästä pääsäännöstä on kuitenkin muutamia poikkeuksia, esimerkiksi asuntolainojen korot vähennetään pääomatulosta (TVL 58 §). Mikäli pääomatulot eivät kata vähennysten määrää, voidaan vähennykset tehdä tiettyyn enimmäismäärän saakka ansiotuloverosta eli käyttää niin sanottua alijäämähyvitystä.¹³ Toinen poikkeus koskee yritystuloa ja yksityisen osakeyhtiön yrittäjän saamaa tuloa, jotka jaetaan ansio- ja pääomatulo-osuuteen jakojärjestelmän avulla. (Kari et al. 2006, 111)

Suomen käytännön toteutus eriytetystä tuloverojärjestelmästä ei siis täysin noudattele teorian mukaista järjestelmää, jonka puhtaimman version mukaan kaikille tuloille kohdistuu sama verokanta ja suuremmille ansiotuloille käytetään progressiivista lisäprosenttia. Yhteisöverokanta (26 %) ja pääomatulojen verokanta (28 %) on kuitenkin asetettu samalle tasolle lukkiu-

¹⁰ Ansiotuloja verotetaan valtion tuloveroasteikon mukaan. Tuloveroasteikko vuodelle 2010:

Verotettava ansiotulo €	Vero alarajan kohdalla	Vero alarajan ylittävältä osalta
15 200–22 600	8	6,5 %
22 600–36 800	489	17,5 %
36 800–66 400	2974	21,5 %
66 400–	9338	30,0 %

¹¹ Kunnallisvero määrätään vuosittain erikseen vahvistettavan kunnallisen suhteellisen tuloveroprosentin mukaan. Kunnallisverotuksessa verotettavan ansiotulon perusteella maksetaan myös kirkollisvero ja sairaskorvauksen sairaanhoitomaksut. Kunnallisverotuksessa myönnettävä vähennys tekee verotuksesta kuitenkin progressiivista. (Myrsky 2008b, 709)

¹² Pääomatuloista tehtävistä vähennyksistä säädetään Tuloverolain III-osan 3 luvussa ja ansiotuloista tehtävistä vähennyksistä 5 luvussa.

¹³ Jos luonnollisen henkilön vähennyskelpoisten tappioiden yhteismäärä on veronalaisten pääomatulojen yhteismäärää suurempi, on kyseessä pääomatulolajin alijäämä, jonka perusteella voidaan tehdä alijäämähyvitys veroista. (TVL 60 §) Alijäämähyvityksestä tarkemmin Tuloverolaissa (TVL 131 § - 134 §).

tumisvaikutusten ehkäisemiseksi. Myös ansiotulojen ensimmäisessä veroluokassa veroprosentti asettuu samoille kohdille pääomatuloveroprosentin ja yhteisöveroprosentin kanssa, kun huomioidaan valtion ja kunnan tuloverot sekä työntekijän eläkemaksu ja työttömyysvakuutusmaksu. Periaatteessa kaikki tulot tulevat lähtökohtaisesti verotetuksi suunnilleen samalla prosentilla. Käytännössä ansiotuloihin kohdistuu kuitenkin useita vähennyksiä niin kunnan kuin valtionkin tuloverotuksessa, joten alimpien veroluokkien todelliset veroprosentit jäävät yhteisö- ja pääomatuloverokantojen alapuolelle.

Suomen sovellusta eriytetystä tuloverojärjestelmästä voidaan verrata Norjan sovellukseen, jota tarkastellaan myöhemmin tutkimuksessa tarkemmin. Norjassa kaikki tulot huomioidaan ensin mukaan yleistuloon, jota verotetaan 28 prosentin suhteellisella verokannalla. Yhteisöverokanta ja pääomatulojen verokanta on myös asetettu 28 prosenttiin. Yleistulon lisäksi lasketaan progressiivisesti (kahden veroluokan mukaan) verotettava henkilökohtainen tulo, joka käsittää ansiotulot ja yrittäjän tulot, mutta ei pääomatuloja. Näin ollen Norjan käytäntö noudattaa eriytetyn tuloveron teoriaa Suomen käytäntöä paremmin.

3.3 Tasavero

Tasaverojärjestelmä on tyypillinen niissä maissa, joissa ollaan vasta kehittämässä tuloverojärjestelmää ja se on yleistynyt Keski- ja Itä-Euroopassa.¹⁴ Tasaverosta on kuitenkin keskusteltu useiden OECD maiden, kuten Norjan, Saksan ja USA:n, ohella myös Suomessa. Järjestelmästä on olemassa useita eri variaatioita. (Kröger 2006b, 193–194) Tasaveromallien kantava idea on poistaa tuloverotuksen monimutkainen vähennysjärjestelmä ja korvata se perusvähennyksellä, joka vapauttaa pe-

¹⁴ Tasavero on parinkymmenen vuoden aikana otettu käyttöön noin 20 valtiossa. Ensimmäisenä tasaveroon siirtyivät Baltian maat 1990-luvulla ja toinen aalto alkoi Venäjän siirtymisestä tasaveroon vuonna 2001. Ensimmäisenä tasaveron otti käyttöön Viro vuonna 1994. Muita tasaveroa soveltavia maita ovat muun muassa Liettua, Latvia, Ukraina, Slovakia, Georgia, Romania, Islanti, Tšekki ja Bulgaria. (Keskuskauppakamari 2008, 14–15.)

rusvähennystä pienemmät tulot verosta. Mikäli järjestelmään kaivataan enemmän progressiivisuutta ja tarveharkintaa, voidaan perusvähennys tai perustulo porrastaa esimerkiksi kotitalouden koon (huollettavien lukumäärän) mukaan. (Hjerppe et al. 2006, 220)

Ensinnäkin tasaverojärjestelmä voidaan toteuttaa yhdellä, suhteellisella veroprosentilla kaikille tuloille. Toiseksi tasaverojärjestelmään voidaan yhdistää tulosta tehtävä perusvähennys, joka muuttaa mallin verotuksen progressiiviseksi, vaikka tulot verotetaan edelleen suhteellisella verokannalla.¹⁵ Kolmannessa vaihtoehdossa järjestelmään otetaan mukaan perusvähennyksen lisäksi yritystoiminnan kassaperusteinen arvonlisäys, josta on vähennetty maksetut palkat. Kyseistä järjestelmää kutsutaan kehittäjiensä mukaan Hall-Rabushka-tasaveromalliksi. Neljännessä vaihtoehdossa perusvähennys tehdään suoraan veroista. Jos vähennys on suurempi kuin verot, maksetaan se verovelvolliselle. (Kröger 2006b, 193–194) Viides vaihtoehto on korvata perusvähennys perustulolla, jonka valtio maksaa jokaiselle täysi-ikäiselle henkilölle korvaten sosiaaliturvan tulonsiirrot (Hjerppe et al. 2006, 220).

Robert Hall:n ja Alvin Rabushkan 1980-luvulla kehittämä tasaveromalli on yksi tunnetuimmista. Mallin taustalla vaikutti ajatus kulutuksen verottamisen paremmuudesta tulojen verottamiseen nähden. Hall-Rabushka-tasaveromallin mukaan kaikkea tuloa verotetaan vain kerran, mutta mikään tulo, kuten luontaisedut, eivät saisi jäädä pois verotuksen piiristä. Veroa maksetaan palkkatulosta ja eläkkeistä tai liiketoimintatulosta. Liiketoimintatulon piiriin kuuluvat kaikki yritysmuodot. Korot eivät ole verotuksessa vähennettäviä ja investoinnit vähennetään välittömästi kuluina. Pääomatuloista luovutaan henkilökohtaisessa verotuksessa, koska kaikkea tuloa verotetaan vain kertaalleen. Hall-Rabushka-malliin siirryttäessä veroprosentit asetetaan niin, että verokertymä säilyy entisellään ja valitaan perusvähennyksen määrä. (Nyberg 2007, 78–81) Hall-Rabushka-

¹⁵ Esimerkiksi Virossa käytetään suhteellista 21 prosentin verokantaa ja henkilöverotuksessa ensimmäiset 27 000 kruunua ovat verovapaita. (Deloitte 2010, 2)

tasaverolla näyttäisi siis olevan kaikki verojärjestelmän toivottavat tehokkuusominaisuudet: Se poistaa vääristymät oman ja vieraan pääoman väliltä, koska velan korot eivät ole vähennettäviä. Se kohtelee investointeja neutraalisti, sillä investoinnit poistetaan välittömästi ja jakamattomien sekä jaettujen voittojen verorasitus on sama, koska kaikkea tuloa verotetaan vain kertaalleen. (Ylä-Liedenpohja 2007, 89)

Koska tasaverojärjestelmässä pääomatuloja ei veroteta lainkaan ja säästöjä verotetaan vasta kulutuksen yhteydessä arvonlisäveron muodossa, voidaan tasaverojärjestelmää pitää kulutuksen verottamisena, vaikka veropohjana toimivatkin tulot. (Nyberg 2007, 82) Olennaista on myös huomata, että tasaverojärjestelmässä kaikille tuloille kohdistuu sama veroprosentti. Järjestelmä voidaan muuttaa progressiiviseksi perusvähennyksen tai -tulon avulla. Myös eriytetyn tuloverojärjestelmän puhtaimmassa soveluksessa kaikkea tuloa verotetaan ensin samalla prosentilla ja progressiivisuus toteutetaan asteittaisen lisäveron muodossa. Järjestelmät eivät siis olekaan niin kaukana toisistaan, kuin helposti mielletään.

Vaikka tasaverokannan omaavat maat eivät ole olleet ensisijaisena referenssiryhmänä Suomen veropolitiikkaa pohdittaessa, on tasaverojärjestelmää ehdotettu myös Suomeen (Myrsky 2008b, 719). Martti Nyberg (2007, 81) on tutkimuksissaan arvioinut, että 29 prosentin veroasteella ja 7 000 euron verovapaalla osuudella päästäisiin Suomessa nykyiseen verokertymään, mikäli Suomi siirtyisi Hallin ja Rabushkan tasaverojärjestelmään.¹⁶ Matti Myrsky (2008b, 716 ja 720–721) puolestaan toteaa, että Suomessa verotus on jo nyt hyvin suhteellista, koska lähes kaikkia tuloja verotetaan suhteellisella verokannalla valtion tuloverotusta lukuun ottamat-

¹⁶ Suomeen on ehdotettu myös useita muita tasaveromalleja. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen kehittämän mallin mukaan verotuottojen osalta neutraaliin toteutukseen päästään 6000 euron perusvähennyksellä ja asettamalla ansiotulojen verokanta 33 prosenttiin. Huomioitaessa sosiaalivakuutusmaksut, ansiotulojen todellinen verokanta nousisi 38 prosenttiin pääomatulojen verokannan säilyessä ennallaan. Jaakko Kiander puolestaan on ehdottanut tasaveromallia, jonka perusvähennys olisi 8 000-10 000 euroa (sovellettaisiin kaikkiin luonnollisen henkilön tuloihin) ja tasaverokanta 40. (Keskuskauppa-mari 2008, 12-13)

ta. Ansiotulojen verotusta myös kevennetään jatkuvasti valtion verotuksessa, joten käytännössä ansiotulo- ja pääomatuloverokannat lähenevät toisiaan jo nyt.¹⁷ Tasaverojärjestelmään siirtyminen merkitsisi kuitenkin pienten tulojen verotuksen kiristymistä, mikä ei ole verotuksellisesti tavoiteltavaa eikä poliittisesti mahdollista. Myrsky ehdottaa ratkaisuksi pienten tulojen vapauttamista verosta, tietyn rajan ylittävien tulojen verottamista tasaverolla ja todella suurituloisten osalta progressiivista tuloverotusta, koska suurituloisempien osalta tasaverotus keventäisi verotusta. Artikkelissaan ”Tasaverojärjestelmän kysymyksiä”, Myrsky (2008b) arvostelee rankasti eriytettyä tuloverojärjestelmää ja kannattaa tasaveroon siirtymistä. Sinällään on yllättävää, että hän päätyy lopulta esittämään ratkaisua, joka noudattelee eriytetyn tuloverojärjestelmän teoriaa: kaikki tulot verotetaan lähtökohtaisesti samalla prosentilla ja suurimmille tuloille kohdistetaan progressiivinen lisäverotus. Erona on ainoastaan se, että Myrsky ehdottaa pienimpien tulojen vapauttamista verosta, kun nyt vastaava lopputulos saavutetaan vähennysjärjestelmän avulla. Huomattakoon kuitenkin, että Suomen nykyinen ratkaisu ei puhtaasti noudata eriytetyn tuloveroteorian mukaista mallia, joten sinänsä Myrskyn ehdotus eroaa nykyjärjestelmästä.

3.4 Menovero

Kulutusverokeskustelun painopiste on ollut viime aikoina Yhdysvalloissa, jossa on esitetty useita vaihtoehtoisia tapoja siirtää verotuksen painopistettä kulutuksen suuntaan. Kulutusverokeskustelun vauhdittajina on ollut liittovaltion monimutkainen ja useaan kertaan paikkailtu tuloverojärjestelmä. Lisäksi kannustimen kulutusverokeskustelulle on luonut Yhdysvalloista puuttuva arvonlisäverojärjestelmä, joka on keskeinen kulutuksen verottaja EU-maissa. (Hjerppe 2007, 57–58)

¹⁷ Myös tämän hetkisen Verotuksen kehittämistyöryhmän verouudistusehdotus on Myrskyn näkemyksen mukainen. Ehdotuksen mukaan ansiotulojen verotus kevenee ja pääomatulojen verotus kiristyy.

Kulutuksen verottamiseen on suunniteltu niin sanottua menoverojärjestelmää. Menoverojärjestelmässä kulutus toimii veropohjana tulojen sijaan. Tuloverojärjestelmät ovat perustuneet siihen, että tulojen on katsottu parhaiten kuvaavan veronmaksukykyä. Kuitenkin kulutuksella veronmaksukyvyn osoittajana on myös puoltajansa. Taustalla vaikuttaa ajatus siitä, että ihmistä tulisi verottaa sen mukaan mitä hän ottaa pois taloudesta eikä sen mukaan mitä hän tuo talouteen. Menoverojärjestelmän käyttäminen ei automaattisesti myöskään sulje pois muita kulutukseen liittyviä veroja, kuten arvonlisäveroa, vaan pikemminkin täydentää kulutuksen verottamista (Hjerppe 2007, 57-58).

Menoveroksi on kaksi erilaista vaihtoehtoa: kassapohjainen menovero ja pääoman tuotot vapauttava vero. Kassapohjaisessa menoverossa veropohjana ovat verovuoden aikana toteutuneet kulutusmenot. Käytännössä kyse on siis tulojen ja säästämisen erotuksesta. Säästämistä ei veroteta lainkaan, vaan verot maksetaan, kun säästöt otetaan mukaan kulutukseen. Veroasteikko voi olla suhteellinen tai progressiivinen. Tuottovapaassa kulutuksessa vain ansiotuloja verotetaan ja pääomatulot on vapautettu verosta samalla, kun korkojen vähennysoikeus on evätty. (Hjerppe 2007, 58–59) Tuottovapaa kulutus vastaa siis käytännössä tasaverojärjestelmää, jossa ansiotulot ovat verollisia, pääomatulot ovat verovapaita ja vähennykset on poistettu tai korvattu perusvähennyksellä.

Kassaperusteisen menoveron veropohja määräytyisi yksityishenkilöllä ansiotulojen, etuuksien ja pääomatulojen mukaan korjattuna yritysvarallisuuden, eläkevakuutuksen ja rekisteröityjen varallisuustilien (osakkeet ja rahastot) nettovarallisuuden muutoksella lisättynä saaduilla lahjoilla ja perinnöillä. Yritysverotuksen veropohjana toimisivat myyntitulot vähennettyinä juoksevilla ja investointimenoilla. Yritysverotuksen veropohjaksi on kuitenkin useita eri vaihtoehtoja. Kokonaisuudessaan menoveroa pidetään tuloverojärjestelmää yksinkertaisempänä ja sen oletetaan kannustavan säästämiseen sekä vähentävän inflaation aiheuttamia vääristymiä. Kassaperusteisen yritysverotuksen etuna pidetään sen neutraalisuutta reaali- ja

rahoituspäätösten suhteen. Lisäksi järjestelmä yhtenäistää yhtiömuotoisten ja ei-yhtiömuotoisten yritysten verotusta ja järjestelmällä voi olla positiivinen vaikutus yritysten investointipäätöksiin. (Hjerppe 2007, 61–69)

Järjestelmän huonoimpina puolina nähdään erilaiset siirtymävaiheen ongelmat. Siirryttäessä menoverojärjestelmään, kaikki jo ansaitut ja kertaalleen verotetut tulot joutuvat uudelleen verolle, kun ne otetaan säästöistä kulutukseen. Eniten kärsivät siis ne, jotka ovat ehtineet kerryttää suuren määrän varallisuutta. Lisäksi menoverojärjestelmän soveltaminen yhdessä maassa, muiden soveltaessa erilaisia tuloverojärjestelmiä, aiheuttaa kansainvälisiä koordinoitio ongelmia. Suurin menoverojärjestelmän käyttöönottoa jarruttava ongelma on kuitenkin se, että kyseistä järjestelmää ei vielä ole kokeiltu missään. Mikäli järjestelmää lähdetäisiin toteuttamaan käytännössä, voisi konkreettisina ensivaiheen toimenpiteinä olla rekisteröityihin säästökohteisiin sijoitettujen varojen vapauttaminen pääomaverosta ja siirtyminen investointien vapaisiin poisto-oikeuksiin. (Hjerppe 2007, 61–69)

4. SUOMEN NYKYINEN YHTEISÖ- JA PÄÄOMATULOVEROJÄRJESTELMÄ

Osakeyhtiöt ovat tärkein yritystoiminnan harjoittamisen muoto Suomessa. Myös kansainvälisesti tarkasteltuna osakeyhtiöiden määrä, muihin yritysmuotoihin verrattuna, on huomattava. Osakeyhtiöiden maksaman yhteisöveron tuotto oli 5,5 miljardia euroa vuonna 2008. Huippuvuonna 2007 tuotto ylitti seitsemän miljardia euroa, mutta vuonna 2009 tuotto laski talouden taantumasta johtuen alle vuoden 2008 tason.¹⁸ Kansainvälisesti tarkasteltuna yhteisöveron osuus kokonaisverokertymästä on Suomessa korkealla tasolla.¹⁹ Yhteisöveron on kuitenkin havaittu olevan talouskasvua rajoittava tekijä, joten useissa maissa verotuksen painopistettä siirretään kohti kulutus- ja varallisuusveroja.²⁰ (Viitala et al. 2010, 5 ja 8-9)

Yhteisöveroon verrattuna ei pääomatulovero ole yhtä merkittävä verotulojen kartuttaja. Vuoden 2006 verotuksessa kokonaisverokertymä oli 73 miljardia ja siitä pääomatuloveron osuus kaksi miljardia euroa eli kolme prosenttia. Yli puolet pääomatuloverosta kertyi luovutusvoitoista. Osinkojen perusteella kerätty pääomatulovero on vain osa pääomatulojen verokertymästä. Verokertymän kannalta osinkoveron merkitys on siis erittäin vähäinen ja pääomatuloverotuksen perusteena voidaan pitää pikemminkin oikeudenmukaisuusnäkökohtia kuin verokertymää.²¹ Kansantaloudellisessa mielessä pääomatulovero on jopa haitallinen sen kohdistuessa säästämiseen, sillä pääomatulovero syö koronkorkoa. Lisäksi pääomatulovero on kahdenkertaista verotusta. (Nyberg 2008, 5-6)

¹⁸ Verokertymän vaihteluiden perusteella voidaan todeta yhteisöveron olevan erittäin suhdanneherkkä vero. (Viitala et al. 2010, 9)

¹⁹ Vuoden 2008 kokonaisverokertymästä kertyi noin kahdeksan prosenttia yhteisöverotuottoina (Viitala et al. 2010, 9),

²⁰ Tutkimusten mukaan kymmenen prosenttiyksikön nousu efektiivisessä yhteisöverokannassa vähentää investointeja suhteessa bruttokansantuotteeseen kaksi prosenttiyksikköä ja uutta yritystoimintaa yhdellä prosenttiyksiköllä. (Viitala et al. 2010, 5)

²¹ Osinkojen verokertymää pienentävät verovapaat osingot.

Tässä luvussa tarkastelen Suomen nykyistä osinkoverojärjestelmää ja sen ongelmia. Tarkastelu lähtee liikkeelle Suomen osinkoverotuksen historiasta, koska aikaisemmat valinnat vaikuttavat siihen miten verojärjestelmämme on kehittynyt ja kehittyä tulevaisuudessa.

4.1 Yhteisö- ja osinkoverotuksen kehityspiirteitä 1960-luvulta nykypäivään

Yhteisö- ja osinkoverotuksen rooli on muuttunut paljon viime vuosikymmenten aikana. Osinkoverotus oli alun perin kahdenkertaista, eikä verohuojennuksia tunnettu. Huojennukset otettiin käyttöön useissa maissa 1960-luvulla tuloverotuksen kiristyttyä ja ne myönnettiin yleensä yritystasolla. (Kari & Kröger 2009, 4) Vuosina 1965-1968 Suomessa lievennettiin kahdenkertaista verotusta kaksikantajärjestelmällä, jossa yhtiön jakamaan voittoon kohdistui alempi verokanta kuin jakamattomaan voittoon (Kröger 2006a, 97). Kaksikantajärjestelmän jälkeen, vuosina 1969–1989, Suomessa oli käytössä nimenomaan yritystasolla huojennukset salliva osinkovähennysjärjestelmä. (Kari & Kröger 2009, 4) Osinkovähennysjärjestelmän ideana oli huojentaa verotusta sallimalla osingon vähentäminen yrityksen tuloksesta osittain tai kokonaan. (Kröger 2006a, 97) Osinkoverotuksen huojennuksista huolimatta kahdenkertainen verotus oli vielä 1970–1980 -luvulla ongelma korkeiden yhteisöverokantojen ja rajaveroasteiden vuoksi.²² Yhteisöverokannat olivat 50–60 prosentin tietämissä ja henkilöverotuksen rajaveroasteet 60–80 prosentin luokkaa. (Kari 2009) Korkeita yhteisöverokantoja pyrittiin lieventämään alueellisilla ja toimialakohtaisilla verotuilla, kun yritysverotusta alettiin entistä enemmän käyttää suhdanne- ja rakennepolitiikan välineenä (Kröger 2006a, 92).

²² 1970–1980 -luvulla yhteisöveroaste oli Suomessa niin korkealla, että yritysten ei kannattanut maksaa veroja lainkaan. Käytännössä verojen maksu kierrettiin näyttämällä nol-latulosta ja sijoittamalla ansaitut rahat kiinteistöihin, jotka arvonnousun myötä myytiin myöhemmin verovapaasti. (Nyberg 2008, 3-4)

Veroasteiden lasku alkoi viimein 1980-luvulla Iso-Britannian ja USA:n verouudistuksista. (Kari 2009) Suomessa toteutettiin vuosina 1989–1991 kokonaisverouudistus, jonka taustalla oli ajatus laajaan tulokäsitteeseen perustuvasta verotuksesta. Uudistuksen seurauksena veropohjaa laajennettiin ja verokantoja alennettiin. (Kröger 2006a, 95) Osinkovähennysjärjestelmää seurasi vuonna 1990 yhtiöveron hyvitysjärjestelmä, joka oli käytössä Euroopassa yleisesti.²³ Järjestelmässä yhtiön voitosta maksama yhteisövero hyvitetiin osakkeenomistajalle lisäämällä hyvitys osingonsaaajan osingon määrään, josta laskettiin vero osakkaan verokannan mukaan ja verosta vähennettiin yhtiöveron hyvitys. (Kari & Kröger 2009, 1)

Vuonna 1993 yhteisövero laskettiin 25 prosenttiin, mikä yhdessä yhtiöveron hyvitysjärjestelmän kanssa nosti yhteisöverokertymän räjähdysmäiseen kasvuun (Nyberg 2008, 4).²⁴ Uudistuksen yhteydessä myös veropohjaa laajennettiin ja useita verotukia poistettiin. Suomi ryhtyi tavoittelemaan kansainvälisesti kilpailukykyistä verojärjestelmää, joka kohtelisi myös pääomatulojen verotusta neutraalisti. (Kröger 2006a, 95–96) Pääomatulojen veroprosentti asetettiin samalle tasolle yhteisöverokannan kanssa, sillä samana vuonna myös Suomi siirtyi eriytettyyn tuloverojärjestelmään muiden pohjoismaiden vanavedessä.²⁵ (Kröger 2006a, 95–96) Ruotsi oli ottanut eriytetyn tuloverojärjestelmän käyttöön 1991 ja Norja 1992. (Kari et al. 2006, 111) Sitten eriytetyn tuloverojärjestelmän sovelluksia on otettu käyttöön muun muassa Itävallassa, Saksassa, Belgiassa, Italiassa, Sveitsissä, Kreikassa, Puolassa, Tšekissä, Liettuassa ja Alankomaissa.²⁶ (Niskakangas 2009, 13)

²³ Laki yhtiöveron hyvityksestä 29.12.1988/1232.

²⁴ Verokertymän kasvuun on kuitenkin nähty olevan myös muita syitä, kuin verokannan alentaminen. 1990-luvun alun laman jälkeen yritysten tulokset paranivat ja satunnaiset luovutusvoitot nostivat tuottoja. Korkomenot laskivat, kun lainoja saatiin lyhennettyä ja korkotasoa laski. (Mykkänen 2005, 13)

²⁵ Yksi eriytetyn tuloverojärjestelmän kulmakivistä on saman verokannan käyttäminen niin yhteisö- kuin pääomatuloillekin.

²⁶ Alankomaiden sovellus eriytetystä tuloverojärjestelmästä on box-malli, jossa eri tulolajit on luokiteltu kolmeen ryhmään eli boxiin eri verokantojen mukaan. Ensimmäiseen ryh-

Vuoden 1993 yritys- ja pääomaverouudistuksessa nähtiin paljon hyvää. Koska yhtiöveron hyvitysjärjestelmään siirryttäessä poistettiin verotukia, varauksia ja vähennyksiä, investointien efektiivinen rajaveroaste kasvoi. Lisäksi yhtiöveron hyvitysjärjestelmää kiitettiin positiivisista investointivaikutuksista. Koska osinkoverotus keveni, ajateltiin sen kannustavan oman pääoman vahvistamiseen, sillä useat yritykset olivat 1990-luvun laman jälkeen raskaasti velkaantuneita. Taseiden vahvistuminen ei kuitenkaan ollut kovin tuloksekasta ja velkoja lyhennettiin lähinnä tulorahoituksella. Luovutusvoittoverotuksessa ei yhtiöveron hyvitystä ollut mahdollista hyödyntää, joten luovutusvoittoverotus muodostui osinkoverotusta raskaammaksi, eikä sinällään kannustanut oman pääoman käyttöön.²⁷ Suomen järjestelmän katsottiin synnyttävän kannustimen verosuunnitteluun kannustuen yritystä jakamaan voitot osinkoina ja keräämään ne osakeannilla takaisin.²⁸ Yrittäjien verotukseen liittyvässä jakojärjestelmässä nettovarallisuuden laskettiin mukaan käyttöomaisuuden lisäksi sijoitusvarallisuus.²⁹ Jakojärjestelmä yhdessä nettovarallisuuden määrittelyn kanssa johti siihen, että yrityksen kannatti investoida kaikki osinkotulon ylittävät voittovarat niin kauan, että osakkeenomistajat saattoivat nostaa kaikki voitot yri-

mään kuuluvat palkkatulot, yrittäjän tulot, tulonsiirrot, eläkkeet ja asunnon laskennallinen tuotto. Toinen ryhmä sisältää yritysten osakkeista tietyn prosentiosuuden omistavien saamat osingot ja osakkeiden luovutusvoitot. Kolmas ryhmä puolestaan käsittää kaikki muut pääomatulot. (Kröger 2006b, 190-193)

²⁷ Norja puolestaan huomioi pidätetyt voitot luovutusvoittoverotuksessa lisäten ne osakkeen hankintamenoa poistaen siten luovutusvoittojen kahdenkertaisen verotuksen.

²⁸ Pidätetyt voitot voidaan muuntaa omaksi pääomaksi jakamalla voitto osinkoina ulos, jonka jälkeen osingonsaaja voi osakeannissa merkitä uusia osakkeita voiton määrällä. Mikäli yhtiö myydään, on kyseessä veroton pääoman palautus osakkeenomistajalle ja mahdollinen luovutusvoitto muodostuu pienemmäksi, kun osinkoina ulosjaettu voitto luetaan osaksi hankintamenoa. Mikäli voitto jätettäisiin yhtiöön, olisi se yhtiötä myydessä luovutusvoittoverotuksen alaista.

²⁹ Yrittäjien verotus toteutettiin jakojärjestelmän mukaan ja yritystulo sekä yksityisestä osakeyhtiöstä saatu osinko jaettiin yrityksen nettovarallisuuden mukaan ansio- ja pääomatulo-osuuksiin. Nettovarallisuuden laskennallinen tuotto katsottiin pääomatuloksi ja nettovarallisuuden laskennallisen tuoton ylittävä tulo ansiotuloksi. Tuottoasteena käytettiin ensin 15 prosenttia, kunnes 1990-luvun lopulla tuottoaste laskettiin osingon osalta 13,5 prosenttiin ja henkilöyhtiöiden tulon osalta tuottoaste nostettiin 18 prosenttiin. (Kari et al. 2006, 111 ja 117)

tyksestä pääomatulo-osinkona. Ansiotulo-osinkoja ei käytännössä koskaan jaettu. (Kari et al. 2006, 112–119)

Suomessa yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luovuttiin lopulta, kun EY-tuomioistuin katsoi yhtiöveron hyvitysjärjestelmän olevan ristiriidassa pääomien liikkumisvapauden kanssa. (Kari 2009) Ratkaisussaan C319/02 EY-tuomioistuin totesi Suomen yhtiöveron hyvitysjärjestelmän olevan ristiriidassa Euroopan yhteisöjen lainsäädännön kanssa, sillä Suomen lainsäädännön mukaan yhtiöveron hyvitys myönnettiin vain Suomessa sijaitsevien yhtiöiden jakamasta osingosta, eikä silloin, jos osinkoa jakava yhtiö sijaitisi toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa. Yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luopumisen yhteydessä toteutettiin yritys- ja pääomatuloverouudistus vuosina 2004-2005, jolloin myös yhteisöjen käyttöomaisuusosakkeet vapautettiin verosta ja varallisuusvero poistettiin. (Myrsky 2010, 651-652)

4.1.1 Kansainvälisen toimintaympäristön muuttuminen

2000-luvun aikana yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä on luovuttu lähes kokonaan Uutta Seelantia, Australiaa, Meksikoa ja Maltaa lukuun ottamatta, joissa yhteisövero hyvitetään kokonaan. Koreassa, Kanadassa ja Iso-Britanniassa on käytössä osittainen yhtiöveron hyvitysjärjestelmä. Useimmat maat ovat siirtyneet klassiseen verotukseen, jossa osinkoverotuksen kahdenkertaisuutta on pyritty lieventämään osakkeenomistajille annettavilla huojennuksilla. Myös yhteisöverokannat ovat laskeneet Euroopassa. (Kari & Kröger 2009, Yhteenveto-kappale ja 4)

Yhteisöverokantojen laskuun on ollut syynä talouksien avautuminen ja pääomien vapaa liikkuvuus. Pysyäkseen verotuksellisessa mielessä kilpailukyysisinä Euroopan unionin valtioiden on täytynyt laskea veroasteitaan ja samalla laajentaa veropohjiaan, sillä muutokset hinnoissa ja kilpailukyvyyssä vaikuttavat entistä voimakkaammin ulkomaan kauppaan ja kotimaan kysyntään. Tuotto-odotukset, riskeissä tapahtuvat muutokset ja kustan-

nustekijät vaikuttavat yhä enemmän investointipäätöksiin ja yritysten sijaintiin. Pääomien vapaan liikkuvuuden myötä myös kotimaisen säästämissen ja investointien välinen yhteys on pienentynyt, mikä on muuttanut yhteisöveron luonnetta. Myös työvoiman kysynnän kustannusherkyys yhdessä työvoiman kansainvälisen liikkuvuuden kanssa on kasvanut. (Kari & Kröger 2009, Yhteenveto-kappale; Korkman 2007, 22)

EU-maiden verorakenteet poikkeavat toisistaan merkittävästi. Syynä verorakenteiden keskinäiseen poikkeavuuteen ovat verojärjestelmien erot, verojärjestelmien muotoutumiseen vaikuttaneet historialliset tapahtumat ja verokilpailunäkökohdat. Erilaiset verojärjestelmät haittaavat talouden toimintaa aiheuttaen yrityksille ylimääräisiä kustannuksia. EU:lla on toimivaltaa vain silloin, kun verosäännökset ovat sisämarkkinoiden toiminnan kannalta olennaisia. Välillisen verotuksen, kuten arvonlisäverotuksen osalta, EU:n tavoitteena on ollut verotuksen yhdenmukaistaminen, kun taas välittömässä verotuksessa tavoitteena on ollut lainsäädäntöjen lähentäminen. Yhtiöverotuksen harmonisointi on ollut pitkään keskustelun aiheena, mutta sitä on pidetty liian kunnianhimoisena tavoitteena.³⁰ Toisaalta yritysverotuksen harmonisointi olisi tarpeellista, jotta EU:n sisäinen verokilpailu ei muodostuisi kestäättömäksi. (Myrsky 2010, 650-651)

Verokilpailun on arvioitu alentavan liikkuvien pääomien veroprosentin jopa nollaan (race to the bottom). On esitetty myös teorioita siitä, että pienten maiden pitäisi suuria maita aktiivisemmin alentaa verokantojaan, koska niiden veropohjat ovat liikkuvampia. Pienillä mailla on myös käytännössä todettu olevan alhaisemmat verokannat.³¹ Race to the bottom -ilmiötä ei

³⁰ Verotuksen pääasiallinen tarkoitus on valtion julkisten menojen rahoittaminen. Mikäli päätösvalta yhtiöverotukseen liittyvissä asioissa olisi EU:lla, ei verotuksella välttämättä pystyttäisi täsmäyttämään valtion tulo- ja menopuolta.

³¹ Kun OECD-maat jaetaan kolmeen ryhmään, niin kuudessa isoimmassa maassa (esimerkiksi Iso-Britanniassa) yhteisöverokanta oli vuonna 2009 keskimäärin 33,1 %, kun kuudessa keskikokoisessa maassa (esimerkiksi Espanjassa) se oli 28,2 % ja kahdestoista pieniksi arvioituissa maassa, kuten Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Belgiassa ja Itävallassa, yhteisöverokanta oli keskimäärin 23,4 %. Toisaalta korkeiden yhteisöverokantojen on todettu liittyvän vuotaviin veropohjiin. (Viitala et al. 2010, 28)

kuitenkaan ainakaan vielä ole käytännössä todistettu. Kansainvälinen verokilpailu nähdään nykyään yhä laajempänä systeemikilpailuna, joka ei rajoitu pelkästään verotukseen. Tällöin kilpaillaan myös siitä, mitä verojärjestelmässä saavutetaan ja tarjotaan: palveluita, infrastruktuuria ja tulonsiirtoja. (Hjerppe 2006, 83–84)

Osinkoverojärjestelmän uudistusta pohdittaessa ei kansainvälistä verokilpailua voida sivuuttaa. Kansainvälisten konsernien verotus perustuu erillisveromalliin, jossa kukin emo- tai tytäryhtiö on itsenäinen verosubjekti. Voitot verotetaan yhtiön sijaintimaassa. Erillisveromalli tarjoaa konsernille mahdollisuuden verosuunnitteluun yhtiöiden sijaintipaikkojen suhteen. Voittoja voidaan siirtää maasta toiseen siirtohinnoittelun varjolla ja rahoituskustannukset vähentää korkean verotuksen maissa samalla, kun rahoitustuotot tuloutetaan alhaisen verokannan maissa. (Kari & Kerkelä 2009, 5) Vaikka verokilpailusta onkin viitteitä, on edelleen vaikea sanoa, missä määrin kilpailu vaikuttaa verotuottoihin (Hjerppe 2006, 85).

Verokilpailun aiheuttamaa yhteisöverokantojen laskua on kompensoitu useissa Euroopan maissa osinkoverotusta kiristämällä. Uudistusten tavoitteena on ollut määrittää osakeyhtiön yhteisövero ja sen omistajien maksama osinkovero yhtä suureksi kuin korkein marginaalivero, jolloin kannustinta tulon muuntamiseen ansiotulosta pääomatuloksi ei synny. (Niskakangas 2009, 14) Yhteisöveron ja osinkoveron ollessa yhdessä yhtä suurina kuin korkein marginaalivero ei toisaalta synny kannustimia yrittäjyyteenkään. Kärjistäen asia voidaan nähdä niin, että yrittäjäksi ryhtymisestä rangaistaan korkeimmalla mahdollisella verokannalla. (Eskelinen, 2009)

Myös Suomeen tällä hetkellä kaavailtavan osinkoverouudistuksen taustalla on ajatus siitä, että tulon muuntaminen ansiotulosta pääomatuloksi pitää pystyä estämään. Ratkaisuksi ansiotulo- ja pääomatuloveroprosentin saamiseksi lähemmäksi toisiaan ja tulon muuntamisen estämiseksi on kaavailtu tiukempaa kokonaisverotusta yrityksille ja osakkeenomistajille.

Käytännössä tämä tarkoittaa pääomatuloveroprosentin nostoa ja verovapaan osinkorajan laskua.³²

4.2 Yhteisö-, osinko- ja luovutusvoittoverotus nyt

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän jälkeen Suomeen tuli voimaan vuonna 2005 nykyinen osinkoverojärjestelmämme, jota Tuloverolaki 1992/1535 (TVL) ja Laki elinkeinotulon verottamisesta 1968/360 (EVL) säätelevät. Uudistusta vauhditti kaikkialla jatkunut yhteisö- ja pääomaverokantojen lasku (Kröger 2006a, 97). Pääomatuloveroprosentti laski 28 prosenttiin ja yhteisöverokanta alennettiin 26 prosenttiin. Yrittäjän osinkoverotusta uudistettiin muuttamalla jakojärjestelmää. Samalla kuitenkin siirryttiin takaisin osinkotulojen osittaiseen kahdenkertaiseen verotukseen. (Kari & Kröger 2009, 2) Osingon verokohtelu määräytyy sen mukaan, onko jakajana julkisesti noteerattu vai yksityinen yhtiö ja onko saajana luonnollinen henkilö vai yhteisö.

4.2.1 Osingon saajana luonnollinen henkilö

Julkisesti noteeratun yhtiön jakamasta osingosta 70 prosenttia on osakkeenomistajalle veronalaista ja 30 prosenttia verovapaata, kun osakkeenomistaja on luonnollinen henkilö. (TVL 33 a §) Luonnollisen henkilön yksityisestä osakeyhtiöstä saama osinko jaetaan verotuksessa ansio – ja pääomatuloksi. (TVL 33 b §) Jako toteutetaan määrittämällä laskennallinen tuotto yritykseen sijoitetulle pääomalle ja katsomalla yritystulon loppuosa ansiotuloksi. Suomen soveltamassa nettomallissa jaon kohteena on yrityksen voitto menojen vähentämisen jälkeen ja laskentapohjana yrityksen nettovarallisuus eli varojen ja velkojen erotus. Jako voidaan toteuttaa myös bruttomallin mukaan. Bruttomallissa laskennallinen tuotto määritetään yrityksen tuloksesta ennen korkomenojen vähentämistä käyttäen

³² Suomalaisista runsaat kaksi ja puoli miljoonaa ansaitsee kuitenkin alle 30 000 euroa vuodessa, jolloin ansiotuloveroprosentti on pääomatuloveroprosenttia (28 %) pienempi. (Nyberg 2008, 7)

pääomapohjana yrityksen kokonaisvaroja. Suomen lisäksi Ruotsi käyttää nettovarallisuusjärjestelmää, mutta Norja puolestaan on päätenyt brutto-malliin. (Kari 2002, 3-4)

Suomessa yksityisestä osakeyhtiöstä saatu osinko on kokonaan verovapaata, jos se ei ylitä osakkeen verovuoden matemaattiselle arvolle laskettavaa 9 prosentin tuottoa. Mikäli tällaisten osinkojen määrä ylittää 90 000 euroa, osingosta 70 prosenttia on pääomatuloa ja 30 prosenttia verovapaata tuloa. Yhdeksän prosentin vuotuisen tuoton ylittyessä, 70 prosenttia on ansiotuloa ja 30 prosenttia verovapaata tuloa. (TVL 33 b §) Matemaattisella arvolla tarkoitetaan osakeyhtiön tarkistetun nettovarallisuuden jakamista ulkona olevien osakkeiden lukumäärällä (AL 9 §). Nettovarallisuus merkitsee varojen ja velkojen erotusta ja sen laskenta määritellään Laissa varojen arvostamisesta verotuksessa 2005/1142 (AL). Nettovarallisuus lasketaan seuraavasti (AL 3 § ja 8 §):

Kaava 1.

- + Rahoitusomaisuus (nimellisarvo tai tilinpäätöspäivän alempi kurssiarvo)
 - + Vaihto-omaisuus (hankintameno – epäkuranttiusvähennys)
 - + Käyttöomaisuus
 - koneet ja kalusto (poistamaton hankintameno (HM))
 - kiinteistöt (poistamaton HM tai edellisvuoden suurempi vertailuarvo)
 - arvopaperit (yhteenlaskettu, poistamaton HM tai ed. vuoden suurempi vertailuarvo)
 - pitkävaikutteiset menot (poistamaton verotusarvo, mikäli on varallisuusarvoa)
 - laskennalliset verosaamiset (ei huomioida)
 - Velat (nimellisarvo tai tilinpäätöspäivän kurssi)
 - pääomalaina (huomioidaan velkana)
- = NETTOVARALLISUUS

4.2.2 Osingon saajana yhteisö

Yhteisön saama osinko on lähtökohtaisesti verovapaata. Tietyissä poikkeustilanteissa 75 prosenttia yhteisön saamasta osingosta on veronalaista ja

25 prosenttia verovapaata. Osinko on veronalaista, jos se on saatu sijoitusomaisuuteen kuuluvista osakkeista, eikä osinkoa jakava yhteisö ole emo-tytäryhtiödirektiivin 2 artiklassa tarkoitettu yhteisö, jonka osakepääomasta vastaanottava yhtiö omistaa vähintään 10 prosenttia. Osinko on veronalaista myös silloin, kun se saadaan Euroopan unionin ulkopuolella sijaitsevalta yhtiöltä tai jos julkinen osakeyhtiö jakaa osinkoa yksityiselle osakeyhtiölle, joka ei omista vähintään 10 prosenttia jakavan yhtiön osakepääomasta. (EVL 6 a §)

4.2.3 Osakkeiden luovutusvoittoverotus

Se, kuinka luovutusvoittoja kohdellaan verotuksessa, vaikuttaa osinkoverotuksen neutraalisuuteen. Pääsääntöisesti luovutusvoitot ovat verollista pääomatuloa. (TVL 45 §) Luovutusvoitto lasketaan vähentämällä luovutushinnasta voiton hankkimisesta aiheutuneet menot ja poistamatta oleva hankintamenon osa. Luonnollisen henkilön tai kuolinpesän kohdalla voidaan käyttää hankintameno-olettamaa, jolloin luovutushinnasta vähennettävä määrä on aina kuitenkin vähintään 20 prosenttia tai 40 prosenttia luovutushinnasta, jos omaisuus on omistettu vähintään kymmenen vuoden ajan. (TVL 46 §) Verovelvollinen voi siis valita, käyttääkö todellista hankintamenoa vai hankintameno-olettamaa sen mukaan, kumpi johtaa verovelvollisen kannalta edullisempaan lopputulokseen.

Omaisuuksien hankintameno luetaan myös omaisuuden peruserämenot omistusaikana. Pääsääntöisesti vastikkeetta saadun omaisuuden hankintameno katsotaan perintö- tai lahjaverotuksessa käytetty verotusarvo. Mikäli saaja luovuttaa omaisuuden eteenpäin alle vuoden kuluessa sen siirtymisestä hänelle, käytetään hankintamenoa lahjoittajan hankintamenoa. Aikaisemmin omistettujen osakkeiden hankintameno ja osakkeiden perusteella merkittyjen osakkeiden hankintameno jaetaan sekä aikaisemmin omistettujen ja myöhemmin merkittyjen osakkeiden hankintamenoiksi. (TVL 47 §) Osakkeet, jotka oikeuttavat vähintään kymmenen prosentin omistusosuuteen yhteisöstä ja jotka on omistettu vähintään

kymmenen vuoden ajan, voidaan luovuttaa verovapaasti, jos saaja on yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa luovuttajan lapsi, lapsen lapsi, sisar, veli, sisarpuoli tai velipuoli. (TVL 48 §)

Luovutustappio syntyy, jos luovutuksen poistamaton hankintameno ja voiton tavoittelusta aiheutuneiden menojen yhteismäärä on suurempi kuin luovutushinta. Luovutustappiot ovat verotuksessa vähennettäviä tappion syntymisvuonna ja kolmena seuraavana vuonna sitä mukaan, kun voittoa kertyy. Tappiota ei oteta huomioon tulolajin alijäämää vahvistettaessa. (TVL 50 §)

4.3 Osinkoverotuksen ongelmat ja kehittämistarpeet

Suomen osinkoverojärjestelmässä toteutuvat eriytetylle tuloverojärjestelmälle tyypilliset ongelmat. Se synnyttää kannustimen muuntaa ansiotuloja pääomatuloiksi ja pk-yritysten verotus on monimutkaisesti toteutettu. Yrittäjän saamat tulot on karkeasti määritelty ansio- ja pääomatulo-osuuteen, eikä henkilön säästöjen verokohtelu ole sama sijoituskohteesta riippumatta. Järjestelmä ohjaa yksityishenkilöitä sijoittamaan osakkaiden sijaan muihin kohteisiin, kuten rahastoihin ja asuntoihin. Toisin kuin Suomessa, muissa maissa muunto-ongelma on ratkaistu asettamalla osakeyhtiön ja osakkaan yhteenlaskettu vero korkeimpien marginaaliveroasteiden tasolle. (Niskakangas 2009, 15)

Lisäksi Suomen pääomatuloverojärjestelmä täyttää kaikki kolme pääomaverotuksen klassista ongelmaa. Ensinnäkin järjestelmä kohtelee velkaa ja omaa pääomaa epäneutraalisti hyväksyessään korkojen vähennettävyyden, mutta jättäessään huomiotta oman pääoman kustannuksen. Toiseksi uuden osakepääoman ja pidätettyjen voittojen verokohtelu on myös epäneutraalia, sillä jaettua ja jakamatonta voittoa kohdellaan eri tavoin. Jakamattomaan voittoon kohdistuu kahdenkertainen verotus yhtiöveron ja luo-

vutusvoittoveron vuoksi, kun taas osa osingoista on verovapaita.³³ Jotta verojärjestelmä olisi neutraali, edellyttäisi se verotettavan tulon olevan sama riippumatta siitä, myydäänkö osakkeet vai nostetaanko voitto osinkona. Koska jakamattoman voiton veroaste ylittää jaetun voiton veroasteen, kannustaa järjestelmä osingonjakoon investointien kustannuksella. (Hjerppe et al. 2006, 232). Samalla järjestelmä luo kannustimen säilyttää pääomia niissä yrityksissä, joihin varat ovat sijoitettuina. Kansantaloudellisesti pääomien kohdentuminen voi siis olla heikkoa.

Kolmanneksi nykyinen järjestelmä vääristää myös investointipäätöksiä mahdollistaen investoinnille suuremman netto- kuin bruttotuoton. Listamattoman yhtiön ollessa kyseessä investoinnin tuottovaatimus vaihtelee negatiivisesta vajaaseen yhdeksään prosenttiin, kun koron oletetaan olevan viisi prosenttia. Verotus saattaa siis muuttaa kannattamattoman investoinnin kannattavaksi, kannustaa toisinaan investoimaan voimakkaasti ja toisinaan nostaa investointikynnyksen korkeaksi.³⁴ Investoinnit myös ohjautuvat aineelliseen, kulumattomaan omaisuuteen, kuten arvopapereihin ja kiinteistöihin, käyttöomaisuusinvestointien kustannuksella. Kulumatto-

³³ Jaetun ja jakamattoman voiton välinen epäneutraalisuus oli kuitenkin vielä suurempaa yhtiöveron hyvitysjärjestelmän aikaan, jolloin osingot olivat kokonaan verovapaita. (Hjerppe et al. 2006, 232).

³⁴ Verotuksen vaikutus investoinnin kannattavuuteen voidaan todeta yksinkertaisella laskuesimerkillä. Mikäli yrityksen nettovarallisuus on 100 000 euroa ja omistaja nostaa osinkoa 59 000 euroa, on pääomatulo-osinko 9000 euroa ja ansiotulo-osinko 50 000 euroa. Ansiotulojen rajaveroaste on 50 %. Jos omistaja sijoittaa 10 000 euroa yritykseen saaden sille 5 % korkotuoton, jää tuottoa yhteisöveron jälkeen 370 euroa. Seuraavana vuonna omistaja voi nostaa saman määrän osinkoa korotettuna investoinnin nettotuotolla eli 59 370 euroa. Pääomatulo-osingon määrä kasvaa (ja ansiotulo-osingon määrä vähenee) tehdyn pääomasijoituksen johdosta 900 eurolla. Koska omistaja maksaa sijoituksen tuotosta ansiotuloveroa rajaveroasteensa 50 % mukaan ja osingosta 70 % on verollista, on efektiivinen veroaste 35 %. Nettovarallisuuden kasvun myötä ansiotuloveroa säästyy kuitenkin $35\% \times 900 = 315$ euroa. Omistaja maksaa 370 euron osingosta 129,50 euroa veroja (35 %), joten netto-osinko on 240,50 euroa. Nettovarallisuuden kasvusta johtuva verosäästö on kuitenkin 315 euroa, joten investoinnin nettotuotto 556 euroa ylittää bruttotuoton 56 eurolla. (VM 35/2010, 62)

maan omaisuuteen investoitaessa verosäästöt ovat suurimmillaan. (VM 35/2010, 17)

Suomessa 1990-luvun laman aikaan innovoitu yritysverojärjestelmä on kannustanut pääoman kerryttämiseen yhtiöiden taseisiin. Mitä enemmän nettovarallisuutta on kertynyt, sitä suurempiin verovapaisiin osinkoihin osakkeenomistajat ovat olleet oikeutettuja. Nyt monet ovat kuitenkin pitäneet perusteltuna neutraalia verojärjestelmää ja luopumista taseiden vahvistamisesta verotuksen keinoin. Osakkeen matemaattiselle arvolle laskettavalle yhdeksän prosentin tuotolle ei ole nähty taloudellisia perusteita ja järjestelmää on kritisoitu valtiojohtoisuudestaan. (Niskakangas 2009, 4) Lisäksi yhdeksän prosentin tuotto ylittää noin 5-6 prosenttiyksiköllä keskipitkän markkinakoron tason. Preemiota on perusteltu kannustimella riskinottoon, mutta nykyisen näkemyksen mukaan ylimääräinen investointikannustin riippuu laskennallisen tuoton ja odotetun tuoton erotuksesta: mitä matalampi odotettu tuotto, sitä suurempi erotus ja kannustin investoida kyseiseen kohteeseen. (VM 35/2010, 18) Nykyisen taloustilanteen huomioiden on kuitenkin mielenkiintoista, että juuri nyt verotuksen neutraalisuutta pidetään tavoiteltavampana kuin taseiden vahvistamista. Pitkällä tähtäimellä verotuksen tulee kuitenkin olla mieluummin neutraalia kuin ohjaavaa.

Nykyinen osinkoverojärjestelmä on myös kannustanut osingonjakoon. Verovapaat osingot on aina kannattanut jakaa, joten osingonjaolla ei niinkään ole ollut yhteyttä taloudelliseen päätöksentekoon vaan järjestelmän kannustinvaikutuksiin. Verotuksen kehittämistyöryhmän teettämän selvityksen mukaan noin 40 prosenttia listaamattomista yhtiöistä jakaa juuri nettovarallisuuden 9 prosentin tuoton verran osinkoa. (VM 35/2010, 17) Lievää osinkoverotusta on Suomessa puolusteltu omistajan riskillä. Ulkomaisissa osinkoverouudistuksissa riskille ei kuitenkaan ole enää jätetty roolia. Jos riskin määrää mitataan sijoitetun varallisuuden määrällä, maksaa varakkain henkilö kevyimmän veron. Riski tulisikin huomioida vain tappioiden tasauksessa. Täydellistä kompensatiota ei tällöinkään kuitenkaan saavu-

teta, koska tappioiden vähennysoikeuksiin liittyy aina rajoituksia. (Niskakangas 2009, 6)

Nykyistä osinkoverojärjestelmää on luonnehdittu myös läpinäkymättömäksi. Järjestelmän monimutkaisuuden vuoksi niin verovelvolliset kuin lainsäätäjätkin ovat joutuneet jatkuvasti kamppailemaan erilaisten verotuskysymysten kanssa. Järjestelmän monimutkaisuus nostaa hallinnollisia kustannuksia ja lisää oikeusturvaongelmia. (Myrsky 2008a, 495.) Ongelmana on mainittu myös se, että yksityisten ja julkisten osakeyhtiöiden erilainen osinkoverotus on omiaan aiheuttamaan listautumiskynnyksen, kun yrityksessä harkitaan pörssiin listautumista. Pääomatulo-osinkojen 90 000 euron verovapaa osinkoraja ei kannusta listautumaan ja hankaloittaa näin ollen yrityksen pääoman hankintaa. (Niskakangas 2009, 17)

Järjestelmää on kritisoitu myös tuloerojen kasvattamisesta. Matti Myrsky (2008a, 495) toteaa oikeustapauskommentaarissaan ”Miten ansiotulosta voi tulla pääomatuloa – ratkaisun KHO 2008:6 arviointia”, että Suomen sisälle muodostettiin turha, lievästi verotettujen tulojen vyöhyke ja että verovelvolliset asetettiin eriarvoiseen asemaan eriytetyn tuloverojärjestelmän käyttöönoton myötä. Verovapaiden osinkojen suhteen samoilla linjoilla Myrskyn kanssa on Heikki Niskakangas (Veronmaksajain Keskusliitto ry:n uutinen 24.9.2009), joka toteaa Suomen olevan pian viimeinen maa, jossa on verovapaita osinkoja.

5. MUIDEN MAIDEN SOVELTAMAT YHTEISÖ- JA PÄÄOMATULOVEROMALLIT

Suomen osinkoverotuksen ongelmia voidaan lähteä ratkaisemaan muiden maiden soveltamien pääomatuloveromallien avulla. Yhteistä malleille on pyrkimys neutraalisuuteen osakeyhtiön rahoitusmuotojen välillä, jaetun ja jakamattoman voiton sekä investointipäätösten suhteen. Malleissa korostuvat myös menoveron piirteet.

5.1 Norjan osaketuottovähennysmalli

Vuonna 1992 Norjassa tehdyssä verouudistuksessa siirryttiin eriytettyyn tuloverojärjestelmään. Verouudistuksen yhteydessä yhteisövero laski 28 prosenttiin, mikä oli lähes puolet entisestä verokannasta. Myös pääomatuiloille valittiin sama 28 prosentin verokanta. Yhteisöjen veropohjaa laajennettiin, mutta samaan aikaan otettiin käyttöön uusia vähennyksiä. Investointien verotuspoistot tuotiin lähemmäs todellisia arvonalentumisia ja yritysvarallisuuden realisoidut myyntivoitot sisällytettiin veropohjaan. Osinkojen kahdenkertainen verotus hyvitetiin kokonaisuudessaan osakkeenomistajille yhtiön maksamien verojen osalta. (Sørensen 2003, 3-4) Tulolajit jaettiin kuitenkin eri tavalla kuin Suomessa.

5.1.1 Tulolajit Norjan tuloverotuksessa

Norjassa käytössä on ”yleinen tulo” (alminnelig inntekt) ja ”henkilökohtainen tulo” (personinntekt). Tuloverotusta säätelee Lov om skatt av formue og inntekt (Skatteloven). Yleiseen tuloon lasketaan mukaan kaikki henkilön saamat tulot, kuten ansiotulo tai sen sijaan saatava tulo³⁵, pääomatulot

³⁵ Yleiseen tuloon lasketaan mukaan muun muassa palkka, palkkiot, työsuhteesta saadut korvaukset kuten lomakorvaus ja kulukorvaukset, työttömyysetuus, korvaus irtisanomisesta, sairauspäiväraha, vanhempainpäiväraha ja luontaisuuritukset. (Skatteloven § 5-10., § 5-11. ja § 5-12.) Lisäksi säädetään autoedusta sekä työsuhteessa hankituista osakkeista ja optioista. (Skatteloven § 5-13. ja § 5-14.) Yleiseen tuloon kuuluvat myös niin sanotut satunnaiset tulot, kuten esimerkiksi voitot. (Skatteloven § 5-50.)

ja eläke. (Skatteloven § 5-1.) Yleisestä tulosta voidaan tehdä vähennyksiä.³⁶ Tappioiden vähennettävyydestä ja myyntivoittojen mukaan lukemisesta säädetään erikseen yksityiskohtaisesti kappaleessa 9. (Skatteloven, Kapittel 9.) Mikäli tulolajin kohdalla vähennyskelpoiset menot ylittävät tulot, voidaan vähennys tehdä toisesta tulolajista tai puolison tuloista. (Skatteloven § 6-3.) Yleisen tulon verokantana käytetään kiinteää 28 prosentin verokantaa (Kari 2002, Yhteenveto-kappale).

Henkilökohtaisen tulon perusteella määritellään kaksiportainen lisävero³⁷ valtiolle ja sosiaalivakuutusmaksut³⁸. (Skatteloven § 12-1.) Henkilökohtaisen tulon laskennan lähtökohtana on yleinen bruttotulo ilman pääomatuloja. Pääomatulot verotetaan vain osana yleistuloa. Mikäli henkilö toimii elinkeinonharjoittajana (enkeltpersonforetag), lasketaan henkilökohtaiseen tuloon mukaan myös liiketoiminnan bruttotulot, joista elinkeinonharjoittaja voi tehdä muutamia vähennyksiä. (Skatteloven § 12-10. ja § 12-11.) Elinkeinoharjoittaja voi tehdä henkilökohtaisesta tulosta kaksi vähennystä: ”suojausvähennyksen” (skjermingsfradrag), joka määrittää vähennettävän verovapaan yritystulo-osuuden taseen varallisuuden mukaan³⁹, sekä työntekijöille maksettuihin palkkoihin pohjautuvan vähennyksen, joka oikeuttaa työnantajan vähentämään 15 prosenttia maksamistaan palkoista ja työnantajamaksuista. (Skatteloven § 12-11. ja § 12-13.) Mikäli henkilökohtainen tulo muodostuu negatiiviseksi, sitä ei voida vähentää muun tulolajin

³⁶ Pääsääntöisesti tulon hankkimisesta ja ylläpitämisestä aiheutuneet kulut ovat vähennettäviä. (Skatteloven § 6-1.) Muut vähennykset (esimerkiksi sosiaalisen perustein myönnettävät) on lueteltu erikseen kappaleessa 6 (§ 6-10. – § 6-85.) ja kappaleessa 7 (§ 7-1. - § 7-11.)

³⁷ Lisäveron verokynnys on 456 400 kruunua vuonna 2010. Seuraaville 285 300 kruunulle lasketaan 9 % lisävero. 285 300 kruunun ylittävän osuuden jälkeen lisävero on 12 %. (Skattedirektoratet 2010, 6)

³⁸ Sosiaalivakuutusmaksujen verokynnys on 39 600 kruunua. Eläkkeistä sosiaalivakuutusmaksua maksetaan 3 %, palkoista 7,8 % ja yrittäjän hankkimista tuloista 11,0 % vuonna 2010. (Skattedirektoratet 2010, 5)

³⁹ Suojausvähennys lasketaan taseen vastaavaa puolelta löytyvän varallisuuden mukaan. (Skatteloven § 12-12.) Toisin kuin Suomessa, Norjassa käytetään bruttovarallisuutta laskentapohjana nettovarallisuuden sijaan.

tulosta, mutta negatiivinen tulo voidaan siirtää vähennettäväksi tulevina vuosina samasta liiketoiminnasta syntyneestä ansiotulosta. (Skatteloven § 12-14.)

Taulukko 1. Tulolajit Norjassa (2010)

	Yleistulo	Henkilökohtainen tulo
Huomioitavat tulot	Kaikki tulot: ansio- ja pääomatulot sekä ansiotulon sijaan saatavat tulot	Bruttoansiotulo sekä elinkeinonharjoittajalla myös liiketoiminnan bruttotulot
Vähennykset	Useita vähennyksiä (perusvähennykset, sosiaaliset vähennykset ja muut vähennykset)	Ei vähennyksiä, paitsi elinkeinonharjoittajalle kaksi vähennystä: Suojausvähennys (skjermingsfradrag): määrittää verovapaan yritystulo-osuuden Palkkavähennys (lønnsfradrag): muita työllistävä työnantaja voi vähentää omasta henkilökohtaisesta tulostaan 15 % ulosmaksetuista palkoista sekä työnantajan suorittamista veroista ja sosiaaliturvamaksuista
Verot	Kiinteä 28 %	Progressiivinen verotus: lisävero valtiolle ja sosiaaliturvamaksut. Lisävero: 456 400 kr saakka verovapaa, seuraavat 285 300 kr 9 %, jonka jälkeen 12 %. Sosiaalivakuutusmaksut: eläke 3 %, palkka 7,8 % ja yrittäjän tulot 11,0 %
Erytyspiirteitä	Vähennykset kohdistuvat myös pääomatuloihin.	Mikäli henkilökohtainen tulo muodostuu negatiiviseksi, voidaan se siirtää vähennettäväksi samasta liiketoiminnasta syntyneestä henkilökohtaisesta tulosta tulevina vuosina.

5.1.2 Norjan vuoden 2006 osinkoverouudistus

Vuonna 2006 Norja otti käyttöönsä osinkoverotuksessa uuden osaketuottovähennysmallin (OTV), jossa osakesijoituksen normaalituotto eli riskitön markkinakorko vapautetaan pääomatuloverosta ja verotus kohdistuu vain normaalituoton ylittävään osaan. Normaalituoton verotuksesta vapauttavat mallit ovat viime aikoina saaneet paljon huomiota osakseen. Myös Suomeen on kaavailtu Norjan mallin kaltaista osinkoverotusta huomioiden maiden aikaisemman yhtenevän käytännön verotuksessa. Norja on ensimmäisiä kehittyneitä teollisuusmaita, joka on ottanut käyttöönsä normaalituoton verovapauden ideaa soveltavan mallin osakastasolla. Koska malli on ollut käytössä jo joitakin vuosia, on mallin toimivuudesta saatu jo empiiristä näyttöä Norjassa. (Kari & Kröger 2009, Yhteenveto-kappale)

5.1.3 Norjan osinkoverouudistuksen taustaa ja harkitut vaihtoehdot mallit

Syyt osaketuottovähennysmalliin siirtymiselle olivat Norjassa samat kuin nyt Suomessa valmisteltavassa osinkoverouudistuksessa. Osinkojen alhaisempi verotus ansiotuloihin verrattuna johti tulojen muuntamiseen erityisesti pienyrityksissä, joissa omistajat yleensä myös itse työskentelevät. Tulon muuntamista pyrittiin estämään sisällyttämällä lakiin ”aktiivisen omistajan” määritelmä. Norjassa tulojen erittely ansio- ja pääomatuloihin oli pakollista aktiivisille omistajille. Aktiivisen omistajan määritelmä täyttyi, mikäli henkilö omisti ainakin kaksi kolmasosaa yrityksen osakkeista ja työskenteli itse tietyn minimimäärän yrityksessä. Omistusosuuteen laskettiin mukaan myös omistajan itsensä omistamien osakkeiden lisäksi ne osakkeet, jotka häneen läheisesti liittyvät henkilöt omistivat. Mikäli henkilö täytti sekä omistus- että työskentelytestin ehdot, hänen tulonsa jaettiin ansio- ja pääomatuloon. Ansiotulolle asetettiin kuitenkin yläraja, jonka ylittävää osaa verotettiin pääomatulona. Kyseisen ylärajan ylittävän tulon verottamista pääomatulona perusteltiin sillä, että raja oli niin korkealla normaaliin ansiotuloon nähden, että kyseessä todennäköisemmin oli pääomalle

kertynyt tuotto kuin varsinainen ansiotulo. Lisäksi niillä yrittäjillä, jotka työlistivät muita, oli mahdollisuus vähentää 20 prosenttia palkkakuluistaan ansiotuloveropohjasta tiettyyn rajaan asti. (Sørensen 2003, 1-5) Kyseinen vähennys on edelleen käytössä, mutta vähennys on nykyään 15 prosenttia ulosmaksetuista palkoista. (Skatteloven § 12-13.)

Tulojen muuntamisen estämisessä ei kuitenkaan onnistuttu aktiivisen omistajan määrittelemisestä ja verohuojennuksista huolimatta. Vuodesta 1992 vuoteen 2000 mennessä niiden osakeyhtiöiden määrä, joissa toimi aktiivisia omistajia, putosi 55 prosentista 32 prosenttiin. Aktiivisten omistajien määrää pystyttiin karsimaan ottamalla mukaan passiivisia omistajia. Systemi epäonnistui myös liian sallivien verohuojennusten vuoksi, sillä 1990-luvun loppupuolella 80 prosentilla aktiivisista omistajista ansiotulot olivat negatiiviset suurten verovähennysten vuoksi. (Sørensen 2003, 6)

Norjan verouudistusta pohdittaessa harkittiin myös muita malleja osinkotuottovähennys-järjestelmän lisäksi. Koska tulonmuunto eriytetyssä tuloverojärjestelmässä nähtiin ongelmaksi, olisi ollut luontaista siirtyä järjestelmään, jossa kaikki tulot olisi verotettu samalla progressiivisella asteikolla tulolähteestä riippumatta. Verouudistusta valmistellut Skauge-komitea kuitenkin pidättäytyi tästä vaihtoehdosta siitä syystä, että pääomatulojen verotus haluttiin pitää samalla tasolla yhteisöveron kanssa, eikä yhteisöveron korottaminen tullut kysymykseen kansainvälinen verokilpailu huomioiden. Toinen vaihtoehto oli verottaa osinkoja ja osakkeiden luovutusvoittoja ansiotuloina. Aktiivisen omistajan määritelmää käytettiin osakeyhtiöiden lisäksi myös muissa yritysmuodoissa, joissa omistusrakenteesta johtuen aktiivisen omistajan määritelmää oli paljon vaikeampi kiertää. Tämän vuoksi aktiivisen omistajan määritelmä toimi muissa yritysmuodoissa ongelmitta. Osinkojen ja osakkeiden luovutusvoittojen verottaminen kokonaan ansiotulona olisi kuitenkin ollut epäreilua muihin pääomatulon lähteisiin nähden. (Sørensen 2003, 7-8)

5.1.4 Osaketuottovähennysmalli käytännössä

Vuoden 2006 verouudistuksessa luovuttiin aktiivisen omistajan tulojen luokittelusta ansio- ja pääomatuloihin ja siirryttiin niin sanottuun osaketuottovähennysmalliin, jossa osakkeen normaalituoton ylittävä osinko on veronalaista ja osinko normaalituoton määrään asti on verovapaata. Normaalituotoksi katsotaan osakkeen korjatulle hankintahinnalle laskettu valtion joukkovelkakirjalainojen korko verojen jälkeen. (Sørensen 2003, 9) Kyseinen malli koskee niin yksityisten kuin julkistenkin osakeyhtiöiden jakamia osinkoja sekä sijoitusrahastojen tuottoja. Normaalituottovähennykseen ovat oikeutettuja osakkeita omistavat luonnolliset henkilöt⁴⁰, kuolinpesät ja ne konkurssipesät, joiden velkoja on luonnollinen henkilö. Osaketuottovähennysmalli ei koske osakeyhtiöitä osingon saajina. (Skatteetaten, 2007; Skatteloven § 10-12.). Normaalituoton ylittävä osuus verotetaan pääomatulona. Yhteisövero (28 %) ja osinkojen normaalituoton ylittävän osuuden verottaminen pääomatulona (28 %) nostavat yhdessä osinkojen kokonaisveroasteen samalle tasolle kuin ansiotulojen korkein marginaaliveroaste, joten kannustinta tulonmuuntamiseen ei synny. (Sørensen 2003, 9) Verouudistuksen yhteydessä Norjan ansiotulojen rajaveroasteita laskettiin 7,5 prosenttiyksiköllä, jotta ansiotulojen ja pääomatulojen välinen verokantaero saatiin lähemmäs toisiaan. Ansiotulojen ylin rajaveroaste palkan-saajalla on tällä hetkellä Norjassa 47,8 prosenttia.⁴¹ (Kari & Kröger 2009, Yhteenveto-kappale)

Käytännössä osaketulosta tehtävä vähennys eli niin sanottu normaalituottovähennys lasketaan prosentteina osakkeen hankintahinnasta⁴² ja vä-

⁴⁰ Ulkomailla asuva luonnollinen henkilö ei pääsääntöisesti ole oikeutettu osaketuottovähennykseen. Poikkeuksen tekevät muissa EU-valtioissa asuvat luonnolliset henkilöt, jotka voivat hakea vähennystä. (Skatteetaten 2007)

⁴¹ Yleisen tulon verokanta on 28 prosenttia, korkein lisävero henkilökohtaisesta tulosta on 12 prosenttia ja palkoista sosiaalivakuutusmaksuja maksetaan 7,8 prosenttia.

⁴² Osakkeen hankintahintaan lasketaan mukaan myös suoraan osakkeen hankinnasta aiheutuneet kustannukset, kuten välittäjän palkkio. (Skatteloven § 10-31. ja Skatteetaten, 2007)

hennetään osaketulosta, joka muodostuu osingoista ja luovutusvoitoista tai -tappioista. Näin saadaan osakkeen verollinen tuotto, josta maksetaan vähennyksen jälkeen pääomatulovero. Osakkeelle lasketaan myös vuosittain korotettu hankintahinta, joka koostuu alkuperäisestä hankintahinnasta ja aikaisempien vuosien käyttämättömistä osaketuottovähennyksistä. (Skatteloven § 10–12.; Sørensen 2003, 10)

Kaava 2.

$$\text{Normaalituottovähennys} = \text{normaalituottokorko} \times \text{normaalituottopohja}$$

JVK korko
osakkeen korjattu HM

JVK = joukkovelkakirjalainan verojenjälkeinen markkinakorko

HM = osakkeen hankintameno, johon vuosittain lisätään käyttämätön normaalituottovähennys

Normaalituottokorko määräytyy Norjassa kolmen kuukauden valtion joukkovelkakirjalainojen markkinakoron mukaan vähennettynä pääomatuloverolla. Vuonna 2007 sovellettu normaalituottokorko oli 3,3 prosenttia ja vuonna 2008 vastaavasti 3,8 prosenttia. (Kari & Kröger 2009, Yhteenvetokappale) Vuonna 2009 normaalituottokorko oli enää 1,8 prosenttia. (Skatteetaten, 2010a) Normaalituottovähennys ei voi olla suurempi kuin osakkeelle jaettava osinko. Mikäli normaalituottovähennys ylittää osingon määrän, voidaan käyttämätön osuus siirtää vähennettäväksi tulevina vuosina. (Skatteloven § 10-12.)

Esimerkki 1. Norjan osaketuottovähennysmallin vertaaminen Suomen pörssiosinkojen verotukseen

Osakkeen hankintamenoksi oletetaan 1000 ja osinkoa saadaan 70. Normaalituottokoroksi oletetaan 3,8 prosenttia (vuoden 2008 normaalituottokorko). Laskelma seuraavalla sivulla.

	Suomi	Norja
Osinkotulo	70	70
Normaalituottovähennys (3,8 % x 1000)	-	38
Verotettava osinko (Suomessa 70 % veronalaista)	49	32
Vero 28 %	13,72	8,96
Nettotulo	56,28	61,04

(Esimerkki pohjautuu Karin & Krögerin 2009, esimerkkiin)

Esimerkin mukaan Norjan järjestelmä näyttää sijoittajan kannalta houkuttelevammalta jättäen suuremmat nettotulot. Kyseessä on kuitenkin vain laskennallinen esimerkki, johon vaikuttaa käytettävät luvut ja normaalituottokoron määrä. Mikäli sama esimerkki lasketaan käyttäen vuoden 2009 normaalituottokorkoa (1,8 %), joka on 2 prosenttiyksikköä pienempi kuin edeltävänä vuonna, päädytään lähestulkoon samaan nettotuloon sekä Suomen (56,28), että Norjan (55,44) osinkoveromallien mukaan, kun on kysymys pörssiosinkojen verottamisesta.

5.1.4.1 Käyttämättömän normaalituottovähennyksen siirtyminen tuleville vuosille ja hyvitys luovutusvoitoista

Osaketuottovähennysmallissa normaalituoton verovapauden ohella huomion arvoista on käyttämättömän normaalituottovähennyksen siirtyminen vähennettäväksi seuraavien vuosien osaketulosta. Käyttämätön normaalituottovähennys siirtyy seuraaville vuosille normaalituottokorolla korotettuna, kun käyttämätön vähennys vuosittain lisätään osakkeen korjattuun hankintamenuon, josta normaalituottovähennyksen määrä lasketaan. (Skatteloven § 10-12.; Kari & Kröger 2009, Yhteenveto-kappale ja Sørensen 2003, 11) Osaketuottovähennysmallia voidaan siis pitää inflaationeutraalina, sillä järjestelmä eliminoi inflaation vaikutuksen sijoituspäätöksiin (Kari 2007, 134). Verotus ei vaikuta päätökseen kerryttää voittoja yhtiöön tai jakaa osinkoa. Piirre on hyödyllinen pääomien kierron vuoksi, koska verotus ei lukitse varoja tehottomiin yrityksiin. (Kari & Kröger 2009, 27-28)

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän aikaan Norja hyvitti yhtiöveron myös luovutusvoitoista. Samoin normaalituottovähennyksen voi tehdä myös osakkeiden luovutusvoitosta. Vähennys ei voi kuitenkaan olla suurempi kuin luovutusvoitto. (Skatteloven § 10-31.). Käyttämättömän normaalituottovähennyksen siirtymistä ja luovutusvoittoverotusta tarkastellaan seuraavassa esimerkissä.

Esimerkki 2. Osaketuottovähennysmallin neutraalisuus osinko- ja luovutusvoittoverotuksen suhteen

Osakkeenomistaja sijoittaa pääomaa yritykseensä vuoden 1 alussa. Saman vuoden lopussa hän nostaa osinkoja. Vuoden 2 lopussa osakkeenomistaja nostaa osinkoja tai saa luovutusvoittoa osakkeiden myynnistä. Yrityksen pääoman tuotoksi oletetaan verojen jälkeen 5 prosenttia. Samoin valtion joukkovelkakirjalainojen koron, joka määrittää osaketuottovähennyksen määrän, oletetaan olevan 5 prosenttia. Esimerkkiin on laskettu vaihtoehtoiset osingon määrät 30 tai 10. Esimerkki jatkuu seuraavalla sivulla.

<i>Vuosi 1</i>	<i>Osinko 30</i>	<i>Osinko 10</i>
1. Sijoitettu pääoma / osakkeen hankintameno	1000	1000
2. Yrityksen voitto yhtiöveron jälkeen (5 % x 1.)	50	50
3. Osinko	30	10
4. Yritykseen jätetty voitto (2. - 3.)	20	40
5. Osaketuottovähennys (5 % x 1.)	50	50
6. Käyttämätön osaketuottovähennys (5. - 3.)	20	40
 <i>Vuosi 2</i>		
7. Osakkeen korotettu hankintameno (1. + 6.)	1020	1040
8. Yrityksen voitto yhtiöveron jälkeen (5 % x (1. + 4.))	51	52
9. Osaketuottovähennys (5 % x 7.)	51	52

Kaikki osakkeet myydään vuoden 2 lopussa

10. Tulot osakkeista vuoden 2 lopussa (1.+4.+8.)	1071	1092
11. Osakkeen korotettu HM vuonna 2 (= 7.)	1020	1040
12. Osaketuottovähennys vuonna 2 (= 9.)	51	52
13. Verotettava tulo osakkeista (10. - 11. - 12.)	0	0

Kaikki voittovarot jaetaan osinkoina vuoden 2 lopussa

14. Osinko vuoden 2 lopussa (4. + 8.)	71	92
15. Osaketuottovähennys (6. + 9.)	71	92
16. Verotettava osinkotulo (14. - 15.)	0	0

(Esimerkkiä on jatkettu Sørensenin (2003, 10-11) esimerkistä.)

Esimerkki tarkastelee juuri kannattavuusrajalta olevaa investointia, jonka tuotto on sama kuin markkinakorko. Laskelma osoittaa OTV-mallin olevan neutraali osinko- ja luovutusvoittoverotuksen suhteen, sillä osakkeenomistajan verotettava tulo on sama riippumatta siitä myykö hän osakkeet vai jaetaanko kaikki voitot osinkoina. Järjestelmä on siten neutraali myös osakeanti- ja voittorahoituksen välillä ja investointipäätös voidaan tehdä pelkästään tuottojen ja korkotason perusteella eikä verotusta tarvitse huomioida. (Kari 2007, 134) Seuraava esimerkki osoittaa, että osakkeenomistajan verotus ei vaikuta myöskään osakkeen myyntiajankohtaan.

Esimerkki 3. Osaketuottovähennysmallin neutraalisuus osakkeen myyntiajankohdan suhteen

Osakkeenomistajan osakkeiden markkina-arvo on korkeampi kuin osakkeen korjattu hankintameno. Osakkeenomistajalla on vaihtoehtoina myydä osakkeet vuoden lopussa tai myydä ne heti ja sijoittaa varat uudelleen muihin osakkeisiin tai sijoituskohteisiin. Molemmissa tapauksissa tuotoksi oletetaan 5 % varallisuuden arvosta ennen veroja. Veroja ei huomioida, jotta niiden realisoituminen ei vaikuttaisi päätökseen myydä tai pitää osakkeet. Laskelma seuraavalla sivulla.

1. Osakkeen korjattu hankintameno	1000
2. Osakkeen markkina-arvo	2000

Osakkeet pidetään vuoden loppuun

3. Tuotot osakkeiden myynnistä vuoden lopussa (105 % x 2.)	2100
4. Osaketuottovähennys (5 % x 1.)	50
5. Verotettava luovutusvoitto vuoden lopussa (3. - 1. - 4.)	1050
6. Pääomatulovero luovutusvoitosta (28 % x 5.)	294
7. Osakkeenomistajan varallisuus vuoden lopussa	1806

Osakkeet myydään heti ja myyntivoitot sijoitetaan takaisin pääomamarkkinoille

8. Tuotot osakkeiden myynnistä	2000
9. Verotettava luovutusvoitto (8. - 1.)	1000
10. Pääomatulovero luovutusvoitosta (28 % x 9.)	280
11. Varallisuus, jonka nyt voi sijoittaa muihin kohteisiin	1720
12. Varallisuuden arvo vuoden lopussa (105 % x 11.)	1806

Esimerkin perusteella nähdään osakkeenomistajan varallisuuden olevan vuoden lopussa sama riippumatta siitä, pitääkö hän osakkeet vai sijoittaa ko hän myydyistä osakkeista kertyneet voittovarot uuteen kohteeseen. (Sørensen 2003, 11)

5.1.4.2 Luovutustappioiden vähentäminen

Osaketuottovähennyksmalli pyrkii mahdollisimman suureen neutraalisuuteen. Osinkoverotuksen neutraalisuus puolestaan riippuu siitä, miten tappioita käsitellään. Luovutustappiot voidaan vähentää normaalisti (Skatteloven § 10-32.). Tappion määrä lasketaan osakkeen myyntihinnan ja normaalituottopohjan erotuksena. Osakkeen realisoinnin yhteydessä käyttämättömät normaalituottovähennykset raukeavat (Skatteetaten 2010b).

5.1.5 Siirtymäsäännökset

Osinkoverouudistuksen yhteydessä nähtiin tarpeelliseksi käyttää tiettyjä siirtymäsäännöksiä. Siirtymäsäännökset koskivat vaihtoehtoisia normaalituottopohjan arvostustapoja ja verovapaata osakkeiden siirtoa holding-yhtiöön.

Tietyissä tilanteissa käytetään normaalituottopohjan määrittämiseen vaihtoehtoisia tapoja. Seuraavissa tapauksissa normaalituottopohja määritetään pääsäännöstä poiketen:

- Osakkeet on hankittu ennen 1.1.2006
- Osakkeet on omistettu 1.1.1989 ja niiden arvo on määritelty uudelleen 1.1.1992
- Osakkeet on saatu perintönä tai lahjana 1.1.2006 jälkeen (Skatteetaten, 2007)

Osaketuottovähennysjärjestelmää aiemmin Norjalla käytössä ollut yhtiöveron hyvitysjärjestelmä vaikuttaa ennen vuotta 2006 hankittujen osakkeiden arvostamiseen, sillä poikkeuksena Suomessa käytössä olleesta yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä Norja hyvitti yhtiöveron myös osakkeiden luovutusvoittojen verotuksessa.⁴³ Ennen vuotta 2006 hankitut osakkeet arvostetaan alkuperäisen hankintamenon mukaan, mihin lisätään osakkeen omistuskautella kertyneet jakamattomat voittovarot (Skatteetaten 2007).

Ennen 1.1.1989 hankitut listaamattomat osakkeet, jotka olisi voitu myydä vuonna 1992 verovapaasti (RISK-järjestelmän mahdollistaman yhtiöveron hyvityksen vuoksi), arvostetaan osakkeiden suhteellisen osuuden mukaan taseen verotusarvosta tai vaihtoehtoisesti hankintahinnan mukaan, jos se

⁴³ Kyseessä oli niin sanottu RISK-malli, jonka avulla pyrittiin rahoitusmuotojen neutraaliin verotukseen yritykseen jätettyjen voittojen ja yrityksen ulkopuolisten sijoituskohteiden välillä. Käytännössä osakkeiden hankintamenoa korotettiin jakamatta jätettyjen verotettujen voittojen määrällä. (Kari 2002, Yhteenveto-kappale) Hankintamenon korottaminen luovutusvoiton määrää laskettaessa pienensi voittoa ja näin ollen myös siitä maksettavan veron määrää.

on selvitettävissä. Hankintahintaan lisätään jakamattomat voittovarot. Listatut osakkeet, jotka on hankittu ennen 1.1.1989, arvostetaan vuoden 1992 arvoon. Hankintamenoon lisätään yhtiöön kertyneet jakamattomat voitot omistusajalta. (Skatteetaten, 2007)

Perintönä tai lahjana saadut osakkeet (1.1.2006 jälkeen) siirtyvät jatkuvuuden periaatteen mukaan eli lahjan- tai perinnönsaajan verotusasema on sama kuin luovuttajalla. Saajalle siirtyvät myös siis käyttämättömät normaalituottovähennykset. (Skatteloven § 10-33.) Osakkeiden arvo määritetään sen mukaan, mikä kyseisen osakkeen arvo oli siirtymävuoden ensimmäisenä päivänä. Mikäli osakkeen arvo on laskenut kyseisestä päivästä, käytetään alemmaa, siirtymäpäivän mukaista hintaa. Kyseinen arvo määrittää siis osakkeen normaalituottopohjan. (Skatteetaten 2007)

Norjalaisten osakeyhtiöiden muista norjalaisista osakeyhtiöistä saamat osingot ja myyntivoitot ovat olleet verovapaita vuodesta 2006, mutta myyntitappiot ovat vähennyskeltottomia (fritaksmodellen). (Kari & Kröger 2009, 21; Skatteloven § 2-38.) Sen vuoksi oli yllättävää, että verouudistusta edelsi vuonna 2005 Siirtymäsäännös E, joka salli yksityishenkilölle osakkeiden verovapaan siirron holding-yhtiöön ennen uudistusta. Edellytyksenä kuitenkin oli, että kaikki osakkeet tuli siirtää. Siirtymäsäännös vähensi kotitalouksien osinkoja ja yritysten saamien osinkojen määrä puolestaan kasvoi. Myös osakeyhtiöiden määrä kasvoi voimakkaasti. Siirtymäsäännöksellä pyrittiin välttämään verosuunnittelua, mutta sitä pidettiin epäoikeudenmukaisena. Sittemmin holding-yhtiöiden omistamia osakkeita on puolustettu, sillä menettely muistuttaa menoverojärjestelmän tyyppistä mallia, jossa säästötuottojen uudelleen sijoittaminen voidaan tehdä verovapaasti, mutta niiden ottaminen kulutukseen aiheuttaa tuottojen verotuksen. (Kari & Kröger 2009, 25–26)

Holding-yhtiöiden on kuitenkin arvosteltu kohtelevan eri tavalla piensijoittajia ja suursijoittajia. Holding-yhtiön perustamiskustannukset, kirjanpito- ja tilintarkastuskustannukset tekevät holding-yhtiön perustamisesta kannat-

tamatonta piensijoittajille. (Kari & Kröger 2009, 34) Norjaan on kuitenkin kehitelty osaketilijärjestelmää, joka tarjoaisi piensijoittajille holding-yhtiöitä vastaavat edut edullisemmin. Tilille saadut osingot ja luovutusvoitot olisivat verovapaita ja tililtä nostettavat tuotot verotettaisiin osakasmallin mukaan. (Kari & Kröger 2009, Yhteenveto-kappale)

5.1.6 Norjan verouudistuksen arviointia

Vuoden 2005 Siirtymäsäännös E:n mahdollistamana useat yritykset muuttivat yhtiömuotonsa osakeyhtiöksi ja useat osakkeenomistajat perustivat holding-yhtiöitä osakkeilleen. Kyseisenä vuonna perustettiin noin 35 000 uutta osakeyhtiötä. Myös osinkojen määrä kasvoi ennen uudistuksen voimaantuloa, kun taas vuonna 2006 kotitalouksien saamien osinkojen määrä romahti ja yritysten saamien osinkojen määrä kasvoi. Norjalaiset varautuivat osinkoverouudistukseen myös nostamalla osinkoja yrityksistä ja sijoittamalla ne sitten takaisin korottaen samalla normaalituottopohjaa tulevaa osinkoverojärjestelmää varten. Menettely oli mahdollinen, koska voimassa olleen yhtiöveron hyvitysjärjestelmän vuoksi osingot voitiin nostaa verovapaasti. Vuonna 2006 valtaosa kotitalouksien saamista osingoista oli veronalaisia ja yritysten voitot olivat huomattavan korkeat suhteessa jaetun osingon määrään. (Kari & Kröger 2009, 25)

Verohallinnon täytyi uudistaa järjestelmiään siirtyäkseen OTV-malliin. Vuonna 2004 perustettiin keskitetty osakasrekisteri, johon kerättiin uuden järjestelmän edellyttämiä tietoja ja laskettiin koneellisesti tarvittavia verotustietoja. Kaikkien osakkeiden normaalituottopohja eli korjattu hankintahinta tuli selvittää. Kaikilta verovelvollisilta kerättiin tiedot heidän vuosina 2005 ja 2006 hankkimistaan osakkeista. Ilmoitusmenettelyn voidaan olettaa olleen hallinnollisesti erittäin työläs. (Kari & Kröger 2009, 32-33)

Rekisteriin tallennettujen osakkeiden hankintahintatietojen ja yritysten vuosittaisen osingonjaon perusteella rekisteri laskee osingon verovapaan ja veronalaisen osuuden sekä käyttämättömät normaalituottovähennykset.

Osakkeenomistajat saavat esitätetyn veroilmoituksen osakkeistaan ja rahastosijoituksistaan rekisteritietojen perusteella. Tietojen oikeellisuus on kuitenkin osakkaan vastuulla. Muun muassa ulkomaalaiset osakkeet eivät näy ilmoituksessa, vaan ne on erikseen ilmoitettava. (Kari & Kröger 2009, 33)

Eryityisesti osakkeiden hankintamenon määrittelyssä on ollut ongelmia, koska vanhoista listaamattomien yhtiöiden osakkeista ei ole ollut saatavilla luotettavia tietoja. Myös esitätetty veroilmoitus on usein ollut virheellinen, koska yritysten antamat veroilmoitustiedot ovat olleet puutteellisia tai vääristeltyjä. Osakasrekisterikään ei ole toiminut täysin oletetulla tavalla. (Kari & Kröger 2009, 33)

Iso-Britanniaan harkitussa verouudistuksessa Norjan osaketuottovähennysmallia on pidetty yhtenä vaihtoehtona, mutta osaketuottovähennysmallin on arvosteltu syrjivän palvelu- ja konsultointiyrityksiä verottaen niitä pääomaintensiivisiä aloja tiukemmin. Erään näkemyksen mukaan palveluyrityksiin syntynyttä liikearvoa tulisi verottaa ansiotuloja kevyemmin. Käytännössä tämä voitaisiin toteuttaa asettamalla raja, jonka alle jääviä tuloja verotettaisiin pääomatuloina ja ylittävää osuutta ansiotuloina. (Crawford & Freeman 2010, 1069)

Osaketuottovähennysmallin hyviin puoliin kuuluu sen inflaationeutraalisuus, koska verovapaan osuuden määrittelevä käyttämätön normaalituottovähennys siirtyy tuleville vuosille normaalituottokorolla korotettuna. Normaalituottovähennys on vähennettävissä myös luovutusvoitoista, joten osinko- ja luovutusvoittoverotus eivät vaikuta osakkeenomistajan päätökseen pitää tai myydä osakkeita, eikä verotus näin ollen lukitse varoja tehottomiin kohteisiin. Osaketuottovähennysmalli on siten neutraali myös osakeanti- ja voittorahoituksen välillä. Koska normaalituottovähennys on periaatteessa yhtiön oman pääoman kustannuksen vähennys, vaikka se myönnetäänkin osakastasolla, asettaa osaketuottovähennysmalli oman ja vieraan pääoman samaan asemaan.

5.2 Allowance for Corporate Equity (ACE) -malli

Norjan osaketuottovähennysmallia muistuttava ja ideoinnin pohjana toiminut ACE-malli (Allowance for Corporate Equity) on ollut yksi keskustelluimmista normaalituoton verottamatta jättävistä yritysveromalleista 1980-luvulta saakka. Mielenkiintoisen mallista tekee se, että sitä käytäntöön soveltaneet maat ovat yksitellen luopuneet mallista samaan aikaan, kun toiset ovat sen ottaneet käyttöön. (Klemm 2006, 3) Verotuksen kehittämistyöryhmä esitti myös ACE-mallin soveltamista Suomeen. ACE-malli jättää normaalituoton verottamatta, mutta OTV-mallista poiketen huojennus myönnetään yritystasolla, eikä osakkeenomistajalle kuten OTV-mallissa.

Kroatia otti ACE-mallin käyttöön vuonna 1994. Italia sovelsi ACE-mallia vuodesta 1997 lähtien ja Itävalta vuodesta 2000. Kroatia luopui mallista kuitenkin jo vuonna 2001 Italian ja Itävallan seurattessa nopeasti perässä. Brasiliassa ACE-mallin osittainen sovellus on ollut käytössä jo vuodesta 1996. Mallin vaihtelevasta menestyksestä huolimatta Belgia aloitti ACE:n soveltamisen vuonna 2006. (Klemm 2006, 3-4) ACE-nimitys ei kuitenkaan ole käytössä missään edellä mainituista maista, vaikka englanninkielinen kirjallisuus sitä käyttääkin. Yleisin nimitys ACE-järjestelmälle on Notional Interest Deduction (NID). Brasiliassa järjestelmää kutsutaan nimellä "Remuneration of Equity" ja Italiassa käytössä on hämmentävästi nimitys "Dual Income Tax System" (DIT), vaikka kyseinen nimitys on pohjoismaisissa vakiintunut tarkoittamaan eriytettyä tuloverojärjestelmää. (Klemm 2006, 7)

5.2.1 Koron ja pääomapohjan määrittäminen ACE-mallissa

Yksi ACE-mallin ehdottomista eduista verrattuna OTV-malliin on sen yksinkertaisuus. Institute for Fiscal Studies (IFS) esitti mallin käytännön sovelluksen vuonna 1991, jonka mukaan ACE-vähennys laskettaisiin prosentteina yrityksen oikaistusta omasta pääomasta. ACE-koroksi suositellaan keskipitkää (7-15 vuoden) valtionlainakorkoa. (Kari & Kerkelä 2009,

9) Esimerkiksi Belgian järjestelmässä ACE-korko määritellään 10 vuoden valtion obligaatioiden koron perusteella. Korko tarkistetaan vuosittain ja se määräytyy edellisen vuoden kuukausittaisten korkojen keskiarvon perusteella. (Kari & Kerkelä 2009, Yhteenveto-kappale) ACE-pääomapohja puolestaan määritellään seuraavasti:

Kaava 3.

$$\begin{aligned}
 & \text{Edellisen vuoden ACE-pääomapohja} = \text{oma pääoma} \\
 & + \text{ ed. vuoden verotettava voitto (tappiota ei vähennetä)} \\
 & + \text{ ed. vuoden käyttämätön ACE-vähennys} \\
 & + \text{ ed. vuoden osinkotulot ja osakepääoman lisäykset} \\
 & - \text{ ed. vuoden yhteisövero} \\
 & - \text{ ed. vuonna maksetut osingot} \\
 & - \text{ ed. vuonna ostetut muiden yhtiöiden osakkeet} \\
 & = \text{ACE-PÄÄOMAPOHJA}
 \end{aligned}$$

Käytännössä pääomapohjana toimii siis vuoden alun taseen oma pääoma, muutamilla oikaisuihin. Omistusosuudet muissa yrityksissä eliminoidaan, jotta samaa pääomaa ei huomioitaisi sekä omistavan että omistuksen kohteena olevan yhtiön verotuksessa. Lisäksi useiden maiden lainsäädännössä toisilta yrityksiltä saadut osingot ja osakkeiden myynnistä syntyneet myyntivoitot ovat saajalle verovapaita, joten eliminoimalla muiden yhtiöiden osakkeet pääomapohjasta, ei niiden myynnin yhteydessä saavuteta kaksinkertaista verohyötyä. Kuten osaketuottovähennysmallissakin käyttämättömät vähennykset siirtyvät seuraaville vuosille ACE-korolla korotettuna. (Kari & Kerkelä 2009, 9) Varallisuutta ei voida lukea mukaan pääomapohjaan, jos sitä ei ole hankittu tuloa tuottavassa tarkoituksessa (Kari & Kerkelä 2009, Yhteenveto-kappale). Tappiot ovat perinteisesti verovähennettäviä. ACE-mallissa niitä ei kuitenkaan vähennetä, koska vähentäminen johtaisi pienempään ACE-pääomapohjaan ja täten pienempään ACE-vähennykseen, jonka seurauksena tappiota tehnyt yritys joutuisi maksamaan enemmän veroja.

Holding-yhtiön rahoittaessa tytäryhtiöiden investointeja velalla (tai velan ja oman pääoman yhdistelmällä) ACE-pääomapohja voi muodostua negatiiviseksi velkarahoituksesta syntyvien korkovähennysten vuoksi. Tällöin myös ACE-vähennys muodostuu negatiiviseksi lisäten maksettavien verojen määrää. Käytännössä negatiivinen ACE-vähennys pienentää siis liiallisesta velkarahoituksesta syntyviä korkovähennyksiä. (Griffith et al. 2010, 979)

5.2.2 Belgian ACE-malli

Lähimpänä täydellistä sovellusta ACE-järjestelmästä ovat Kroatian ja Belgian mallit (Klemm 2006, 6). Belgian ottaessa käyttöön ACE-järjestelmän vuonna 2006 koordinaatiokeskusten⁴⁴ verohuojennuksista luopuminen oli yksi tärkeimmistä uuteen yhteisöverojärjestelmään johtaneista syistä. Ennen uudistusta koordinaatiokeskukset nauttivat huomattavia verohuojennuksia Belgiassa. Koordinaatiokeskusten verohuojennusten arvioitiin kuitenkin olevan Euroopan Unionin jäsenmaiden välisen sopimuksen vastaisia, joten Belgian tuli luopua huojennuksista. (Kari & Kerkelä 2009, 11–12)

Belgiassa yhteisövero on progressiivinen. Yleinen verokanta on 33,99 prosenttia. Progressiivinen veroasteikko on käytössä pienimmille yrityksille, joiden voitot jäävät alle 322 500 euroon.⁴⁵ Lisäksi yritysten täytyy täyttää tietyt erityisehdot ollakseen oikeutettuja progressiivisen asteikon käyttöön. (Portail belgium.be 2010) Osinkovero on 25 prosenttia⁴⁶ osakkeen-

⁴⁴ Koordinaatiokeskukset ovat monikansallisten yritysten palveluyksiköitä, jotka ovat yhdistäneet yhteen yksikköönsä useita toimintojaan, kuten mainontaa ja vakuutus- sekä rahoitustoimintoja. (Kari & Kerkelä 2009, 11-12)

⁴⁵ Belgian progressiivinen yhteisövero.

Tulot €	Veroprosentti
1 – 25 000	24,98 %
25 000 – 90 000	31,93 %
90 000 – 322 500	35,54 %

(Portail belgium.be 2010)

⁴⁶ Tietyissä poikkeustilanteissa osinkojen verokanta voi olla myös 15 prosenttia. (KPMG 2006, 45-49)

omistajalle ja korkotulot verotetaan 15 prosentin verokannalla (KPMG 2006, 45). ACE-pääomapohjaan lasketaan mukaan jo ennen uudistusta kertynyt varallisuus. Belgia ei siis ole rajannut pääomapohjaan laskettavaa varallisuutta vasta uudistuksen jälkeen kertyneeseen pääomaan, kuten osa maista on tehnyt. (Kari & Kerkelä 2009, 16)

ACE-korkona Belgia käyttää 10 vuoden valtion obligaatioiden korkoa. Korko määritellään vuodelle 2010 vuoden 2008 kuukausien keskiarvojen perusteella. Korko ei kuitenkaan voi muuttua yli yhtä prosenttia edellisestä vuodesta eikä nousta yli 6,5 prosenttiin. Vuonna 2007 ACE-korko oli 3,442 prosenttia. Käyttämätöntä ACE-vähennystä voidaan siirtää enintään seitsemän vuotta eteenpäin.⁴⁷ (KPMG 2006, 42–43) Pienille yrityksille ACE-korko on 0,5 prosenttiyksikköä korkeampi suuremman riskipreemion vuoksi (Kari & Kerkelä 2009, 13). Koska ACE-mallissa osakeomistukset ja osuudet muissa yhtiöissä vähennetään, koskee vähennysvelvoite käytännössä sitä omaisuutta, josta saatavat tuotot ovat verovapaita osinkoja. Jos tuotot eivät ole verovapaita, ei vähennystä tarvitse tehdä. Belgiassa väärinkäytösten estämiseen perustuvat säännökset estävät lukemasta ACE-pääomapohjaan kohtuuttomat ja yritystoimintaan kuulumattomat investoinnit, kuten kalliit ajoneuvot. (Kari & Kerkelä 2009, 14)

5.2.3 ACE-mallin variantit: Italia ja Brasilia

Muut ACE-mallia käyttävät maat soveltavat sitä vain osittain. Osittaisissa sovelluksissa (kuten Itävallassa ja Italiassa) normaalituottoa ei kokonaan vapautettu verosta, vaan siihen sovellettiin alhaisempaa yhteisöverokantaa. Italiassa keskimääräinen veroaste ei kuitenkaan saanut laskea 27 prosenttia alemmas. Lisäksi pääomapohjaan laskettiin mukaan vain uudistuksen jälkeen kertynyt pääoma, mikä pienensi huomattavasti ACE-

⁴⁷ Kun tappioiden vähennysoikeutta rajoitetaan, tulisi ACE-koron sisältää myös riskipremio, jotta ACE-järjestelmässä päästäisiin täyteen neutraalisuuteen. Riskipremio tulisi kuitenkin määritellä yrityskohtaisesti, mikä tekee riskipreemion soveltamisesta käytännössä mahdotonta. (Griffith et al. 2010, 976)

vähennyksen määrää. Vuonna 2000 Italiassa kuitenkin huomioitiin 120 prosenttia uudistuksen jälkeisestä pääomapohjasta ACE-vähennystä laskettaessa ja vuonna 2001 140 prosenttia. Poikkeuksellinen menettely kohdistui kuitenkin vain kyseisiin vuosiin. (Klemm 2006, 6-8.)

Brasilia puolestaan myöntää ACE-vähennyksen vain siltä osin, joka kohdistuu ulos jaettuun osinkoon. Käytännössä siis ulos jaettu osinko on verovähennyskelpoista pääomapohjan ja ACE-koron määrittelemään maksimumimäärään asti. (Klemm 2006, 6.) Järjestelmä muistuttaa yhtiöveronhyvitysjärjestelmää, koska ACE-vähennys on rajattu jaettuihin voittoihin (Kari & Kerkelä 2009, 19). Näin ollen myös mallin vaikutukset ovat erilaiset verrattuna puhtaaseen ACE-järjestelmään. Mikäli transaktiokustannuksia ei olisi olemassa, ei ACE-vähennyksen rajoittamisella olisi suurta merkitystä. Yritykset, jotka eivät haluaisi jakaa ulos niin suurta osinkoa, että saisivat koko ACE-vähennyksen hyödynnetyksi, voisivat kuitenkin jakaa osinkoa koko vähennyksen edestä ja laskea sitten markkinoille uusia osakkeita keräten ylimääräiset ulos jaetut varat pois. Käytännössä transaktiokustannukset ovat kuitenkin osoittautuneet niin korkeiksi, että saavutettu veroetu ei kompensoi niitä. Yritykset eivät siis välttämättä pysty hyödyntämään koko vähennystä. Brasilian ACE-mallia tutkinut Alexander Klemm (2006, 10-12) toteaa, että investointiprojektia harkitseville yrityksille, jotka tyypillisesti jakavat vain vähän osinkoa, pääomapohjan kasvattaminen on yhden-tekevää verotuksen näkökulmasta, koska kyseiset yritykset eivät pysty täysin hyödyntämään edes nykyistä ACE-vähennystä. Näille yrityksille ulos jaetut osingot ovat aina verovähennettäviä. Mikäli yritys jakaa ulos osinkoja vähintään ACE-vähennettävän määrän, voi yritys hyödyntää koko vähennyksen. Tällöin Brasilian järjestelmä muistuttaa puhdasta ACE-järjestelmää.

Tutkimuksessaan Klemm (2006, 24–25) havaitsi, että hyvin harvalla Brasiliassa toimivalla yrityksellä ulos jaetut osingot nousivat niin korkeiksi, että koko ACE-vähennys pystyttiin hyödyntämään. ACE-mallilla voisi olettaa olevan yrityksen omaa pääomaa vahvistava vaikutus, mutta yllättäen tut-

kimustulokset eivät vahvistaneet tätä oletusta. Oma pääoma ei noussut velkaa suositummaksi rahoitusvaihtoehdoksi. Ulos jaettujen osinkojen määrä kuitenkin kasvoi, kuten myös investoinnit. Pitemmällä aikavälillä Brasilian sovellus ACE-järjestelmästä alkaa muistuttamaan yhä enemmän perinteistä ACE-järjestelmää, kun yritysten omavaraisuusaste kasvaa.

5.2.4 ACE-mallin soveltaminen Suomeen

Seppo Kari ja Leena Kerkelä (2009, 20–22) tutkivat vuoden 2006 Suomen yhteisöverotietojen perusteella, miten verokertymä olisi muuttunut, jos kyseisenä vuonna olisi ollut käytössä ACE-järjestelmä. Laskenta toteutettiin niille 62 700 osakeyhtiölle, joilla oli verotettavia tuottoja vuonna 2006. ACE-järjestelmän mukaiset verot laskettiin kertomalla verotettava tulo yhteisöverokannalla (26 %). Pääomapohjaksi otettiin oma pääoma ja ACE-korkona käytettiin vuoden 2005 valtion obligaatioiden 10 vuoden korkoa, joka oli 3,35 prosenttia. Mahdollisia käyttäytymisvaikutuksia ei huomioitu laskennassa. ACE-järjestelmään vaihtaminen olisi laskenut yhteisöverotuottoja 15 prosenttia. Efektiivinen veroaste laski 26 prosentista 18-23 prosenttiin ja verot alenivat erityisesti keskisuurissa ja suurissa yrityksissä.⁴⁸ Verotulomenetyksestä voitaisiin korvata kuitenkin yli puolet verottamalla nykyiset verovapaat osingot yleisellä 28 prosentin pääomatuloverokannalla. Pääomatulojen veropohja kasvaisi todennäköisesti muutenkin yritysten jakaessa entistä suurempia osinkoja alentuneen yhteisöverotuksen vuoksi. Myös Verotuksen kehittämistyöryhmä harkitsi ACE-mallin soveltamista Suomeen. Käsittelen myöhemmin tutkimuksessani Verotuksen kehittämistyöryhmän ACE-sovellusehdotusta.

5.2.5 ACE – puolesta ja vastaan

Koska ACE-malli toimii nimenomaan yhtiötasolla myöntäen normaali-tuotoille verovapauden (tai pienemmän veroprosentin, kuten joissakin so-

⁴⁸ Tutkimuksessa keskisuuren yrityksen henkilöstömääräksi määriteltiin 50-250 henkilöä ja suuren yrityksen henkilöstömääräksi yli 250. (Kari & Kerkelä 2009, 20)

velluksissa), tulee normaalituoton ylittäviä tuottoja verottaa normaalia korkeammalla yhteisöverokannalla. Kiristyvän verokilpailun vallitessa kyseinen piirre ei välttämättä tee ACE-mallista kovin houkuttelevaa. (Klemm 2006, 3) Lisäksi haluttaessa siirtää verotuksen painopistettä pois yritysverotuksesta henkilöverotuksen suuntaan, on ACE-malli potentiaalinen vaihtoehto. Kuten sanottu, verovarojen kerääminen yhteisöveron avulla on entistä hankalampaa, kun taas yksityishenkilöiden pääomatulojen verotus vaikuttaa lähinnä kotimaisen sääntämisen määrään ja kohdentumiseen, joten vaikutus avotaloudessa ei ole merkittävä. (Kari & Kerkelä 2009, Yhteenveto-kappale)

Toisaalta ACE-vähennys pienentää yhteisöveropohjaa, eikä menetystä voida kompensoida veroastetta nostamalla. Tällöin valtion verokertymä väistämättä pienenee. Samalla kuitenkin yritykselle jää enemmän voittoja jaettavaksi osakkeenomistajille, mikä puolestaan nostaa pääomatulojen verokertymää. Menetettyä yhteisöverokertymää voitaisiin myös kompensoida tiukentamalla osakkeenomistajien verotusta, esimerkiksi poistamalla osinkotulojen verohuojennuksia. ACE-mallia voitaisiin soveltaa myös vain osaan yrityksistä, esimerkiksi yksityisiin osakeyhtiöihin. Samalla julkisille osakeyhtiöille voitaisiin vähennyksen sijaan myöntää alhaisempi yhteisöverokanta, joka olisi myös verokilpailullisesti houkutteleva. (Kari & Kerkelä 2009, Yhteenveto-kappale)

ACE-mallissa on paljon neutraalin verojärjestelmän hyviä puolia. Käytännössä ACE-malli sallii oman pääoman kustannuksen vähentämisen, joka ei yleensä ole mahdollista toisin kuin velan korkojen vähentäminen. Rahoitusmielessä ACE-malli on siis neutraali kohdellessaan velkaa ja omaa pääomaa samalla tavalla. Edellytyksenä velan ja oman pääoman väliselle neutraalisuudelle on kuitenkin se, että henkilöverotus kohtelee kaikkia pääomatuloja johdonmukaisesti, joko vapauttaen pääomatulot kokonaan verosta tai verottaen niitä samalla veroprosentilla. (Klemm 2006, 4-6) Kuitenkin esimerkiksi Belgiassa osinkotulot verotetaan suhteellisella 25 pro-

sentin verokannalla, kun verokanta korkotuloille on vain 15 prosenttia (Kari & Kerkelä 2009, 11).

Kuten osaketuottovähennysmalli, ACE on myös investointineutraali. Kun investointihankkeen normaalituotto nousee enintään verovapaan normaali-tuoton rajaan asti, ei sitä veroteta lainkaan. Hanke, joka on kannattava ennen veroja, on kannattava myös verojen jälkeen. Investointipäätös voi daan siis muodostaa tuottojen ja korkojen perusteella verotuksesta huoli-matta. (Klemm 2006, 5-6) ACE-vähennys myös laskee efektiivistä veroas-tetta ja pääomaintensiivisillä aloilla efektiivinen veroaste laskee muita aloja enemmän. (Kari & Kerkelä 2009, 15) Kyseinen piirre voi toimia kannusti-mena investointeihin.

Erikoinen piirre ACE-järjestelmässä on, että se on neutraali käyttöomai-suudesta tehtävien verotuksessa sallittujen poistojen suhteen. Poiston ko-ko vaikuttaa aina ACE-pääomapohjaan. Jos poistot tehdään suurempina, pienenee ACE-pääomapohja ja näin ollen myös tulevaisuuden ACE-vähennys. Samalla suuremmista poistoista saavutettu aikaisempi vero-hyöty katoaa. Inflaatio ei myöskään vaikuta ACE-järjestelmään. Mikäli yri-tyksen voitot kasvavat inflaation vuoksi, kasvaa myös ACE-vähennys, koska vähennyksen laskentaan käytettävä valtionlainankorko nousee in-flaatio-olosuhteiden vallitessa. (Klemm 2006, 5)

ACE-mallin hyviin puoliin kuuluu ehdottomasti sen yksinkertaisuus ja ym-märrettävyys verrattuna esimerkiksi Norjan järjestelmään tai Suomen ny-kyiseen osinkoverojärjestelmään. Hallinnollisesti ACE-järjestelmän pitäisi myös olla melko yksinkertaisesti toteutettavissa. ACE-vähennyksen pitäisi myös kasvattaa oman pääoman suosiota velkarahoitukseen nähden. To-sin taseiden vahvistumista ei ainakaan vielä ole pystytty käytännössä ha-vaitsemaan. Brasiliassa investoinnit kasvoivat ACE-järjestelmään siirtymi-sen seurauksena.

ACE:n pitäisi olla myös selkeä järjestelmä oman ja vieraan pääoman ehtoisten rahoitusinstrumenttien erottelun suhteen. Tällöin vain ne rahoitusinstrumentit, joista yritys ei maksa korkoja, laskettaisiin mukaan ACE-pääomapohjaan. (Griffith et al. 2010, 976)

ACE-järjestelmä jättää mahdollisuuden verosuunnitteluun konsernitasolla. Koska osuudet muista yrityksistä vähennetään ACE-pääomapohjasta, kannattaa yrityksen myydä kyseiset omistusosuudet holding-yhtiölle velaksi, jolloin myyvän yhtiön taseeseen muodostuu saaminen. Velkasaaminen kasvattaa myyjän pääomapohjaa ja ACE-vähennyksen määrää. (Kari & Kerkelä 2009, 17) Konserniyhtiöiden välillä voitaisiin myös lainata samaa velkasummaa yhtiöltä toiselle ja näin keinotekoisesti kasvattaa pääomapohjia. Toisaalta voidaan ajatella, että ACE-järjestelmä ei aiheuta tytäryhtiöiden alikapitalisointia, koska velkaa ja omaa pääomaa kohdellaan samoin (Griffith et al. 2010, 976).

5.2.6 ACE-mallin vastakkainen järjestelmä: Comprehensive Business Income Tax (CBIT)

ACE-mallin vastakkaista järjestelmää kutsutaan nimellä Comprehensive Business Income Tax (CBIT). Kun ACE-järjestelmä esittelee oman pääoman normaalituottokoron vähennettävyyden, CBIT puolestaan poistaa velan koron vähennysoikeuden ja asettaa näin oman pääoman sekä velan samaan asemaan. Velan korkojen vähennysoikeuden poistuessa CBIT-malli kasvattaa verokertymää. Vaikutus on siis juuri päinvastainen kuin ACE:n kohdalla. CBIT-järjestelmän salliman yhteisöverokertymän kasvaessa voitaisiin huojentaa osakkeenomistajan verotusta sekä laskea yhteisöverokantaa. Yhteisöverokannan lasku aiheuttaisi sen, että verrattuna järjestelmään, jossa oman pääoman normaalituottoa ei voida vähentää ja velan korot ovat vähennyskelpoisia, oman pääoman kustannus laskisi ja velan nousisi. CBIT-järjestelmällä olisi siis myös oman pääoman ehtoista rahoitusta suosiva vaikutus. On myös mahdollista, että velkarahoituksen hinta nousisi niin korkealle, että sitä ei enää voitaisi pitää järkevänä vaih-

toehtona, mikä haittaisi yritysten investointeja ja talouskasvua. Järjestelmään siirtyminen tuottaisi joka tapauksessa ongelmia velkarahoitteisille yrityksille. Siirtymisen pitäisi näin ollen tapahtua asteittain, jotta yritykset ehtisivät mukauttaa taserakennettaan paremmin uuteen järjestelmään sopivaksi. (Auerbach et al. 2010, 878)

U.S. Treasury:n alkuperäisessä ehdotuksessa (vuodelta 1992) CBIT-järjestelmä yhdistettäisiin eriytettyyn tuloverojärjestelmään. Ehdotuksen mukaan suhteellinen yhteisöverokanta asetettaisiin samalle tasolle korkeimman ansiotuloveroasteen kanssa. (Sørensen 2009, 5) Käytännössä yhteisöverokanta olisi siis niin korkealla, että CBIT-järjestelmä ei olisi verokilpailullisessa mielessä varteenotettava vaihtoehto neutraalisuus ominaisuuksistaan huolimatta.

5.3 Iso-Britanniaan ehdotetut uudet yhteisö- ja osinkoverojärjestelmät

Iso-Britanniaan on vastikään ehdotettu kahta uutta yhteisöveromallia: ”tuloveroregiimiä” ja ”kulutusveroregiimiä”. Kulutusveroregiimi yhdistää ACE-mallin ja OTV-mallin samaan verojärjestelmään. Ehdotukset on julkaistu Nobel-palkitun Sir James Mirrleesin johtaman ”Mirrleesin raportin” (The Mirrlees Review 2010) ensimmäisessä osassa. Raportti pyrkii tarkastelemaan Iso-Britannian verotusta kokonaisuutena, ottamaan kantaa vastakkaisiin näkökohtiin ja uudistamaan verotusta.⁴⁹ Kulutusveroregiimin kaltainen malli ei ole vielä missään maassa käytössä, joten tarkastelen sitä lyhyesti Mirrleesin raportin pohjalta.

⁴⁹ Viimeeksi, Institute of Fiscal Studies, julkaisi vastaavan tutkimuksen, ”Meaden raportin”, yli kolmekymmentä vuotta sitten (1978) Nobel-palkitun professori James Meaden johdolla.

5.3.1 Iso-Britannian nykyinen yhteisö- ja osinkoverojärjestelmä

Iso-Britanniassa on tällä hetkellä käytössä progressiivinen yhteisöverotus, jossa yhteisöverokanta nousee korkeimmillaan 28 prosenttiin.⁵⁰ Pienillä yrityksillä (voittoa alle 300 000 £ / vuosi) yhteisöverokanta on 21 prosenttia. (HM Revenue and Customs 2010a) Myös osakkeenomistajille jaetut osingot verotetaan progressiivisesti riippuen saajan kokonaistuloista perusvähennysten jälkeen.⁵¹ Osingot maksetaan rahana ja ”verovähennyksinä” (tax credits). Osinkotuloon lasketaan mukaan myös verovähennykset ja yhteissummasta lasketaan osinkoverot. Osinkoveroista vähennetään verovähennysten määrä. (HM Revenue and Customs 2010b) Käytössä on siis yhtiöveron hyvitysjärjestelmän variantti. Yhteisövero puolestaan kohdistuu tällä hetkellä yrityksen voittoon kokonaisuudessaan, ei pelkkiin ”ylivoittoihin” ja velan korot ovat verotuksessa vähennettäviä, joten myös normaalituotto tulee verotetuksi, eivätkä oma ja vieras pääoma ole samassa asemassa. Kyseisten ongelmien ratkaisemiseksi kaavaillaan ACE-järjestelmän soveltamista Iso-Britanniaan.⁵² (Griffith et al. 2010, 973–974)

5.3.2 Tuloveroregiimi ja kulutusveroregiimi

Iso-Britanniaan ehdotetussa ”tuloveroregiimissä” sovellettaisiin yhtiötasolla ACE-järjestelmää. Ehdotuksen mukaan pääomapohjaan laskettaisiin mukaan vain uudistuksen jälkeen kertynyt oma pääoma. Lisäksi ehdotetaan

⁵⁰ Iso-Britannian yhteisöveroluokat 2009-2010

Voitot £ / vuosi	verokanta
0 – 300 000	21 %
300 001 – 1500 000	28 %

(HM Revenue and Customs 2010a)

⁵¹ Iso-Britannian osinkoveroluokat 2010-2011

Kokonaistulot £ / vuosi perusvähennysten jälkeen	verokanta
0 – 37 400	10 %
37 401 – 150 000	32,5 %
yli 150 000	42,5 %

(HM Revenue and Customs 2010b)

⁵² CBIT-mallia ei haluta soveltaa, jotta velkarahoituksen hinta ei nouse liian korkealle (Griffith et al. 2010, 973–974).

henkilöverotuksessa käytettyjen osinkoihin kohdistuvien verovähennysten (tax credits) poistamista, jolloin osingot olisivat jatkossa kokonaan verotettavia. Ehdotuksen mukaan kaikki pääomatulot verotettaisiin jatkossa suhteellisella verokannalla, joka olisi selkeästi ansiotulojen korkeimman marginaaliverokannan alapuolella. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että myös Iso-Britannia soveltaisi jatkossa pohjoismaiden tapaan eriytettyä tuloverojärjestelmää. Pääomaverokanta asetettaisiin yhdessä yhteisöverokannan kanssa tasolle, jolla ne vastaisivat ansiotulojen korkeinta marginaaliverokantaa. Lisäksi niiden yrittäjien, joiden yhtiömuoto on muu kuin osakeyhtiö, olisi mahdollista laskea oman pääoman kustannus yrityksen omalle pääomalle. Oman pääoman kustannuksen määrä verotettaisiin pääomatulona ja loput ansiotuloina. Menettely olisi vapaaehtoinen. (Griffith et al. 2010, 981–982)

Tuloveroregiimille ehdotetaan vaihtoehdoksi kulutusveroregiimiä. Yritystasolla käytössä olisi ACE-järjestelmä, kuten tuloveroregiimissäkin, mutta se yhdistettäisiin osaketuottovähennysjärjestelmään osakastasolla. Osakastasolle ehdotettu OTV-malli vastaa Norjassa käytössä olevaa mallia ja kohdistuisi siten osinkoihin ja osakkeiden luovutusvoittoihin. Myös kulutusveroregiimissä Iso-Britannia siirtyisi eriytetyn tuloverotuksen piiriin. (Griffith et al. 2010, 986–987) Osaketuottovähennysmallin ja ACE-järjestelmän yhdistäminen poistaisi mahdollisuuden verosuunnitteluun yhtiömuotoa valittaessa, koska kyseistä menettelyä voitaisiin soveltaa kaikille yhtiömuodoille. Tällöin muut yhtiömuodot kuin osakeyhtiöt voisivat halutessaan jättäytyä myös järjestelmän ulkopuolelle, mutta tällöin kaikki yhtiömiesten tulot tulisivat verotetuksi ansiotulona. Järjestelmien yhdistelmä toteuttaisi molempien järjestelmien hyvät puolet, mutta olisi samalla erittäin monimutkainen toteuttaa. Normaalityttö vapautettaisiin verosta sekä yhtiön että osakkaan tasolla. Käytännössä pääoman tuoton vapauttaminen veroista olisi hyväksyttävää vain tuottovapaassa menoverojärjestelmässä, jossa pääomatulot olisi vapautettu verosta ja vain ansiotuloja verotettaisiin. (Crawford & Freedman 2010, 1069–1070) Järjestelmä poikkeaisi kuitenkin siltä osin korkojen vähennysoikeuden epäävästä tuottovapaasta menove-

rojärjestelmästä, että korkojen vähennysoikeus sallittaisiin, vaikka oman pääoman kustannus vähennettäisiin sekä yhtiön että osakkaan tasolla.

5.4 Ruotsin yhteisö- ja osinkoverojärjestelmä

Myös Ruotsin soveltaman verojärjestelmän tarkastelu on perusteltua Suomen kannalta, koska Suomi on seurannut Ruotsin esimerkkiä usein aiemminkin. Verrattuna edellä tarkasteltuihin OTV- ja ACE-järjestelmiin, Ruotsin järjestelmä ei sovelleta normaalituottoajattelua koko osinkoverojärjestelmän kohdalla, mutta harvinaisakeyhtiötä käsittelevässä lainsäädännössä on piirteitä samoista ominaisuuksista, joita OTV- ja ACE-järjestelmistä löytyy. Verotuksen kehittämistyöryhmän uudessa osinkoveroehdotuksessa yksi harkituista vaihtoehtoista oli luoda Suomeen erillinen omistaja-yrittäjää käsittelevä lainsäädäntö. Ehdotus ei päätynyt lopulliseen osinkoverouudistusehdotukseen, mutta todennäköisesti Ruotsi olisi toiminut yhtenä esimerkkinä kyseistä lainsäädäntöä kehitettäessä. Tutkimuksessa esitellyistä verojärjestelmistä Ruotsin järjestelmä sisältää eniten kannustimia yrittämiseen.

5.4.1 Henkilöverotus Ruotsissa

Inkomstskattelag (SFS 1999:1229) säätelee verotusta Ruotsissa. Henkilöverotuksessa tulot jaetaan ansio-, pääoma- ja yritystuloon. Veroa keräävät kunnat ja valtio. Kunnallisveroa maksetaan ansio- sekä yritystuloista ja valtion tuloveroa kaikista tuloista. Ansiotuloon lasketaan mukaan muun muassa palkka, palkkio, eläke ja etuudet (Inkomstskattelag 11 kap. 1 §). Tulojen hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet kulut ovat verovähennettäviä (Inkomstskattelag 12 kap. 1 §). Jokaisella on oikeus perusvähennykseen (grundavdrag), jonka määrä vaihtelee tulojen mukaan (Inkomstskattelagen 63 kap. 2 §).⁵³ Muita vähennettäviä kuluja ovat esimerkiksi työmatkoihin ja majoitukseen liittyvät kulut (Inkomstskattelag 12 kap.).

⁵³ Perusvähennys vuonna 2010 on 18 000-32 700 kruunua tuloista riippuen. (Skatteverket 2010a)

Keskimääräinen kunnallisveroprosentti on 31,56 prosenttia vuonna 2010 (Statistiska centralbyrån 2009). Valtiolle maksettava vero ansio- ja yritystu-
lostasta on kaksiportainen lisävero. Verovuoden 2010 lisävero on 20 prosent-
tia, kun tulot ylittävät ennen perusvähennystä 384 600 kruunua ja 25 pro-
senttia tulojen ylittäessä 545 200 kruunun rajan.⁵⁴ (Inkomstskattelag 65
kap. 5 § ja Skatteverket 2010a)

Pääomatuloista maksetaan veroa valtiolle suhteellisen, 30 prosentin vero-
kannan mukaan (Inkomstskattelag 65 kap. 7 §). Pääomatuloihin luetaan
mukaan muun muassa korkotulot, osingot, vuokratulot ja luovutusvoitot
(Inkomstskattelag 42 kap. 1 §). Yksityisestä osakeyhtiöstä saaduista osin-
goista ja luovutusvoitoista 5/7 on verollista ja 2/7 verovapaata (Inkomsts-
kattelag 42 kap. 15 §). Julkisesta osakeyhtiöstä saatu osinko on kokonaan
verollista.

Luovutusvoitto määritellään erotukseksi myyntihinnan ja hankintamenon
välillä. Hankintamenoon lisätään kohteen parantamiseen käytetyt menot.
(Inkomstskattelag 44 kap. 13-14 §) Tulojen hankkimisesta ja säilyttämisestä
syntyneet kulut, korkokulut ja luovutustappiot ovat verovähennettäviä.
(Inkomstskattelag 42 kap. 1 §) Yksityishenkilöt voivat vähentää luovutus-
tappiot suoraan *veroista*. (Inkomstsskattelag 67 kap. 2 §) Vain todelliset
luovutustappiot huomioidaan (Inkomstskattelag 44 kap. 23 §) Luovutus-
tappioiden vähennettävyyden määrä on rajoitettu 30 prosenttiin, kun tap-
pio on alle 100 000 kruunua. Mikäli tappio ylittää 100 000 kruunua, voi-
daan ylittävistä osasta vähentää 21 prosenttia. (Inkomstskattelag 67 kap
10 §) Mikäli tappioita ei vähennetä sinä verovuonna, kun ne toteutuvat,
vähennysoikeus menetetään (Deloitte 2008, 11).

Luovutustappioiden vähennettävyyden on siis käytännössä rajoitettu vastaa-
vista pääomatuloista maksettavien verojen määrään. Menettely voidaan

⁵⁴ Vuosi 2010:

Tulot kruunua	Veroprosentti
0 - 384 600	31,56 % (keskimääräinen kunnallisveroprosentti 2010)
384 600 – 545 200	51,56 % (kunnallisvero + valtion lisävero 20 %)
545 200 -	56,56 % (kunnallisvero + valtion lisävero 25 %)

todeta yksinkertaisella laskuesimerkillä: Yksityisen osakeyhtiön osakkeista saaduista tuloista noin 70 prosenttia on verotettavaa pääomatuloa. Tällöin 100 000 kruunun osingoista 70 000 kruunua on verollista pääomatuloa ja veron määrä on 21 000 kruunua. Mikäli julkinen osakeyhtiö jakaa saman osingon, on koko osinko verollista ja veron määrä 30 000 kruunua. Mikäli vastaavista osakkeista syntyy 100 000 kruunun luovutustappio osakkeenomistajalle, voi suoraan veroista vähentää 30 000 kruunua. Jos osakkeista saatavan tulon oletetaan olevan 120 000 kruunua, on veron määrä 25 200 kruunua yksityisen osakeyhtiön tapauksessa ja 36 000 kruunua, jos tulo saadaan julkisen osakeyhtiön osakkeista. Luovutustappion ollessa kyseessä on verovähennys tällöin vastaavasti 34 200 kruunua⁵⁵, joka on hyvin linjassa julkisen osakeyhtiön osakkeista saadusta 120 000 kruunun tulosta maksetun 36 000 kruunun veron kanssa.

5.4.2 Yhteisöverotus Ruotsissa

Yhteisöverokanta on 26,3 prosenttia (Inkomstskattelag 65 kap. 10 §). Korokulut ovat vähennettäviä. (Inkomstskattelag 16 kap. 1 §) Osakeyhtiön saama pääomatulo (osingot ja luovutusvoitot) on verovapaata, kun kyseessä on kotimaisista käyttöomaisuusosakkeista⁵⁶ (näringsbetingad andel) saatu tulo yksityisen osakeyhtiön ollessa jakajana. Julkisen osakeyhtiön jakama osinko tai osakkeista saatava luovutusvoitto katsotaan verovapaaksi, mikäli pääomatulon saava yritys omistaa vähintään kymmenen prosentin äänioikeuteen oikeuttavan osuuden jakavan yhtiön osakkeista. Myös toisessa EU-valtiossa sijaitsevan yhtiön katsotaan täyttävän käyttöomaisuusosakkeille asetetut ehdot, jos ehto kymmenen prosentin omistussuudesta täyttyy. Pääomasijoitustoimintaa harjoittavat yhtiöt on rajattu verovapauden ulkopuolelle. (Inkomstskattelag 24 kap. 13-18 §) Käyttö-

⁵⁵ $(30 \% \times 100\,000) + (21 \% \times 20\,000) = 34\,200$.

⁵⁶ Käyttöomaisuusosakkeilla tarkoitetaan yrityksen liiketoimintaan liittyviä osakkeita. Osakkeet ovat liiketoimintaan liittyviä, jos niiden avulla pyritään parantamaan yrityksen tuotteiden menekkiä tai helpottamaan tuotantotekijöiden hankintaa. Esimerkiksi tytäryhtiöiden osakkeet ovat käyttöomaisuusosakkeita. Suomessa on vuodesta 2005 ollut käytössä vastaava lainsäädäntö. (Verohallinnon ohje Dnro 1292/345/2005.)

omaisuusosakkeista syntyvä luovutustappio ei ole vähennyskelpoinen (Inkomstskattelag 25 kap. 8 §).

Osakeyhtiöillä ja kommandiittiyhtiöillä on mahdollisuus verohelpotukseen erityisen rahaston avulla. Yhtiö voi muodostaa rahaston (periodiseringsfond), johon se voi vuosittain siirtää korkeintaan 25 prosenttia yhtiön tuloksesta ennen vähennystä. Rahastoon siirretyistä varoista ei makseta veroa kyseisenä vuonna, vaan kun rahasto puretaan tai viimeistään kuudentena vuonna rahaston luomisesta. (Inkomstskattelag 30 kap. 5 § ja 7 §) Rahastoon siirretyille varoille lasketaan kuitenkin kuvitteellinen korkotuotto (schablonintäkt), joka lisätään tulokseen ja josta maksetaan verot. Korko on verovuotta edeltävän vuoden marraskuun veroton valtionlainan korko. Rahastoitu summa kerrotaan korolla ja korkotuotto lisätään tulokseen (Inkomstskattelag 30 kap. 6 a §). Jokaiselle vuodelle muodostetaan erikseen oma rahastonsa ja ensimmäisenä luotu rahasto myös puretaan ensimmäisenä. (Inkomstskattelag, kap. 30, 4 § ja 7 §).

Käytännössä periodiseringsfond toimii seuraavalla tavalla: Yhtiön tulos on 400 000 kruunua, josta voidaan rahastoida 100 000 kruunua eli 25 prosenttia tuloksesta. Verovuoden verotettavaksi tulokseksi jää siis 300 000 kruunua. Rahastoitujen varojen kuvitteellinen korkotuotto on 2880 kruunua⁵⁷, joka lisätään verotettavaan tulokseen. Kuvitteellinen korkotuotto lisätään tulokseen, koska rahastoidun summan verot ovat periaatteessa lainassa valtiolta. Jos verot olisi maksettu valtiolle, voisi valtio sijoittaa verovarot muualle saaden niille tietyn tuoton. Kun verovarot ja tuotto jäävät saamatta, on "lainaajan" maksettava kuvitteellisesta korosta veroa valtiolle. Verotettava tulos on 302 880 kruunua. Yhteisöverokannan ollessa 26,3 prosenttia muodostuu rahastoa käytettäessä verojen määräksi 79 657 kruunua verrattuna 105 200 kruunuun silloin, kun rahastoa ei käytetä. Efektiiivinen yhteisöverokanta laskee siis ensimmäisten vuosien ajaksi 19,9 prosenttiin.

⁵⁷ Veroton valtionlainan korkotuotto, kun oletuskorko on 4 %, lasketaan seuraavasti: $0,72 \times 4 \% \times 100\,000 = 2880$ (Inkomstskattelag 30 kap. 6 a §).

Liiketoiminnasta syntynyt tappio on verovähennettävä ja se voidaan siirtää tuleville vuosille rajoituksetta. Tappion vähentäminen aikaisempien vuosien tuloksesta ei ole mahdollista. Tappio voidaan kuitenkin vähentää myös periodiseringsfond-rahaston purkamisesta syntyvää tuloa vastaan, mikä voidaan tulkita tappion siirtämiseksi aikaisemmille vuosille. (Deloitte 2008, 5 ja KPMG 2004, 47)

5.4.2.1 Harvainosakeyhtiö

Ruotsissa on erillinen säännöstö koskien harvainosakeyhtiötä (fåmansföretag). Kyseessä on Norjassa käytössä olleen ”aktiivisen omistajan” määritelmää muistuttava säännöstö. Ero tavallisen osakeyhtiön ja harvainosakeyhtiön välillä on se, että harvainosakeyhtiön jakama osinko tai sen osakkeista saatu luovutusvoitto jaetaan ansio- ja pääomatuloosuuteen (Inkomstskattelag 57 kap. 2 §). Harvainosakeyhtiönä pidetään yhtiötä, jossa enintään neljä osakkeenomistajaa omistaa suoraan tai epäsuorasti yli 50 prosentin äänioikeuteen oikeuttavan määrän yhtiön osakkeista ja jonka toiminnasta osakkeenomistajilla on todellinen päätösvalta. (Inkomstskattelag 56 kap. 2 § ja 6 §) Yhdeksi henkilöksi lasketaan ne henkilöt, jotka läheisesti liittyvät toisiinsa ja määrittely aloitetaan vanhimmaasta henkilöstä. (Inkomstskattelag 56 kap. 5 §) Läheisinä henkilöinä pidetään isovanhempia, vanhempia, puolisoa, sisaruksia ja näiden puolisoita, lapsia puolisoineen, sisarusten lapsia ja lasten puolisoita sekä lapsenlapsia puolisoineen. (Skatteverket 2010b, 4)

Yrittäjäksi katsotaan se henkilö, joka itse tai läheistensä kautta tekee yrityksen toimintaan liittyviä päätöksiä. (Inkomstskattelag 56 kap. 6 §) Myös ne osakkeenomistajat, jotka ovat parhaillaan tai ovat olleet viimeisten viiden verovuoden aikana mukana yritystoiminnassa omistaen osittain tai kokonaan, suoraan tai epäsuorasti, osan harvainosakeyhtiöstä, katsotaan yhdeksi osakkeenomistajaksi. (Inkomstskattelag 57 kap. 3 §) Mikäli henkilö täyttää jonkin edellä mainituista ehdoista verovuonna tai jonain viidestä edeltävästä vuodesta, katsotaan hänen omistamiensa osakkeiden täyttä-

vän harvainosakeyhtiön osakkeen erityisehdot. Näin myös silloin, kun yhtiö omistaa osuuden harvainosakeyhtiöstä. (Inkomstskattelag 57 kap. 4 §) Mikäli harvainosakeyhtiön osakkeet täyttävät niihin liittyvät erityisehdot, siirtyvät ehdot sellaisenaan osakevaihdon, perinnön, testamentin ja lahjan yhteydessä vastaanottajalle. (Inkomstskattelag 57 kap. 7-7b §)

5.4.2.2 Harvainosakeyhtiöstä saatu osinko

Harvainosakeyhtiöstä saatu osinko jaetaan pääomatulo- ja ansiotulo-osinkoon. Se, kuuluko osinko pääomatulojen vai ansiotulojen puolelle, riippuu siitä, kuinka suuri ”normaaliosingon” (gränsbeloppet) määrä on kyseisenä vuonna. (Skatteverket 2010b, 9) Normaaliosingon katsotaan kuuluvan pääomatulojen puolelle ja siitä 2/3 verotetaan 30 prosentin pääomatuloverokannan mukaan ja 1/3 on verovapaata. Normaaliosingon ylittävä osuus verotetaan ansiotulo-osinkona. (Inkomstskattelag 57 kap. 20 § ja Skatteverket 2010b, 17)

Normaaliosinko voidaan määrittää kahdella eri tavalla: pääsäännön (huvudregeln) tai yksinkertaistetun tavan (förenklingsregeln) mukaan. Osakkeenomistaja voi vapaasti valita normaaliosingon määrittämistavoista itselleen suotuisimman. Tapaa voi myös vaihtaa kesken verovuoden, mutta kaikkia osakkeita täytyy kohdella samoin verovuoden aikana. Mikäli yhtiö ei jaa osinkona koko normaaliosingon suuruista määrää, jää jakamaton osuus (sparat utdelningsutrymme) säästöön seuraavalle vuodelle ja se kerrotaan valtionlainan korolla, jota korotetaan kolmella prosenttiyksiköllä. (Inkomstskattelag, 57 kap., 10 §, 13 § ja Skatteverket 2010b, 9-10)

Yksinkertaistetun tavan mukaan normaaliosinko määritellään erityisen tulopohjan (inkomstbasbelopp) avulla, joka määritellään jokaiselle vuodelle erikseen (Skatteverket 2010b, 10). Kyseistä tulopohjaa käytetään muun muassa korkeimman mahdollisen eläkkeen laskentaan ja se on sidottu palkkojen kehittymistä seuraavaan indeksiin (Inkomstskattelag 57 kap. 9 § ja Avdraglexikon 2010).

Kaava 4.

2,5 x tulopohja (inkomstbasbelopp)
 + edellisvuoden säästetty normaaliosinko x valtionlainan korko + 3 %⁵⁸

Esimerkki 4. Normaaliosingon laskenta vuodelle 2010.

2,5 x 48 000 (vuoden 2008 tulopohja) = 120 000
 + edellisvuoden säästetty normaaliosinko x 1,0589 (2,89 % + 3 %)
 (Skatteverket 2010b, 10)

Toinen tapa määrittää normaaliosinko, on määrittää se pääsäännön mukaan. Tällöin määrittämisen perustana käytetään osakkeiden hankintamenoa, osakkaan yhtiöön tekemiä pääomasijoituksia ja yhtiön maksamia palkkoja (lönebaserad utrymme) sekä edellisvuodelta säästettyä normaaliosinkoa. Pääsäännön mukaan normaaliosinko lasketaan seuraavasti:

Kaava 5.

(osakkeiden hankintameno + yhtiöön tehdyt pääomasijoitukset)
 x valtionlainan korko⁵⁹ + 9 %
 + (25 % x yhtiön edellisvuoden palkkakuluista + 25 % niistä palkkakuluista, jotka ylittävät tulopohjan 60-kertaisesti⁶⁰) / osakkeiden määrä x omistajan osuus osakkeista
 + edellisvuoden säästetty normaaliosinko x valtionlainan korko + 3 %
 (Inkomstskattelag 57 kap. 11 §, 16-17 § ja Skatteverket 2010b, 10)

Pääsäännön mukainen laskutapa ei kuitenkaan ole käytettävissä kaikkein pienimmissä yrityksissä, sillä sen käyttämiseen liittyy tiettyjä rajoitteita.⁶¹

⁵⁸ Tulopohja (inkomstbasbelopp) ja sovellettava valtionlainan korko määritellään verovuotta edeltävän vuoden marraskuun perusteella.

⁵⁹ Valtionlainan korko on verovuotta edeltävän vuoden marraskuun valtionlainan korko.

⁶⁰ 2 880 000 kruunua vuonna 2010. (Skatteverket 2010b, 10)

⁶¹ Jotta verotusvuonna 2010 voitaisiin käyttää pääsäännön mukaista tapaa, tulisi vuoden 2008 palkkakulujen olla 480 000 kruunua tai 288 000 kruunua lisättynä viidellä prosentilla

Lisäksi osakkeiden hankintamenon määrittäminen tapahtuu eri tavoin, mikäli osakkeet on hankittu ennen vuotta 1992. Mikäli osakkeet on hankittu vuosien 1970–1990 välillä, voidaan hankintamenoa korottaa indeksikorotuksella. Myös ennen 31.12.1991 hankittujen osakkeiden hankintameno määritellään erityissäännöksen avulla. (Inkomstskattelag 57 kap. 25 § ja Skatteverket 2010b, 10–11)

5.4.2.3 Harvainosakeyhtiön osakkeista syntynyt luovutusvoitto ja -tappio

Erona tavallisesta osakeyhtiöstä saatavaan luovutusvoittoon on, että harvainosakeyhtiöstä saatu luovutusvoitto voidaan osittain laskea palkkatuloksi. Osakkeen hankintamenoon lisätään yhtiöön tehdyt pääomasijoitukset ja luovutusvoitto lasketaan korjatun hankintamenon (omkostnadsbelopp) ja myyntihinnan erotuksena. (Skatteverket 2010b, 18)

Pääomatuloksi määriteltävä luovutusvoitto määritellään samoin kuin normaaliosinko (gränsbelopp) eli käyttäen apuna erityistä tulopohjaa (inkomstbasbelopp) ja edellisvuodelta käyttämätöntä normaaliosinkoa korotettuna korjatulla valtionlainankorolla:

Kaava 6.

2,5 x tulopohja (inkomstbasbelopp)

+ edellisvuoden säästetty normaaliosinko x valtionlainan korko + 3 %⁶²

Normaaliosingon rajan alapuolelle jäävä luovutusvoitto verotetaan samoin kuin osinko eli 2/3 on verollista ja 1/3 verovapaata. Luovutusvoiton ollessa kyseessä tulee kuitenkin huomioida se, että jos osinkoa on jaettu jo ennen luovutusvoittoa, on vuoden normaaliosingon määrä jo mahdollisesti käytetty kokonaan tai osittain. Se osa luovutusvoitosta, joka ylittää normaali-

yrittäjän ja sen tytäryrityksen yhteenlasketuista palkkakuluista. (Inkomstskattelag 57 kap. 19 § ja Skatteverket 2010b, 11)

⁶² Tulopohja (inkomstbasbelopp) ja sovellettava valtionlainan korko määritellään verovuotta edeltävän vuoden marraskuun perusteella.

liosingon rajan, jaetaan puoliksi pääomatuloon ja ansiotuloon. Pääomatuloon kuuluvaa osuutta verotetaan sen täydeltä määrältä 30 prosentin verokannan mukaan. Ansiotuloon kuuluvalla osuudella on kuitenkin asetettu yläraja, joka on 100-kertaa erityinen tulopohja (inkomstbasbelopp) eli verovuonna 2010 yläraja on 5 090 000 kruunua. Jos kyseessä on erittäin suuri luovutusvoitto, normaaliolosingon ylittävältä määrältä jaetaan ensin 5 090 000 kruunua pääomatuloon ja sama summa ansiotuloon. Mikäli luovutusvoitto ylittää ansiotulon ylärajan, verotetaan ylittävä osuus pääomaton 30 prosentin verokannan mukaan. (Inkomstskattelag 57 kap. 21 § ja Skatteverket 2010b, 19)

Jos osakkeiden hankintameno ja yhtiöön tehdyt pääomasijoitukset (omkostnadsbeloppet) alittavat myyntihinnan, syntyy luovutustappio. Luovutustappiosta 2/3 voidaan vähentää muista osakkeista syntyneitä luovutusvoittoja vastaan. Mikäli luovutustappiota ei näin pystytä kokonaan vähentämään, voidaan jäljelle jäävä osa vähentää muista pääomatuloista, kuten osingoista ja korkotuloista. (Skatteverket 2010b, 22)

5.5 Ruotsin yhteisö- ja osinkoverojärjestelmän arviointia

Yhteisöverotuksen puolella houkuttimena toimii yhteisöverosta tuntuvan vähennyksen mahdollistava rahasto (periodiserings fond), jonka avulla 25 prosenttia tuloksesta voidaan rahastoida ja rahastoidut varat tulevat verotettaviksi vasta myöhemmin vuosina. Todellinen yhteisöverokanta laskee siis rahaston ansiosta 19,9 prosenttiin. Rahaston mahdollistamana yritykselle jää enemmän varoja käytettäväksi liiketoiminnan kehittämiseen, millä on merkitystä erityisesti liiketoiminnan ensimmäisinä vuosina. Kansainvälisesti tuloksen rahastointimahdollisuus toimii myös kilpailutekijänä kannustaa yrityksiä sijoittumaan Ruotsiin. Toisaalta pääomatuloverokannan alapuolelle sijoittuva yhteisöverokanta kannustaa säilyttämään varallisuutta olemassa olevissa yhtiöissä aiheuttaen näin tehottomuutta varojen kohdentumisen suhteen. Yksityisen osakeyhtiön jakamasta osingosta 2/7 on

kuitenkin verovapaata, minkä vuoksi todellinen yhteisö- ja osinkoverokanta asettuvat lähelle toisiaan.

Tavallisen osakeyhtiön ollessa kyseessä on Ruotsin henkilöverotuksessa käytössä osinkojen kahdenkertainen verotus, jota huojennetaan, kun jakajana on yksityinen osakeyhtiö. Järjestelmä on yksinkertainen, sillä verovapaan osingon määrää ei ole sidottu nettovarallisuuteen (kuten Suomessa), eikä osakkeen korjattuun hankintamenuon (kuten Norjassa). Näin ollen Ruotsin järjestelmä ei myöskään syrji palvelu- tai konsultointiyrityksiä, joilla on yleensä vähemmän varallisuutta taseissaan. Taseiden vahvistumista ei edistetä verotuksen keinoin, eikä yrityksestä ole mahdollista nostaa pelkästään verovapaita osinkoja. Yksityisen osakeyhtiön jakamasta osingosta 2/7 on verovapaata, mikä asettaa jakamattoman ja jaetun voiton eriarvoiseen asemaan, luo mahdollisesti kannustimen tulojen muuntoon ja kannustaa osingon jakoon. Osingon määrään sidotun verovapaan osinkosuuden johdosta koko osinkoon kohdistuva verokanta laskee 21,43 prosenttiin. Näin ollen yksityisen osakeyhtiön osakkeet on asetettu muita sijoituskohteita edullisempaan asemaan, joka luo kannustimen yrittämiseen ja tekee yksityisen osakeyhtiön rahoituksen hankinnasta helpompaa.

Julkisen osakeyhtiön jakama osinko tulee kokonaisuudessaan verotetuksi ansiotulojen korkeimman marginaaliverokannan mukaan, sillä ansiotulojen marginaaliveroprosentti asettuu korkeimmillaan 56,56 prosenttiin samalla, kun yhteenlaskettu yhteisövero- ja pääomatuloverokanta ovat 56,3 prosenttia. Julkisen osakeyhtiön jakamattomaan ja jaettuun voittoon kohdistuva verorasitus on sama, koska yksityishenkilölle osingot ovat kokonaan verollisia. Verrattuna Suomen järjestelmään, jossa yksityisen osakeyhtiön verovapaan 90 000 euron osinkorajan on arvosteltu aiheuttavan listautumiskynnyksen pörssiin, muuttuvat osingot myös Ruotsin järjestelmässä kokonaan verollisiksi pörssiin listautumisen yhteydessä. Molemmat järjestelmät sisältävät siis listautumiskynnyksen aiheuttavan tekijän. Yksinkertaisuuden vuoksi järjestelmä ei myöskään täytä kaikkia neutraalisuusominaisuuksia.

Koska korot ovat vähennettäviä, kohtelee verotus eri tavalla omaa ja vierasta pääomaa. Luovutustappioiden vähennysoikeus on rajoitettu vastavista luovutusvoitoista maksettujen verojen määrään ja vähennykset tehdään suoraan veroista. Menettely on erilainen kuin Suomessa, mutta lopputulos on kuitenkin sama. Säännös, jonka mukaan oikeus luovutustappioiden vähentämiseen menetetään, mikäli tappiota ei vähennetä sinä verovuonna, kun se syntyy, on kuitenkin varsin tiukka.

Harvinosakeyhtiön säännöstö koskee vain pienimpiä yrityksiä. Säännöstö soveltaa normaalituottoajattelua siirtäen jakamattoman pääomatulo-osingon seuraavalle vuodelle valtion obligaatioiden korolla korotettuna.⁶³ Säännöstö on erittäin monimutkainen verrattuna muuten yksinkertaisesti toteutettuun verojärjestelmään. On ristiriitaista, että nimenomaan pienyrityksien tulee hallita normaalia monimutkaisemmat verosäännökset. Lisäksi säännöstöä on todennäköisesti mahdollista kiertää. Säännöstö on kuitenkin tarkemmin tarkasteltuna varsin salliva, erityisesti yritystoiminnan alkuvaiheessa, joten tarvetta säännöstön kiertämiselle tuskin ilmenee. Verrattuna Norjassa käytössä olleeseen aktiivisen osakkeenomistajan määrittelyyn, Ruotsissa ei ole varsinaisesti laissa rajattu mitään tiettyä työmäärää, joka osakkeenomistajan tulee suorittaa, jotta hänen osakkeensa katsotaan harvinosakeyhtiön osakkeiksi tai jotta häntä pidetään yrittäjänä. Suomessa vastaavanlaista määrittelyä käytetään määriteltäessä sitä, kuka on yrittäjä työttömyysturvan näkökulmasta, mutta osakeyhtiöiden osakkaiden verotukseen ei määrittely Suomessa vaikuta.

Harvinosakeyhtiön jakamassa osingossa (yksinkertaistetun säännön mukaan) ja sen osakkeista saadussa luovutusvoitossa pääomatulona verotettavan osingon ja luovutusvoiton rajan määrittely aloitetaan palkkojen hintakehitystä seuraavan indeksin pohjalta. Pääomatulona verotettavien osinkojen ja luovutusvoittojen verotusta on kevennetty, mutta tietyn rajan

⁶³ Kyseessä on kuitenkin koko pääomatulo-osingon siirtäminen, eikä pelkän normaalituotto-osuuden siirtäminen.

jälkeen osingot ja luovutusvoitot kuuluvat ansiotuloverotuksen piiriin.⁶⁴ Vuodelle 2010 pääomatulo-osingon yläraja on 120 000 kruunua eli noin 12 000 euroa. Koska raja on sidottu indeksiin, ottaa se huomioon inflaation. Mikäli yhtiö ei ole edeltävänä vuonna jakanut koko osinkoa kyseiseen rajaan asti, lisätään säästetty osuus seuraavalle vuodelle korotettuna valtionlainan korolla, johon on lisätty kolmen prosentin preemio.⁶⁵ Säästetty osuus lasketaan yhteen pääomatulojen ylärajan määrittelevän summan kanssa, joten se nostaa seuraavana vuonna pääomatulo-osinkoina jaettava määrää. Koska pääomatulona verotettavien osinkojen raja on sidottu indeksiin ja edellisvuodelta säästettyä osuutta ei koroteta pelkästään valtionlainan korolla, vaan myös erillisellä preemiolla, on menettely inflaationeutraali, mutta myös pääoman kerryttämiseen kannustava.

Mikäli pääomatulo-osingon raja määritellään pääsäännön mukaan, käytetään määrittelyn perustana osakkeen hankintamenoa ja osakkaan yhtiöön tekemiä pääomasijoituksia. Hankintameno ja pääomasijoitukset kerrotaan valtionlainan korolla, jota korotetaan yhdeksällä prosentilla. Yrityksen maksamat palkkakulut huomioidaan suhteuttamalla ne osakkeen omistajan omistuksen määrään ja edelliseltä vuodelta jakamatta jätettyjen osinkojen määrää korotetaan valtion joukkovelkakirjalainojen korolla, johon on lisätty kolmen prosentin preemio. Palkkakulujen huomioiminen laskelmasa nostaa pääomatulona verotettavan osingon määrää ja kannustaa työllistämiseen.⁶⁶ Hankintamenoon ja pääomasijoituksiin käytettävä korko on huomattavan korkea. Toisaalta, tämä vaihtoehto on käytössä vain niille harvinaisakeyhtiöille, joiden palkkakulut ovat riittävän korkeat. Tällöin voisi mahdollisesti olla perusteltua käyttää korkeampaa korkoa pääomatulo-

⁶⁴ Harvinaisakeyhtiön jakamasta pääomatulo-osingosta on 1/3 verovapaata.

⁶⁵ Preemio on perusteltu, koska tappioiden vähennysoikeutta on rajoitettu.

⁶⁶ Suomessa laskettaessa verotusyhtymän (maatalous) tai elinkeinoyhtymän (avoin kommandiittiyhtiö) nettovarallisuutta, jonka perusteella yhtiömiehen pääomatulo-osuus määritellään, lisätään nettovarallisuuteen 30 prosenttia verovuoden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden palkoista. (TVL 38–41 §) Norjassa elinkeinonharjoittajaa koskee vastaavanlainen lainsäädäntö. Kummassakaan maassa yrityksen maksamia palkkoja ei kuitenkaan huomioida osakeyhtiön osakkaan pääomatulo-osinkoa määriteltäessä.

osuuden määrittelyssä, jotta sijoitetun pääoman synnyttämän tulon määrä voitaisiin paremmin suhteuttaa työpanoksen synnyttämiin tuloihin. Koska edellisvuodelta säästettyjen osinkojen määrää korotetaan valtionlainankorolla ja kolmen prosentin preemiolla, on menettely inflaationeutraali ja kannustaa myös taseiden vahvistamiseen.

Harvainosakeyhtiön kohdalla huomionarvoista on, että pääomatulona verotettavan osinkotulon laskennassa yksinkertaistettua sääntöä voivat käyttää kaikki yhtiöt ja pääsääntö on valinnainen suuremmille harvainosakeyhtiöille. Käytännössä tämä siis tarkoittaa, että harvainosakeyhtiöstä voi nostaa aina kevyemmin verotettuna pääomatulona vähintään palkkojen kehitykseen sidotun indeksin oikeuttaman määrän⁶⁷ (noin 12 000 euroa vuonna 2010), mutta yrityksen kasvaessa tarpeeksi sen kannattaa siirtyä pääsäännön mukaiseen laskentatapaan pääsäännön mahdollistaessa aikaisempaa suuremman pääomatulo-osingon määrän. Mahdollisuus 12 000 euron pääomatulo-osinkoon luo kannustimen harvainosakeyhtiön perustamiselle. Yritystoiminnan kasvaessa myös yritysvarallisuus kasvaa, minkä vuoksi onkin perusteltua, että myöhemmin yrityksen pääomatulo-osingon osuus voidaan sitoa osakkeiden hankintamenoon ja sijoituksiin eli suurempien pääomasijoitusten myötä myös osakkeenomistajan pääomatulot kasvavat. Tämä luo kannustimen yritystoiminnan kehittämiseen.

⁶⁷ Edellyttäen, että yrityksellä on tarpeeksi voitonjakokelpoisia varoja.

6. VEROTUKSEN KEHITTÄMISTYÖRYHMÄN ESITYS YHTEISÖ- JA PÄÄOMATULOVEROTUKSEN KEHITTÄMISESTÄ

Verotuksen kehittämistyöryhmän osinkoverotuksen uudistamisehdotuksessa on viitteitä Norjan ja Ruotsin osinkoverojärjestelmistä ja myös ACE-malli kuului harkittujen vaihtoehtojen joukkoon. Uudistusehdotus ei noudattele mitään edellä kuvatuista malleista puhtaasti, vaan yhdistää eri mallien ominaisuuksia Suomen nykyiseen järjestelmään.

6.1 Tavoitteet

Verotuksen kehittämistyöryhmän väliraportissa todetaan, että hankkeen tavoitteena on ”arvioida nykyisestä verojärjestelmästä ja talouden toimintaympäristön muutoksista aiheutuvia verojärjestelmän muutostarpeita kiinnittäen huomiota myös verotuksen oikeudenmukaisuuteen.”⁶⁸ (VM 35/2010, kuvailulehti) Nykyisen osinkoverojärjestelmän ongelmista johtuen Verotuksen kehittämistyöryhmä asetti tavoitteekseen suunnitella järjestelmän, joka olisi investointien ja niiden rahoituksen suhteen mahdollisimman neutraali. Myös kannustimet tulonmuuntoon haluttiin poistaa. Oleellisena pidettiin kuitenkin, että järjestelmä toteutetaan ilman kohtuuttomia sopeutumistarpeita yrityksille ja kotitalouksille. (VM 35/2010, 18) Kehitystyöryhmä näki tarpeelliseksi keskittyä verotuksen oikeudenmukaisuuteen, johon pyritään pääomatuloverotuksen maltillisella kiristämällä ja osinkoverotuksen rakenteen kehittämällä. Kyseiset toimenpiteet myös vahvistavat tuloverotuksen progressiivisuutta pääomatulojen keskittyessä ylimpiin tulo-
luokkiin. (VM 35/2010, 66) Edellä mainittujen tavoitteiden lisäksi uuden verojärjestelmän tulee olla kansainvälisessä ympäristössä toimiva eli toisin sanoen Euroopan unionin verolainsäädännön ja muiden kansainvälisten

⁶⁸ Muun muassa Myrsky (2010, 652) on arvostellut työryhmän toimeksiantoa epärealistisen laveaksi. Verojärjestelmän muutostarpeiden arvioinnin lisäksi työryhmän tuli tehdä tarvittavat ehdotukset verojärjestelmän kehittämisestä. Edellytyksenä oli entistä paremmin kestävää talouskasvua, kestävää julkisten palveluiden ja etuuksien rahoittamista tukeva järjestelmä. Huomioon tuli ottaa myös verojärjestelmän suotuisat vaikutukset tuotavuuskasvun, korkean työllisyysasteen ja yrittäjyyden kannalta.

sopimusten kanssa yhtenevä, mutta samalla kilpailukykyinen. (VM 35/2010, 66) Järjestelmän tulisi olla myös yksinkertainen ja selkeä ja ehdotuksessa tulisi ottaa huomioon myös mahdolliset uuteen järjestelmään liittyvät sopeutumisongelmat. (VM 35/2010, 66)

Verokertymän osalta painopistettä haluttiin siirtää tuloverotuksesta kuluksen verottamisen suuntaan ilman, että siirtymällä on vaikutusta verokertymän määrään. Verokertymää ainakin hetkellisesti alentava tekijä on ehdotettu yhteisöveroprosentin alentaminen. Kyseinen verotuottojen menetyt voidaan osittain kattaa kiristämällä pääomatuloverotusta. Pitkällä tähtäimellä kansainvälisen kilpailukyvyyn paraneminen kuitenkin lisää verotuottoja. (VM 35/2010, 66)

6.2 Harkitut vaihtoehdot

Verotuksen kehittämistyöryhmä harkitsi neljää vaihtoehtoista mallia uudeksi yhtiö- ja pääomatuloverojärjestelmäksi. Yhteistä malleille oli yhteisöverokannan alentaminen, pääomatuloverotuksen kiristäminen ja osinkovero-
huojennuksien poistaminen tai vähentäminen. Kehittämisvaihtoehdot ovat klassinen yhtiöveromalli, mukailtu klassinen malli, mukailtu nykymalli ja ACE-vähennys yhteisöverotuksessa. Yhteisöverokantaa ehdotetaan laskettavaksi nykyisestä 26 prosentista 22 prosenttiin ja pääomatuloverokantaa nostettavaksi nykyisestä 28 prosentista 30 prosenttiin. (VM 35/2010, 67)

Ensimmäinen ehdotetuista malleista on klassinen yhtiöveromalli, jossa osinkoverotuksen huojennuksista luovutaan kokonaan ja yhtiön jakama voitto verotetaan täysimääräisesti kahteen kertaan. Kyseisen mallin paras puoli on sen selkeys. Listattuja ja listaamattomia yhtiöitä kohdeltaisiin samoin. Listaamattomasta yhtiöstä saatujen osinkojen verokynnys poistuisi samoin kuin ansiotulo-osingon käsite. Eri lähteistä saatavat pääomatulot tulisivat jatkossa yhtenäisemmin verotetuiksi. Klassinen yhtiöveromalli kasvattaisi verokertymää ja parantaisi verojärjestelmän oikeudenmukai-

suutta ja tehokkuutta vähentämällä tulonmuuntoa. Osinkotulojen rajaveroaste asettuisi klassisessa mallissa 45,4 prosenttiin, joten tulonmuuntokannustin poistuisi laskemalla ansiotulojen rajaveroasteita muutamalla prosenttiyksiköllä.⁶⁹ (VM 35/2010, 67–68) Klassisessa mallissa oma pääoma on velkaa epäedullisemmassa asemassa ja malli nostaisi omalla pääomalla rahoitetun investoinnin kustannusta verrattuna nykyjärjestelmään. (VM 35/2010, 68)

Toinen harkittu vaihtoehto on mukailtu klassinen malli, jossa harvainosakeyhtiön omistaja-yrittäjä on oikeutettu kevennettyyn osinkoverotukseen. Omistaja-yrittäjän tulisi työskennellä yrityksessä ja omistaa perheensä kanssa vähintään puolet yhtiön osakkeista. Eesityksen mukaan osinko voitaisiin tällöin verottaa 30 000 euron määrään saakka pääsääntöä kevyemmin ja tästä osingosta vain 35 prosenttia olisi verotettavaa pääomatuloa. Osingon kokonaisverorasitus asettuisi tällöin noin 30 prosenttiin.⁷⁰ Mallin etu klassiseen järjestelmään nähden olisi sen kannustinvaikutus sijoittaa pienyhtiöön. Toisaalta sijoitus yritysvarallisuuteen voisi kuitenkin jäädä epäedullisempaan asemaan muihin sijoituskohteisiin nähden, joten huojennuksen todellinen vaikutus voisi jäädä pieneksi. 30 000 euron kynnyksen voisi myös muodostua rajoitukseksi kasvua ajatellen. Omistaja-yrittäjän määrittely täytyisi myös laissa toteuttaa osittain mielivaltaisesti ja johtaisi todennäköisesti veronkiertämiseen. (VM 35/2010, 68) Norja luopui aktiivisen omistajan määritelmästä verouudistuksen yhteydessä nimenomaan veronkiertosyistä. Suomeen esitetty harvainosakeyhtiötä käsittelevä säännöstö yhdistyisi kuitenkin esityksen mukaan muuten klassiseen järjestelmään, joten muusta kuin harvainosakeyhtiöistä saatu osinko olisi kokonaan verollista ja vain harvainosakeyhtiön jakama osinko olisi alemmalla verokannalla verotettavaa. Näin ollen kannustimet veronkiertoon pitäisi olla vähäiset, mutta järjestelmään voisi liittyä todellinen ongelma liiketoiminnan kasvattamisen suhteen, koska pääomatulo-osingon

⁶⁹ $22\% + (1 - 0,22) \times 30\% = 45,4\%$ (VM 35/2010, 68)

⁷⁰ $22\% + (1 - 0,22) \times 35\% \times 30\% = 30,2\%$ (VM 35/2010, 68)

määrä pysyy samana. Ruotsin järjestelmään on sisällytetty mahdollisuus pääomatulo-osingon kasvattamiselle liiketoiminnan kasvaessa.

Kolmas harkittu vaihtoehto on mukailtu nykymalli, joka pohjautuu Norjan osaketuottovähennysmalliin ja sisältää viitteitä myös Ruotsin järjestelmästä. Mukailtu nykymalli säilyttäisi listattujen ja listaamattomien yhtiöiden erottelun. Listattujen yhtiöiden jakama osinko verotettaisiin klassisen mallin mukaan täysimääräisesti pääomatulona (kuten Ruotsissa), kun taas listaamattomien yhtiöiden osinkoon sovellettaisiin mukaelmaa osaketuottovähennysmallista. Verrattuna Norjan malliin normaalituottoa ei vapautettaisi kokonaan verosta, vaan normaalituottoa verotettaisiin kevyemmin niin, että siitä olisi verollista 35 prosenttia ja loput verovapaata. Normaali-tuoton veroasteeksi muodostuisi näin ollen 10,5 prosenttia⁷¹ ja sen ylittävää osuutta verotettaisiin täysimääräisesti pääomatuloverokannan mukaan. Norjassa normaalituotto-osuus lasketaan osakkeen korjattua hankintamenoa käyttäen, kun taas Suomessa käytettäisiin osakkeen nettovallisuuteen perustuvaa matemaattista arvoa. Tuotto prosenttina sovellettaisiin Norjan esimerkin mukaan keskipitkää valtionlainan korkoa yhtiöveron jälkeen ja korko vahvistettaisiin vuosittain. Mikäli normaalituottovähennys jätetään käyttämättä, se menetetään. Verotuksen työryhmä toteaa ehdotetun mallin ratkaisevan nykyiset neutraalisuusongelmat sekä tulonmuunto-ongelman. Malliin sopeutuminen olisi melko yksinkertaista, koska se ei poikkea paljoo Suomen nykyisestä järjestelmästä. (VM 35/2010, 68–69)

Neljäs harkittu kehitysvaihtoehto on ACE-malli, joka henkilöverotuksen tasolla toteutetaan klassisena järjestelmänä, mutta joka yritystasolla mahdollistaa oman pääoman kustannuksen vähentämisen. Vähennys laskettaisiin keskipitkää valtionlainankorkoa käyttäen. Malli olisi neutraali yrityksen rahoituksen ja investointien suhteen. Lisäksi malli on yksinkertainen ja poistaa tulonmuuntomahdollisuudet. Mallin keskeisenä ongelmana Vero-

⁷¹ $35 \% \times 30 \% = 10,5 \%$

tuksen kehittämistyöryhmä piti vähäistä kokemusta mallin toimimisesta kansainvälisessä ympäristössä. Verrattuna Norjan uuteen osaketuottovähennysmalliin ACE-malli on ollut käytössä useissa maissa, mutta kovin pitkäaikaista kokemusta siitä ei Euroopassa ole saatu, koska maat ovat luopuneet mallista melko pian käyttöönoton jälkeen. Kansainvälisen kilpailun näkökulmasta tarkasteltuna ACE-vähennys laskisi ulkomailta Suomeen tehtävien investointien efektiivisiä veroasteita vahvistaen Suomen kilpailuasemaa. Toisaalta yhteisöverokertymän turvaamiseksi ja ACE-vähennyksen mahdollistamiseksi on yhteisöverokanta yleensä asetettu tavallista korkeammalle, mikä taas heikentää asemaa kansainvälisessä kilpailussa. Suomeen suunnitellussa mallissa yhteisöverokannaksi ehdotettiin kuitenkin 22 prosentin yhteisöverokantaa, jota voidaan pitää kilpailukykyisenä. Mallin ongelmana on myös nähty kansainvälisten konsernien mahdollisuus verosuunnitteluun niin, että voittoa tuloutettaisiin Suomessa vain ACE-vähennyksen määrän verran. (VM 35/2010, 69) Työryhmän väliraportti ei ota kantaa ACE-pääomapohjan määrittelyyn, joten voidaan olettaa, että pääomapohjana käytettäisiin perinteistä ACE-pääomapohjaa. Myöskään ei oteta kantaa siihen huomioitaisiinko ACE-mallissa jo ennen mahdollista uudistusta kertynyt pääoma vai vasta uudistuksen jälkeen kertynyt pääoma, millä on merkittävä vaikutus ACE-vähennyksen määrään.

6.3 Verotuksen kehittämistyöryhmän esityksen arviointia

Työryhmä päätyi esittämään uudeksi yritys- ja pääomaveromalliksi vaihtoehtoa kolme eli mukailtua nykymallia, joka perustui Ruotsin ja Norjan järjestelmiin. Työryhmä käsitteli väliraportissaan ensin lyhyesti kolmea yritysveropohjan kehittämiseen liittyvää kysymystä; käyttöomaisuuden poistojärjestelmän uudistamista, velan korkomenojen vähentämisen rajoittamista sekä tutkimus- ja kehitystoiminnan verokannustinjärjestelmän luomista Suomeen, mutta ei päätenyt esittämään muutosehdotuksia näiltä osin. Kysymykset ovat kuitenkin olennaisia verouudistuksen kannalta, joten käsittelen niitä ensin lyhyesti.

Suomen käyttöomaisuuden poistojärjestelmää pidettiin ylimitoitettuna käyttöomaisuuden käyttöiän suhteen, eikä järjestelmää täten pidetty neutraalina.⁷² ja ⁷³ (VM 35/2010, 74) Etupainoisia poistoja on aiemmin perusteltu investointihalukkuuden lisäämisellä (Viitala et al. 2010, 29). Vuoden 2005 Yritysverotuksen kehittämistyöryhmä ehdotti siirtymistä taloudelliseen vaikutusaikaan perustuvaan irtaimen käyttöomaisuuden poistojärjestelmään, mutta ehdotukseen ei otettu kantaa tämänhetkisen työryhmän väliraportissa. Raportissa todettiin, että työryhmä ei ole käsitellyt poistojärjestelmän uudistamista. Työryhmä toteaa, että poistojärjestelmän merkitys pienenee yhteisöverokannan alentuessa. (VM 35/2010, 74) On yllättävää, että työryhmä jätti poistojärjestelmän tarkastelunsa ulkopuolelle, koska yksi Suomeenkin harkitun ACE-järjestelmän parhaita puolia on, että se on neutraali käyttöomaisuuspoistojen suhteen. Poiston koko vaikuttaa ACE-pääomapohjaan ja ACE-vähennykseen: tavallista suurempi poisto pienentää ACE-pääomapohjaa ja ACE-vähennystä tavallista enemmän. Näin suuremmista poistoista saatu verohyöty katoaa.

Työryhmä jätti myös korkojen vähennysoikeuden rajoitusten käyttöönoton tarkastelematta, vaikka totesi, että vähennysoikeutta on rajoitettu useissa valtioissa viime vuosina ja että vähennysoikeuden rajoituksia olisi syytä tarkastella toisessa yhteydessä. (VM 35/2010, 74) Korkojen vähennysoikeus on yksi pääomatuloverotuksen klassisista ongelmista, koska se asettaa oman pääoman ja vieraan pääoman eriarvoiseen asemaan rahoitusvaihtoehtoina. Osaketuottovähennysmalliin pohjautuva ehdotus tosin ratkaisee itsessään korkojen vähennettävyyden, koska siinä oman pääoman kustannus vähennetään osakastasolla. Tältä osin vastaava lopputulos saataisiin ACE-mallista, jossa oman pääoman kustannus vähennetään yhtiön verotuksessa. Mahdollista olisi myös poistaa korkojen vähennysoi-

⁷² Käyttöomaisuuden poisto saa olla enintään 25 prosenttia menojäännöksestä. (EVL 30 §)

⁷³ Muun muassa Keskuskauppakamarin selvityksissä nykyistä poistojärjestelmää on pidetty edullisena ja vuosittain tehtävät poistot voivat selvästi ylittää hyödykkeen todellisen kulumisen. (Viitala et al. 2010, 29)

keus, mutta tällöin velkarahoituksen hinta nousisi, joten vaihtoehtoa ei voida pitää kovin houkuttelevana.

Verotuksen kehittämistyöryhmä sivusi myös Työ- ja elinkeinoministeriön suosittelman tutkimus- ja kehitysmenojen verokannustinjärjestelmän käyttöönottamista Suomessa. Tutkimus- ja kehitystoimintaan on luotu viime aikoina erilaisia kannustinjärjestelmiä eri maissa. Työ- ja elinkeinoministeriön esityksen mukaan yhtiömuotoinen yritys voisi tehdä yhteisöverosta vähennyksen, joka olisi 25 prosenttia toiminnan palkkamenoista, enintään kuitenkin 100 000 euroa. Kannustinjärjestelmän käyttöönottoon liittyy useita hankalia käytännön kysymyksiä, eikä Verotuksen kehittämistyöryhmä suositellut järjestelmän käyttöönottoa tällä vaalikaudella. Lisäksi työryhmä toteaa, että aineettoman investoinnin (eli tutkimus- ja kehitystoiminnan menojen) ollessa välittömästi vähennyskelpoinen verotuksessa se ei lisää nettovarallisuutta, eikä tällöin tuota vastaavaa veroetua kuin aineellinen investointi. Välitön vähennyskelpoisuus kuitenkin tarkoittaa aineettoman investoinnin efektiivisen yhteisöveroasteen olevan nolla. Tuotto verotetaan vain henkilöverotuksen puolella osinko- tai luovutusvoittoveron muodossa. Investoinnin verorasitus on siis sama kuin aineellisen investoinnin normaalituoton verorasitus. Kehittämistyöryhmä toteaa myös, että esitys osinkoverotuksen uudistamisesta listaamattomien yhtiöiden osalta tähtää verotuksen korjaamiseen siten, että perusteeton aineellisen pääoman suosiminen poistuu (VM 35/2010, 74–75 ja 88).

Aineellinen pääoma näkyy taseessa nettovarallisuutena, jonka määrään verovapaat osingot ovat tähän saakka olleet sidottuja. Suurempi nettovarallisuus siis mahdollistaa suuremmat verovapaat osingot ja aineellinen pääoma on aineetonta pääomaa suotuisammassa asemassa. Toisin kuin kehittämistyöryhmä toteaa, uudistusehdotus ei poista aineellisen pääoman suosimista, sillä kevyemmin verotetun normaalituotto-osuuden laskentapohjana käytetään edelleen nettovarallisuutta, vaikka normaalituottoprosentti pieneneekin ehdotetussa mallissa. Nettovarallisuus on aina suurempi pääomaintensiivisillä aloilla, joten aineellisen pääoman suosimi-

nen säilyy ennallaan. Osinkoverouudistuksen pitäisi pystyä vastaamaan myös liiketoiminnan palveluvaltaistumiseen Suomessa.⁷⁴ Aineettomien erien kirjaamiseen taseeseen liittyy edelleen epävarmuutta. Kirjanpitolain viidennen luvun 5a §:ssä todetaan, että: "Aineettomaan omaisuuteen kuuluvien vastikkeellisesti hankittujen toimilupien, patenttien, lisenssien, tavaramerkkien sekä vastaavien oikeuksien ja varojen hankintameno aktivoidaan. Muun aineettoman omaisuuden hankintameno voidaan aktivoida erityistä varovaisuutta noudattaen, jollei 7–9 §:stä muuta johdu." Näin ollen kaikkia aineettomia eriä ei voida aktivoida taseeseen nettovarallisuudeksi, vaikka yhtenäinen verotuskäytäntö sitä edellyttäisi. Laskentatoimen näkökulmasta taseeseen voidaan kirjata vain eriä, jotka varmasti tuottavat arvoa tulevaisuudessa. Kysymys on ongelmallinen, kun laskentatoimen ja verotuksen erilaiset tavoitteet sekoittuvat.

Yhteisöverokantaa työryhmä esitti pudotettavaksi nykyisestä 26 prosentista 22 prosenttiin. Esitys on perusteltu, koska Suomi on viime vuosina menettänyt kilpailuetuaan kansainvälisesti. Suomen yhtiöverotus oli 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa vielä kilpailukykyinen. Vuonna 1995 yhteisöverokanta oli Suomessa 12,5 prosenttiyksikköä EU15-maiden keskiarvon alapuolella ja viisi vuotta myöhemmin, vuonna 2000, ero oli vielä kuusi prosenttiyksikköä. Vuonna 2009 vanhojen EU:n jäsenvaltioiden yhteisöverokannan keskiarvo kuitenkin alitti jo Suomen yhteisöverokannan ja uusien jäsenvaltioiden yhteisöverokanta oli kahdeksan prosenttiyksikköä Suomen verokantaa matalampi. (Myrsky 2010, 655-656) Keskuskauppakamarin yhteisöverokantoja käsittelevässä selvityksessä OECD-maat on jaettu kolmeen luokkaan: isoihin, keskikokoisiin ja pieniin. Pienten maiden sarjaan kuuluva Suomi on menettänyt kilpailukykyään erityisesti omassa "kilpailusarjassaan".⁷⁵ Näin ollen Keskuskauppakamarin selvityksessä esite-

⁷⁴ Palveluiden osuus bruttokansantuotteesta oli 65 prosenttia vuonna 2008, kun vuonna 1975 palveluiden osuus oli vasta viidenkymmenen prosentin luokkaa. Samalla aikavälillä teollisuuden osuus on laskenut 39 prosentista vajaan 32 prosenttiin ja alkutuotanto supistunut yhdestätoista prosentista kolmeen prosenttiin. (Viitala et al. 2010, 10)

⁷⁵ Selvityksessä todetaan pieniksi luokiteltujen jäsenmaiden yritysten olevan suomalaisten yritysten pahimpia kilpailijoita. (Viitala et al. 2010, 29)

tään yhteisöverokannan palauttamista kilpailukykyiselle tasolle eli noin 20-22 prosenttiin.⁷⁶ (Viitala et al. 2010, 29) Verokannan alentaminen edistäisi myös kotimaisten yritysten halukkuutta säilyttää pääkonttorinsa Suomessa. Matalampi verokanta myös vähentää kansainvälisen verosuunnittelun tarvetta. Tulee myös muistaa, että yhteisöverokannan alentaminen ei automaattisesti tarkoita pienempiä verotuottoja.⁷⁷ Pääomatuloverokannan korottaminen 30 prosenttiin on muiden maiden esimerkin mukaista ja oletettavaakin, kun verotuksen painopistettä halutaan siirtää yritysverotuksesta henkilöverotuksen ja kulutusverotuksen suuntaan. (Myrsky 2010, 655-656)

Varsinaista osinkoverotuksen uudistusehdotusta, mukailtua nykymallia, voidaan arvioida monelta kannalta. Ensinnäkin voimme tarkastella uudistusehdotusta pitäen lähtökohtana Norjan osaketuottovähennysmallin neutraalisuusominaisuuksia. Norjan mallissa käyttämätön normaalituottovähennys siirtyy seuraaville vuosille normaalituottokorolla korotettuna. Suomeen ehdotetussa mallissa normaalituottovähennystä ei siirretä, vaan käyttämätön normaalituottovähennys menetetään. Suomeen ehdotettu malli ei siis ole samalla tavalla neutraali, kuten Norjan malli. Suomessa normaalituotto-osuuden siirtymättömyyttä on perusteltu sillä, että normaalituotto-osuuden siirtyminen vaatisi työlään hallinnollisen järjestelmän. Lisäksi siirtymättömyyttä on perusteltu yrittäjän vapaudella valita, nostaako hän palkkaa vai osinkotuloa. (VM 35/2010, 77) Suomen nykyistä osinkoverojärjestelmää on arvosteltu verojärjestelmän luomista kannusteista, joiden vaikutuksesta yhtiöiden on kannattanut vuosittain jakaa verovapaat osingot täysimääräisesti. Osingonjakopäätös ei siis niinkään ole ollut taloudellinen, vaan verotuksen kannustinvaikutuksiin perustuva. Päätös käyttämät-

⁷⁶ Tämän alemmaksi tuskin on syytä mennä.

⁷⁷ Yhteisöverokannan laskeminen yhdellä prosenttiyksiköllä maksaa noin 200 miljoonaa euroa vuodessa. Ensimmäisinä vuosina verotulojen menetykset korostuvat, mutta verokannan alentamiseen liittyvät dynaamiset vaikutukset voivat tulevina vuosina palauttaa verotulojen määrän takaisin "normaalille" tasolle. (Viitala et al. 2010, 29-30)

tömän normaalituotto-osuuden menettämisestä kannustaa edelleen jakamaan vuosittain normaalituotto-osuuden täysimääräisenä.

Normaalituotto-osuuden laskentapohjana käytettäisiin Suomessa nettovarallisuutta Norjassa käytettävän osakkeen hankintamenon sijaan. Mikäli yrityksen liiketoiminnalla voidaan olettaa olevan arvoa, kuten yleensä on, on osakkeen hankintameno nettovarallisuutta suurempi. Käytännössä tämä siis tarkoittaa, että Suomen mallissa normaalituotto-osuus on Norjan mallia pienempi ja verotus lähtökohtaisesti tiukempaa. Tulee myös huomioida, että nettovarallisuuteen ei liiketoiminnan arvon lisäksi sisälly kaikkea aineetonta pääomaa, joka myös vaikuttaa osakkeen arvoon. Toisaalta yrityksellä on mahdollisuus jatkuvaan nettovarallisuuden kasvattamiseen, mutta käytettäessä osakkeen hankintamenoa laskentaperusteena ei kasvattamismahdollisuutta ole kuin käyttämättömien normaalituotto-osuuksien osalta, jotka vuosittain lisätään hankintamenoon normaalituottokorolla korotettuna. Poikkeuksena Norjan mallista Suomessa normaalituotto-osuutta ehdotetaan vain osittain verovapaaksi, joten siltä osin verotus on tiukempaa.

Verotyöryhmän uudistusesityksessä ei oteta kantaa luovutusvoittojen verotukseen muuten kuin toteamalla pääomatulojen verokannan nousevan 30 prosenttiin ja että pääomatulojen veropohjaan ei esitetä muutoksia. Norjassa normaalituottovähennys on mahdollista vähentää myös luovutusvoitoista. Osinko- ja luovutusvoittoverotuksen neutraalisuus edellyttäisi, että normaalituottovähennys olisi vähennettävissä myös luovutusvoitoista. Mikäli normaalituottovähennystä ei voitaisi vähentää luovutusvoitoista, olisi luovutusvoittojen verotus raskaampaa ja periaatteessa se voisi lukita pääomia tehottomiin kohteisiin. Norjassa käyttämätön osaketuottovähennys siirtyy tuleville vuosille normaalituottokorolla korotettuna ollen siten inflaationeutraali eli osaketuottovähennyksen arvo on riippumaton sen hyödyntämisen ajankohdasta ja luovutusvoittoa laskettaessa voidaan huomioida useiden vuosien ajalta kertyneet käyttämättömät osaketuottovähennykset. Koska Suomeen esitettävään malliin ei esitetty käyttämättömien osake-

tuottovähennysten siirtymistä tuleville vuosille, voidaan olettaa, että osake-
tuottovähennykset eivät myöskään olisi vähennettävissä luovutusvoitoista.
Osaketuottovähennysten vähentäminen luovutusvoitoista edellyttäisi luovutusvoittoverotuksen uudistamista myös niin, että hankintameno-
olettamien käyttö poistuisi. Suomeen ehdotettavaan järjestelmään sisältyisi siis epäneutraalisuutta osinko- ja luovutusvoittoverotuksen suhteen.

Uudistusesityksessä ei päädytty esittämään muutosta osakeyhtiöiden jaoteluun julkisiin ja yksityisiin osakeyhtiöihin. Julkisten ja yksityisten osakeyhtiöiden erilainen verokohtelu on saanut osakseen kritiikkiä ja sitä on pidetty listautumiskynnyksen aiheuttavana tekijänä. Erottelun säilyttämistä on kuitenkin perusteltu sillä, että yhteisöverokanta ja osingot käyttäytyvät eri tavalla pienissä ja suurissa yhtiöissä. Toisaalta Suomesta löytyy myös yrityksiä, jotka kokonsa puolesta voisivat listautua pörssiin, mutta jotka ovat valinneet pysymisen yksityisinä osakeyhtiöinä. Osa samankokoisista yhtiöistä on listautunut. Verotuksellisesti listautumattomat yhtiöt ovat kuitenkin edullisemmassa asemassa listattuihin nähden. Verotuksen kehittämistyöryhmän varapuheenjohtaja Heikki Niskakangas myöntää, että kyseessä on yksi esityksen ongelmista. (Mikkonen 12.11.2010, 24) Toisaalta tulee muistaa, että listautuminen on vapaaehtoista. Listautumisen toteuttaneet yritykset ovat uskoneet listautumisesta syntyvän enemmän hyötyä, kuin veroedun menetyksestä on syntynyt haittaa.

Verotuksen kehittämistyöryhmän ehdotus Suomen uudeksi yhteisö- ja osinkoverojärjestelmäksi kiristäisi osakkaan verotusta sekä julkisen että yksityisen osakeyhtiön tapauksessa. Julkisten osakeyhtiöiden jakamista osingoista verollista pääomatuloa on tähän asti ollut 70 prosenttia, mutta jatkossa osingot olisivat täysimääräisesti verotettavia. Käytännössä tämä tarkoittaa verokannan nostamista 19,6 prosentista kolmeenkymmeneen prosenttiin.⁷⁸ Myrsky (2010, 657) toteaa, että verovapaan osuuden säilyttäminen on tarpeen osakesäästämisen edistämiseksi, eikä verovapaasta

⁷⁸ $0,7 \times 28 \% = 19,6 \%$

osuudesta olisi suurta haittaa, koska pääomatulojen verotus on jo nyt epäyhtenäistä.⁷⁹ Niskakangas (Mikkonen 12.11.2010, 23) puolestaan toteaa osinkojen olevan aliverotettuja muihin pääoma- ja ansiotuloihin nähden. Pääomatuloveroprosentin nostoa Niskakangas perustelee myös yhteisöverokannan laskulla.

Yksityisen osakeyhtiön verovapaaseen osioon oikeuttava 9 prosentin nettovarallisuudelle laskettava tuotto tippuisi selvästi, kun korkona käytettäisiin valtion keskipitkän lainan verotonta korkoa.⁸⁰ Entisestä verovapaasta osuudesta jatkossa vain 65 prosenttia olisi verovapaata.⁸¹ Käytännössä verovapaa normaalituottovähennysprosentti riippuisi jatkossa valtionlainan korosta ja vaihtelisi 0,58 ja 2,54 prosenttiyksiköiden välillä, jos oletetaan viiden vuoden valtionlainan koron liikkuvan 1,15 ja 5 prosentin välillä.⁸² Verotuksen kehittämistyöryhmä esittää väliraportissaan laskuesimerkin uudistusehdotuksen vaikutuksista yksityisestä osakeyhtiöstä saatavan osingon verotukseen. Esimerkkilaskelmassa nettovarallisuudeksi oletetaan 600, valtionlainan koroksi 5 prosenttia (yhteisöverolla vähennettynä 3,9 %) ja ansiotulo-osingon veroasteeksi 20 tai 40 prosenttia. (VM 35/2010, 72) Viiden prosentin normaalituottokoron ollessa varsin korkea tämänhetkiseksi verottomaksi normaalituottokoroksi tarkastelen vastaavaa laskuesimerkkiä 3,17 prosentin korolla, joka perustuu valtion viiden vuoden obligaatioiden korkojen keskiarvoon vuodesta 2005 vuoden 2010 elo-

⁷⁹ Myrsky viittaa muun muassa pitkäaikaissäätämisen verovähennyksiin. (Myrsky 2010, 657)

⁸⁰ Esityksen mukaan käytettäisiin yhtiöveron (22 %) jälkeistä valtionlainan keskipitkää korkoa. (VM 35/2010, 72)

⁸¹ Suomeen esitetyssä mallissa normaalituottoa ei vapauteta kokonaan verosta, koska yhteisöverokantaa esitetään pääomatuloverokantaa matalammaksi. Näin ollen osan normaalituotosta täytyy olla veronalaista, jotta sitä verotetaan samalla tavalla kuin pääomatuloverotuksen piirissä olevien vaihtoehtoisten sijoituskohteiden tuottoa. (Eerola & Kari 2010, 16)

⁸² $(1-0,22) \times 5 \% \times 0,65 = 2,54 \%$ Verovapaa normaalituottokorko, jos valtionlainan yhtiöverolla vähennetty korko olisi 5 prosenttia. Valtionlainan viiden vuoden korko oli 31.8.2010 vain 1,15 prosenttia, jolloin verovapaaksi normaalituottokoroksi muodostuisi 0,58 prosenttia. (Suomen Pankki 2010)

kuun loppuun saakka.⁸³ Yhtiöverolla vähennetty korko on siis 2,47 prosenttia.

Taulukko 2. Laskuesimerkki Verotuksen kehittämistyöryhmän uudistusehdotuksen vaikutuksista nykyjärjestelmään verrattuna

		Nykyjärjestelmä		Ehdotus
		20 %	40 %	
Yhtiö	Voitto	100	100	100
	Yhteisövero	26	26	22
	Voitto veron jälkeen	74	74	78
Omistaja	Osinko	74	74	78
	Normaalituotto	54 ⁸⁴	54	14,82 ⁸⁵
	Vero	0	0	1,56 ⁸⁶
	Normaalituoton ylittävä tuotto	20	20	63,18
	Vero	2,80 ⁸⁷	5,60 ⁸⁸	18,95 ⁸⁹
	Osinkovero yhteensä	2,80	5,60	20,51
	Osinko veron jälkeen	71,20	68,40	57,49
	Verot yhteensä	28,80	31,60	42,51
	Veroaste, %	28,80	31,60	42,51
	Normaalituoton veroaste, %	26	26	30,19 ⁹⁰
Normaalituoton ylittävän osingon rajaveroaste, %	36,36 ⁹¹	46,72 ⁹²	45,40 ⁹³	

⁸³ Korkona käytetään vuosien 2005–2010 valtion viiden vuoden obligaatioiden vuosikorkojen keskiarvoa. Vuodelle 2010 valtion viiden vuoden obligaation korko on saatu laskeamalla kuukausikorkojen keskiarvo (1,84 %) elokuun 2010 loppuun saakka. Näin lasketuna keskimääräiseksi koroksi muodostuu 3,17 prosenttia. (Suomen Pankki 2010)

⁸⁴ $600 \times 9 \% = 54$

⁸⁵ $600 \times 2,47 \% = 14,82$

⁸⁶ $14,82 \times 35\% \times 30 \% = 1,56$

⁸⁷ $70 \% \times 20 \times 20 \% = 2,80$

⁸⁸ $70 \% \times 20 \times 40 \% = 5,60$

⁸⁹ $30 \% \times 63,18 = 18,95$

⁹⁰ $1 - (1 - 0,22) \times (1 - 0,3 \times 0,35) = 1 - 0,78 \times 0,895 = 1 - 0,6981 = 30,19 \%$

⁹¹ $1 - 0,74 \times (1 - 0,7 \times 0,2) = 36,36 \%$

⁹² $1 - 0,74 \times (1 - 0,7 \times 0,4) = 46,72 \%$

⁹³ $1 - 0,78 \times (1 - 0,3) = 45,40 \%$

Esimerkistä nähdään, että verovapaa tai kevyemmin verotettu normaali-tuotto pienenee huomattavasti, kuten myös netto-osinko. Verotuksen ke-hittämistyöryhmä toteaa yritys- ja pääomatuloverotuksen muutoksien nos-tavan yrittäjien henkilötason veroja kokonaisuudessaan noin 20 prosentil-la. Uudistusesityksen vaikutuksista on tehty sekä staattinen laskelma että käyttäytymismuutokset huomioon ottava laskelma, joka pyrkii ottamaan huomioon sen, missä muodossa yrittäjä nostaa tulot yrityksestä. (VM 35/2010, 81)

Taulukko 3. Verotuksen kehittämistyöryhmän uudistusehdotuksen vaiku-tukset eri tulolajien verokertymiin.

	Nykyjärjestelmä	Ehdotus	
		Staattinen	Tulolajin valinta
Pääomatulovero, milj. €	36	207	137
Ansiotulovero, milj. €	603	551	628
Henkilötason verot, milj. €	639	758	766
Verojen muutos, milj. €		118	126
Verojen muutos %		19	20

(VM 35/2010, 81)

Laskelman perusteella nähdään pääomatuloverokertymän nousevan hui-keasti mahdollisen verouudistuksen myötä. Ansiotuloverokertymä puoles-taan laskee, mutta lasku ei ole yhtä huomattavaa kuin pääomatuloveroker-tymän kohdalla. Ansiotulo-osingon määritelmän poistuminen vaikuttaa se-kä ansio- ja pääomatuloverokertymiin. Tulolajin valinta-simulaatio osoittaa ansiotulojen verokertymän nousevan jopa staattista laskelmaa suurem-maksi eli osinkoverotuksen kiristäminen lisää yrityksestä nostettavan palk-katulon määrää.

Verotuksen kehittämistyöryhmän mukaan esitetty uudistusehdotus pienentää investoinnin tuottovaatimuksen vaihteluväliä. Nykyistä yhteisö- ja osinkoverojärjestelmää on arvosteltu siitä, että investoinnin nettotuotto voi nousta jopa bruttotuottoa korkeammaksi. Työryhmän laskelmien mukaan investoinnin tuottovaatimus vaihtelee tällä hetkellä 0,6 prosentista 8,3 prosenttiin. Uudistusehdotus leikkaa vaihteluväliä molemmista ääripäistä ja antaa vaihteluväliksi 3,8–5,4 prosenttia. Uudistusehdotuksen mukainen investoinnin tuottovaatimus on lisäksi lähellä markkinakorkoa (5 %), joten eri sijoitusvaihtoehdot ovat samanarvoisia. (VM 35/2010, 86-87)

Väliraportissa työryhmä jätti kokonaan muut yritysmuodot tarkastelunsa ulkopuolelle. Yritysmuotojen välinen neutraliteetti tulisi kuitenkin ottaa huomioon uudistusehdotusta suunniteltaessa eli osakeyhtiöiden verotusta olisi verrattava elinkeinonharjoittajiin, avoimiin yhtiöihin ja kommandiittiyhtiöihin. (Myrsky 2010, 658) Näistä yritysmuodoista saatu tulo verotetaan yhtiömiesten henkilökohtaisena ansiotulona lukuun ottamatta yritystulolle laskettavaa pääomatulo-osuutta, joka on 20 prosenttia nettovarallisuudesta ja joka siis verotetaan pääomatuloverokannan mukaan.⁹⁴ (TVL 38 §) Mikäli muiden yritysmuotojen verotuksellinen edullisuus huomattavasti poikkeaa osakeyhtiöistä, syntyy keinotekoisia tarpeita yritysmuodon valitsemiseen tai muuttamiseen⁹⁵ (Myrsky 2010, 658). Uudistusehdotuksessa osakeyhtiön maksaman yhteisöveron ja osakkaan maksaman osinkoveron yhteismäärä halutaan asettaa korkeimpien marginaaliveroasteiden tasolle. Verrattuna osakeyhtiön osakkaaseen, henkilöyhtiön yhtiömies saa kuitenkin aina 20 prosenttia nettovarallisuuden arvosta kevyemmin verotetun pääomatuloverokannan mukaan, mistä on hyötyä, jos yhtiömiehen ansio-

⁹⁴ Verovelvollisen tekemästä vaatimuksesta 10 prosenttia yritystulosta voidaan katsoa pääomatuloksi. (TVL 38 §) Pääomatulo-osuuden pienentämistä kannattaa vaatia, jos yhtiömiehen ansiotulojen verokanta on pääomatulojen verokantaa pienempi.

⁹⁵ Verotus ei kuitenkaan ole ainoa yritysmuodon valintaan vaikuttava kysymys. Tärkeitä näkökohtia ovat myös vastuukysymykset. Osakeyhtiöön verrattuna yhtiömiesten henkilökohtainen vastuu on suurempi muissa yritysmuodoissa. Toisaalta, myös osakeyhtiön ollessa kyseessä, voi osakas joutua takaamaan yhtiön lainoja omalla omaisuudellaan saadakseen lainan yhtiölle. Näin ollen raja vastuukysymyksissä on myös häilyvä.

tuloveroprosentti on pääomatulojen verokantaa korkeampi. Henkilöyhtiössä ongelmana tosin on, että verot joutuu maksamaan "täysimääräisenä" joka vuosi riippumatta siitä ottaako varoja omaan käyttöönsä vai ei. Uudistusehdotuksen mukaisesti osakeyhtiössä verot maksetaan ansiotuloveron korkeimpien marginaaliveroasteiden mukaan nostettaessa osinkoa, saatessa luovutusvoittoa tai mikäli yrittäjän palkkatulot ovat tarpeeksi suuret. Yritysmuotoneutraliteetin kannalta tarkasteltuna näyttää kuitenkin siltä, että mikäli Verotuksen kehittämistyöryhmä ei esitä muutoksia muiden yritysmuotojen verotukseen ja osinkoveroehdotus säilyy ennallaan, on ainakin kasvuhaluttoman tai toisin sanoen investointihaluttoman pienyrittäjän kannattavampaa valita muu yritysmuoto kuin osakeyhtiö. Kasvua tavoittelevan yrittäjän kannattaa edelleen pitää yhtiömuotona osakeyhtiötä, koska niistä varoista, joita ei nosteta yhtiöstä ulos, maksetaan vero vain yhteisöverokannan mukaan. Niskakangas toteaaakin, että yhteisöverokantaa lasquemalla tavoitellaan lisää kasvuyrityksiä (Mikkonen 12.11.2010, 27). Yritysmuotojen välinen neutraliteetti kaipaakin lisähuomiota osinkoverouudistusta suunniteltaessa.

Uudistusesityksen hyviin puoliin voidaan lukea sen verotusta yksinkertaistava vaikutus ja tulonmuunnon ehkäiseminen. Ansiotulo-osingon määrittelyn poistuessa osinkoverotus yksinkertaistuu, eikä järjestelmää voida enää samalla tavalla arvostella valtiojohtoisuudestaan, kuten nykyjärjestelmää on arvosteltu.⁹⁶ Järjestelmän yksinkertaistumisesta huolimatta ei sitä kuitenkaan voida pitää yksinkertaisena. Järjestelmä sisältää myös hallinnollisia hankaluuksia kuten matemaattisen arvon määrittämisen ja normaalituotto-prosentin vuosittaisen vahvistamisen. (Myrsky 2010, 658) Normaalituotto-prosentin muuttuessa vuosittain, on se myös epävarmuustekijä yrittäjälle. Asetettaessa yhteisö- ja osinkoveron yhteenlaskettu verokanta samalle tasolle ansiotulojen korkeimman verokannan kanssa kannustin tulojen muuntamiseen poistuu. Neutraalisuusominaisuuksiltaan uudistus on kuitenkin melko yhdentekevä, koska osaketuottovähennysmallin kaik-

⁹⁶ Muutenkin ansiotulo-osinko -käsitettä voidaan luonnehtia käsittekummajaiseksi, koska kysymys on sijoitetun pääoman tuotosta (Myrsky 2010, 657).

kia ominaisuuksia ei ole otettu mukaan, eikä järjestelmä näin ollen saavuta kaikkia toivottavia neutraalisuusominaisuuksia. Vaikka osaketuottovähennyksmallin täydellinen implementointi edellyttäisi mittavia uudistuksia verohallinnolta, siirtymäsäännösten luomista ja ongelmia erityisesti osakkeiden hankintamenon määrittämisessä ja osakasrekisterin luomisessa, vaikuttaa Suomeen ehdotettu malli puolitien ratkaisulta. Toisaalta yksi Verotuksen kehittämistyöryhmän tavoitteista oli, että uudistusesitys ei saa aiheuttaa suuria sopeutumiskustannuksia. Esitys ei myöskään ratkaise sitä, että yritysten on edelleen kannattavaa jakaa normaalituoton osalta koko osinko, vaikka nykyjärjestelmää on arvosteltu juuri samasta syystä. Lisäksi uudistusehdotuksen mukaisessa järjestelmässä normaalituotto-osingon määrittäminen on osingon saajan kannalta melko yhdentekevää, koska normaalituotto-osingon määrä, huomioiden valtion keskipitkien obligaatioiden korotason, on erittäin pieni, eikä normaalituotto-osinkoa vapauteta verosta täysimääräisenä, vaan sen verotus on kevyempää. Uusi yhteisö- ja osinkoveroehdotus on lähtökohdiltaan kuitenkin markkinalähtoisempi kuin aikaisemmin Suomessa sovelletut järjestelmät.

Verotuksen kehittämistyöryhmän tekemälle uudistusehdotukselle on tehty myös vaihtoehtoisia ehdotuksia. Myrsky ehdottaa siirtymistä modifioituun klassiseen järjestelmään, jossa osakeyhtiön ylimääräistä verorasitusta lievennettäisiin yrityksen tuloksesta ja osakkaan osinkotulosta tehtävillä vähennyksillä. Samalla luovuttaisiin osakkeen matemaattisen arvon monimutkaisesta laskemisesta. Modifioituun klassiseen järjestelmään siirtyminen voisi tarkoittaa Suomessa 1970-luvulla käytössä olleen osinkovähennysjärjestelmän käyttöönottoa sen uudistetussa muodossa. Osinkovähennysjärjestelmässä osa jaetusta osingosta tai jaettu osinko kokonaisuudessaan vähennetään yhtiön tuloksesta verotettavaa tuloa laskettaessa. Toisena vaihtoehtona Myrsky ehdottaa jaetun verokannan menetelmän käyttöönottamista. Tällöin ulosjaettua voittoa verotetaan kevyemmällä verokannalla kuin yhtiön muuta tulosta ja todellinen yhteisöverokanta muodostuu sen mukaan kuinka paljon osinkoa jaetaan. Molemmista menetelmistä on mahdollista toteuttaa erilaisia variaatioita käyttämällä eri verokantoja ja

rajoituksia. (Myrsky 2010, 658-659) Myrskyn tekemästä esityksestä eivät esityksen perustelut kuitenkaan kovin hyvin käy selville. Selvää on, että ehdotetut järjestelmät olisivat nykyistä ja Verotuksen kehittämistyöryhmän uudistusehdotusta yksinkertaisempia ja niiden avulla voitaisiin poistaa ylimääräistä verorasitusta. Molemmat järjestelmät kuitenkin kannustavat osingonjakoon investointien kustannuksella eivätkä järjestelmät ratkaise osinkoverotuksen klassisia ongelmia. Erikoiselta tuntuu myös palaaminen 1970-luvulla käytettyyn järjestelmään, josta luovuttiin kun verovapaiden tulojen ja erilaisten vähennysten vuoksi voitot eivät tulleet aina edes kertaalleen verotetuiksi (Kröger 2006a, 97).

Mikäli Suomi siirtyisi Verotuksen kehittämistyöryhmän ehdottamaan osinkoverojärjestelmään, voitaisiin osinkojen määrän olettaa kasvavan ennen järjestelmään siirtymistä, koska yrityksissä varauduttaisiin kireämpään verotukseen. Uudistuksen jälkeen kotitalouksien saamat osingot muuttuisivat lähes kokonaan verollisiksi ja todennäköisesti osakesijoittamisen määrä laskisi. Ansiotulojen määrä vastaavasti kasvaisi osinkoverotuksen kiristyttyä, koska osinkojen ja yrityksen yhteenlaskettu veroaste asettuisi ansiotulojen korkeimman veroasteen kanssa samalle tasolle eikä pääomatulojen nostamiseen liittyisi erityisiä kannustimia. Yritysverokannan laskulla ei todennäköisesti olisi vaikutusta yksityisten osakeyhtiöiden osingonjakoon, koska kiristytvä osinkoverotus kumoaisi kannustavan vaikutuksen. Pörsseyritysten jakaman osingon määrä kuitenkin mahdollisesti nousisi, koska yhteisöverokannan laskeminen jättäisi enemmän varoja yhtiölle. Ehdotettu järjestelmä ei sisällä erityisiä yrittämiseen kannustavia elementtejä, joten siirtymän ei voida olettaa kasvattavan uusien osakeyhtiöiden määrää. Toisaalta, Niskakangas on todennut, ettei Suomeen tarvita enempää osakeyhtiöitä, sillä osakeyhtiöiden määrä on jo nyt suhteellisen suuri ja nykyisistä yhtiöistä osa on olemassa vain rahan kanavoimisen vuoksi (Mikkonen 12.11.2010, 27). Epävarmaa on, voidaanko pelkällä yhteisöverokannan laskemisella houkutella toivottuja, uusia kasvuyrityksiä, kun järjestelmään ei liity muita kannustimia. Verouudistus voi myös ohjata yrittäjää valitsemaan muun yritysmuodon osakeyhtiön sijaan.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli arvioida Suomen nykyiseen osinkoverojärjestelmään liittyviä ongelmia ja esitellä muiden maiden käytännön ratkaisumalleja samoihin ongelmiin. Lisäksi tarkoituksena oli arvioida Verotuksen kehittämistyöryhmän väliraportissaan antamaa esitystä Suomen uudeksi yritys- ja pääomatuloverojärjestelmäksi. Verotuksen kehittämistyöryhmän esittämät muutosehdotukset ovat merkittäviä ja verotusta käsittelevä keskustelu tulee kiihtymään. Verotus nousee todennäköisesti yhdeksi eduskuntavaalien tärkeimmistä teemoista vaalivuonna 2011. Työryhmän uudistusehdotus on samansuuntainen muiden maiden verotuksen kehityslinjojen kanssa.

Tutkimuksessa todettiin hyvän verojärjestelmän piirteiden liittyvän järjestelmän kokonaistaloudellisiin vaikutuksiin, verotuksen jakautumiseen ja sen kustannuksiin. Hyvä verojärjestelmä on selkeä, neutraali, tehokas, kilpailukykyinen ja oikeudenmukainen. Oikeudenmukaisessa verojärjestelmässä veroja maksavat maksukykynsä mukaan ne, jotka järjestelmästä hyötyvät ja verojen määrä kasvaa tulojen määrää nopeammin. Oikeudenmukainen järjestelmä toteuttaa siis etuperiaatteen ja maksukykyisyysperiaatteen. Neutraalissa osinkoverojärjestelmässä huomioidaan lisäksi eri sijoitusmuotojen ja yritysmuotojen välinen neutraliteetti, oman ja vieraan pääoman välinen neutraliteetti, jaetun ja jakamattoman voiton verokohtelu sekä verojärjestelmän vaikutukset investointipäätöksiin. Selvää on, että kaikkia hyvän verojärjestelmän piirteitä on mahdotonta toteuttaa samaan aikaan ja kyse on arvovalinnoista sekä poliittisen keskustelun vaikutuksista.

Kansainvälisellä aspektilla on yhä merkittävämpi rooli verojärjestelmän kannalta. EU-maiden verorakenteet ja -järjestelmät poikkeavat toisistaan huomattavasti, mikä nostaa yritysten kansainvälisen toiminnan kustannuksia. Toisaalta samaan aikaan konsernien erillisverotus jättää verosuunnittelumahdollisuuksia. Verojärjestelmistä on muodostunut kilpailutekijöitä.

Kilpailu on laajentunut pelkästä verokilpailusta laajemmaksi systeemikilpailuksi, jossa kilpaillaan siitä, mitä järjestelmässä saavutetaan: palveluita, infrastruktuuria ja tulonsiirtoja. Euroopan maissa yritys- ja osinkoverotuksen kehitys on kuitenkin ollut samansuuntaista, osinkoverokantoja on korotettu ja yhteisöverokantoja laskettu. Hurjimpien ennustuksien mukaan yhteisöverokannat laskevat nollaan verokilpailun seurauksena. Verokilpailun haittavaikutuksien vuoksi EU:ssa on pitkään mietitty yritysverotuksen yhtenäistämistä. Hanke on kuitenkin varsin kunnianhimoinen ja vaikeasti toteutettava. Yhtenäistämishankkeen suurimpia ongelmia ovat jäsenmaiden erilaiset verorakenteet ja valtioiden tulo- ja menopuolen tasapainoon saattaminen tilanteessa, jossa valtio ei itse voisi määrätä verojärjestelmästään. Mikäli verokilpailu muodostuisi kestävämmäksi, olisi todennäköistä, että EU-maat sopisivat yhteisistä säännöistä, kuten alimman yhteisöverokannan tasosta, jota edellytettäisiin kaikilta jäsenvaltioilta.⁹⁷

Verotuksen kehittämistyöryhmän tavoitteena oli arvioida verojärjestelmän muutostarpeita ja tehdä kehittämisehdotukset arvioinnin pohjalta. Tavoitteena oli talouskasvua ja julkisten palveluiden ja etuuksien rahoittamista tukeva järjestelmä. Lisäksi tuli huomioida verojärjestelmän suotuisat vaikutukset muun muassa yrittäjyyden ja korkean työllisyysasteen kannalta. Rivien välistä voidaan lukea, että tarkoituksena oli valtion verotulojen kasvun ja kerryttämisen turvaaminen. Verojärjestelmän suotuisat vaikutukset yrittäjyyteen työryhmä tuntui unohtaneen kokonaan laatiessaan mallin, jossa yrittäjän osinkotuloja verotetaan korkeimman ansiotuloveroasteen mukaan. Lopputuloksena ehdotettu järjestelmä loi jopa kannustimen muun yhtiömuodon valitsemiseen osakeyhtiön sijaan, koska elinkeinonharjoittajien, avoimien yhtiöiden ja kommandiittiyhtiöiden verotuksessa säilytettiin

⁹⁷ Yhteisöverokannan tasosta sopiminen on tälläkin hetkellä ajankohtaista Irlannin pankkisektorin ajaututtua kriisiin ja valtion annettua tukensa pankeille, minkä vuoksi muiden EU-maiden odotetaan lainoittavan Irlannin valtiota. Kriisin yhteydessä Irlanti on kohdannut kovaa arvostelua erittäin matalasta yhteisöverokannastaan, joka on 12,5 prosenttia (Veronmaksajain Keskusliitto ry 2010). Arvonlisäverokannan tasosta on jo sovittu EU-maissa. Yleisen arvonlisäverokannan tulee olla vähintään 15 prosenttia. (VM 35/2010, 24)

nettovarallisuudesta laskettava 20 prosentin pääomatulo-osuus. Yritysmuotojen välinen neutraliteetti kaipaasi enemmän tarkastelua. Kasvuyrityksiä pyrittiin kuitenkin houkuttelemaan alentamalla yhteisöverokantaa. Yhteisöverokannan alentaminen oli myös verokilpailu huomioon ottaen perusteltua. Toisaalta, mikäli halutaan houkuttaa nimenomaan kasvuyrityksiä, kannattaisi harkita Ruotsissa käytössä olevan rahaston (periodiseringsfond) käyttöön ottamista myös Suomessa. Rahastoon voidaan rahastoida osa yhtiön tuloksesta määräajaksi niin että yhteisövero tulee maksettavaksi vasta kun rahastoidut varat nostetaan yhtiöstä tai määräaika on kulunut umpeen. Rahaston käyttäminen kannustaa nimenomaan kasvuyrityksiä mahdollistaen suuremmat investoinnit. Toisaalta ensisijaisena tavoitteena oli neutraalin verojärjestelmän suunnittelu. Kasvuyritysten kannustaminen ja muuten neutraali järjestelmä ovat ristiriitaisia vaatimuksia keskenään, joten vaatimuksista tulee valita toinen tai tehdä kompromissi vaatimusten välillä, jolloin kumpikaan ei toteudu täydellisesti.

Työllisyysasteen parantamista tavoiteltiin kevyemmän ansiotuloverotuksen avulla, mutta työllisyysasteen parantamiseksi oltaisiin voitu luoda myös yrittäjille kannustimia työllistämiseen. Esimerkkiä oltaisiin voitu ottaa tässäkin tapauksessa Ruotsista, jossa yrityksen maksamat palkkakulut huomioidaan harvinaosakeyhtiön osakkaan pääomatulo-osinkoa määrittäessä. Suomessa palkkakulujen huomiointi on sallittu tähän saakka vain elinkeinoyhtymien nettovarallisuuden määrittelyssä, koska elinkeinoyhtymiä on pidetty heikosti pääomitettuina ja työvoimavaltaisina. Oletusta elinkeinoyhtymien pääomien pienuudesta verrattuna osakeyhtiöiden pääomien suuruuteen pitäisi kuitenkin tutkia tarkemmin. Vuosi osakeyhtiölain uudistuksen jälkeen Patentti- ja rekisterihallitus uutisoi (26.9.2007) osakeyhtiöiden määrän kasvaneen kuudellakymmenellä prosentilla lakiuudistusta edeltäneeseen 12 kuukauteen verrattuna. Seitsemänkymmentä prosenttia uusista osakeyhtiöistä oli perustettu lakiuudistuksen mahdollistamalla 2500 euron minimipääomalla. (Patentti- ja rekisterihallitus, 26.9.2007) Toisaalta osa yhtiöistä toimii vain rahan kanavoimisen välineinä. Koska osakeyhtiö on kuitenkin yleisimmin Suomessa käytettävä yritysmuoto, löytyy

myös pienellä pääomalla yritystoimintaa harjoittavia osakeyhtiöitä. Näin ollen palkkakulujen huomioiminen osakeyhtiöiden tai osakkaiden verotuksessa loisi positiivisia työllistämisaikutuksia.

Tutkimuksessa havaittiin Suomen osinkoverojärjestelmän täyttävän kaikki kolme pääomaverotuksen klassista ongelmaa järjestelmän kohdellessa velkaa ja omaa pääomaa sekä jaettua ja jakamatonta voittoa epäneutraalisti aiheuttaen myös investointipäätösten vääristymisen. Järjestelmää on arvosteltu myös sen luomista kannustimista taseiden ja sitä kautta verovapaiden osinkojen määrän kasvattamiseen. Nettovarallisuudelle laskettavan yhdeksän prosentin tuoton on katsottu sisältävän turhan preemion ja osinkoverotusta on pidetty liian lievänä. Järjestelmää on luonnehdittu myös muun muassa tuloeroja kasvattavaksi ja liian monimutkaiseksi.

Osinkoverotuksen ongelmat kehittämistyöryhmän tuli ratkaista mahdollisimman pienin sopeutumiskustannuksin. Uudistusesitykseen otettiin vahvasti mallia Norjan osaketuottovähennysmallista, mutta eräitä olennaisia piirteitä ei esitetty sovellettavaksi Suomen uuteen osinkoverojärjestelmään, koska sopeutumiskustannukset nähtiin liian suuriksi. Verotuksen kehittämistyöryhmä päätti hylätä käyttämättömän normaalituotto-osuuden siirtymisen tuleville vuosille eikä mahdollisuutta normaalituotto-osuuden vähentämiseen luovutusvoitoista ainakaan väliraportissa esitetty. Norjan malli on monimutkainen, mutta neutraalisuusominaisuuksiltaan erittäin pitkälle suunniteltu. Verotuksen kehittämistyöryhmän uudistusehdotus selkeyttää Suomen osinkoverojärjestelmää, mutta ei pääse neutraalisuusominaisuuksiltaan Norjan mallin tasolle. Esitys kuitenkin ratkaisee paljon keskustelua herättäneen tulonmuunto-ongelman asettamalla ansiotulojen korkeimman rajaveroasteen samalle tasolle yhteenlasketun yhteisöveron ja osinkoveron kanssa. Esitys myös pienentää investoinnin tuottovaatimuksen vaihteluväliä. Mielenkiintoista on nähdä, pystytäänkö uudistusehdotus viemään läpi, sillä se kiristää merkittävästi yrittäjien verotusta ja kotitalouksien saamat osingot muuttuvat lähes kokonaan verollisiksi uudistuksen myötä. Huomionarvoista on, että Norjassa osaketuottovähennysmallin

läpivientiä vauhditettiin mahdollistamalla yksityishenkilöille verovapaa osakkeiden siirto holding-yhtiöihin ennen uudistuksen voimaantuloa, jolloin holding-yhtiöiden osakkaat pääsivät nauttimaan yritysten saamista verovapaista osinkotuloista. Vastaavaa menettelyä tuskin sovellettaisiin Suomessa, koska nykyjärjestelmänkin on arvosteltu synnyttäneen osakeyhtiötä veroetujen tavoitteluun.

Yksityisten osakeyhtiöiden osinkojen verotuksen kiristyessä ja julkisten osakeyhtiöiden osinkojen muuttuessa kokonaan verollisiksi voidaan käydä keskustelua siitä, pitäisikö osingon verovapaa osio säilyttää. Verovapaan osion säilyttäminen johtaa epäneutraaliin tilanteeseen monessakin mielessä. Toisaalta verotus on kuitenkin epäyhtenäistä eri sijoitusmuotojen välillä, joten pieni verovapaa osuus ei sinällään merkittävästi muuttaisi tilannetta. Kotitalouksien sijoituskäyttäytymiseen sillä kuitenkin voisi olla merkitystä. Valtion budjetin kannalta kyse on lähes merkityksettömästä asiasta, mutta eri asia on, voiko verottaja suosia mitään sijoitusmuotoa ylitse muiden. Yksinkertaistaen yhteiskunnan voidaan sanoa toimivan omia tavoitteitaan vastaan myöntäessään verohelpotuksia. Asia muuttuu monimutkaisemmaksi, kun huomioon otetaan verohelpotusten luomat käyttäytymisvaikutukset, kuten kannustimet osakesijoittamiseen ja lisääntyneen osakesijoittamisen vaikutukset yhteiskuntaan.

Verotuksen kehittämistyöryhmän uudistusehdotukseen voitaisiin myös harkita joitakin yksinkertaisia parannuksia, vaikka Norjan osaketuottovähennysmallin kaikkia ominaisuuksia ei haluttaisikaan suurista sopeutumiskustannuksista johtuen sisällyttää järjestelmään. Koska tällä hetkellä on vallitsevana trendinä pyrkiä neutraaliin verojärjestelmään, eivät järjestelmät sisällä yrittämiseen kannustavia piirteitä. Suomeen ehdotettu uudistus verottaisi osinkotuloja pääsääntöisesti ansiotulojen korkeimman marginaaliverokannan mukaan. Tarkastelluista järjestelmistä ainoastaan Ruotsin järjestelmä sisältää tällä hetkellä selkeästi yrittämiseen kannustavia piirteitä. Teoriassa yrittäjäksi ryhtymisen tulisi tapahtua muista syistä kuin verokannustimien perusteella, jolloin neutraali verojärjestelmä on perusteltu.

Käytännössä harvemmin tavataan niin yrittäjälähtöistä verojärjestelmää, että yrittäjäksi ryhtyminen liittyisi pelkästään verokannustimiin. Pikemminkin yrittäjäksi ryhtymiseen liitetään niin suuri riski, että verokannustimia ei täysin kannattaisi kitkeä pois. Jotta jatkossa voitaisiin taata jonkinlainen kannustin yrittämiseen, mutta silti säilyttää järjestelmän markkinalähtöisyys, normaalituottokoron vaihtelulle voitaisiin asettaa ylä- ja alaraja ja näin taata normaalituottokoron pysyminen tiettyjen rajojen sisällä.⁹⁸ Lisäksi pienimmille yhtiöille voitaisiin harkita Belgian mallin mukaan normaalia hieman korkeampaa normaalituottokorkoa. Toisaalta rajanveto pieniin ja suuriin yrityksiin on ongelmallista, eikä pienillä verokannustimilla saavuteta suuria tuloksia.

Nykyisessä osinkoverojärjestelmässä jaottelua yksityisiin ja julkisiin osakeyhtiöihin on arvosteltu ja myös uudistusesitystä on arvosteltu, koska se ei poistanut jaottelua. Alunperin jaottelun tarkoitus oli jakaa yhtiöt pieniin ja suurin kannustaen pieniä yhtiöitä verotuksen keinoin, mutta jaottelun on nähty pikemminkin asettavan yritykset epätasa-arvoiseen asemaan toisiinsa nähden ja luovan listautumiskynnyksen pörssiin. Näin ollen pienempien yritysten verokannusteiden suunnittelussa tulisi olla hyvin selvillä kannusteiden mahdolliset kielteiset käyttäytymisvaikutukset. Useissa maissa pienempiin yhtiöihin kuitenkin sovelletaan jonkinlaista kannustinjärjestelmää, mutta toteutustavat vaihtelevat.

Uudistusehdotuksessa kevyemmin verotetun normaalituotto-osuuden laskentapohjaksi ehdotettiin Suomessa nettovarallisuutta. Norjan mallissa normaalituottopohjana käytetään osakkeen hankintamenoa. Ei ole sama asia kumpaa sovelletaan. Hankintameno on lähtökohtaisesti nettovarallisuutta korkeampi, kun osakkeen hankintameno käsittää myös liiketoiminnan arvon. Toisaalta nettovarallisuutta voidaan kasvattaa yritystoiminnan kasvaessa, jolloin se mahdollistaa suuremman normaalituotto-osuuden. Hankintamenoon ei vastaavia kasvatusmahdollisuuksia niinkään liity. Sitä

⁹⁸ Esimerkiksi Belgia soveltaa ACE-järjestelmää, jossa ACE-korko ei voi muuttua yli yhtä prosenttia edellisvuodesta eikä nousta yli 6,5 prosenttiin.

tosin voidaan korottaa vuosittain käyttämättä jätetyllä normaalituottoosuudella. Pidetäänkö nettovarallisuuden kasvattamismahdollisuutta hyvänä vai huonona, eli nähdäänkö se keinona kannustaa yrittäjää laajentamaan liiketoimintaansa vai keinona keinotekoisesti kasvattaa normaalituottoosuuden määrää, on nettovarallisuuden käyttöön liittyvä periaatteellinen kysymys. Hankintamenon käyttämiseen laskentapohjana liittyy enemmän käytännön ongelmia kuin nettovarallisuuden määrittämiseen, mutta muutoin hankintamenon käyttäminen takaa verotuksessa neutraalimman lopputuloksen, sillä hankintameno ei voida samalla tavoin vaikuttaa kuin nettovarallisuuteen. Hankintamenon käyttämisen kannalta on mielenkiintoinen kysymys, kannattaako osakkeista maksaa ylihintaa, jolloin korkeampi hankintameno mahdollistaa korkeamman normaalituottoosuuden? Ehdotetuilla normaalituottoprosenteilla saavutettava hyöty on kuitenkin niin pieni, että se ei kannusta ylihinnan maksamiseen.

Osinkoverouudistusta pohdittaessa voitaisiin myös harkita osingon verovapauden irrottamista yrityksen nettovarallisuudesta. Ruotsissa verovapaa osinkotulo määräytyy yksityisen osakeyhtiön kohdalla prosentuaalisena osuutena jaetusta osingosta. Verovapaan osinkotulon perustuminen yrityksen nettovarallisuuteen johtuu osingon määritelmästä, jonka mukaan osinko on tuottoa pääomalle. Jos verovapaa osinko irrotetaan nettovarallisuudesta, ei voida enää puhua tuotosta pääomalle. Toisaalta menettely olisi suosiollinen niitä yrityksiä kohtaan, joilla ei ole paljoa nettovarallisuutta taseessaan ja joita nykyisen verojärjestelmän on katsottu tästä syystä syrjivän. Verotuksen neutraalisuuden säilyttämiseksi sama osuus luovutusvoitoista tulisi olla verovapaita. Kuinka suuri verovapaan prosentuaalisen osuuden tulisi olla, on kysymys erikseen. Ruotsissa verovapaa osuus on $2/7$ jaetusta osingosta. Pohdittaessa verovapaan osuuden määrää tulisi sitä arvioida oman ja vieraan pääoman kustannuksen näkökulmasta, mikäli tavoitteena on verotuksen neutraalisuus. Nyt verovapaan osuuden säilyttämistä on puollettu nimenomaan oman pääoman kustannuksen vähentämiseksi. Ruotsin mallin kaltaisessa järjestelmässä ei oman ja vieraan pääoman kustannusta kuitenkaan voitasi suoraan suhteuttaa toisiinsa.

ACE-malli kuului Yritysverotuksen kehittämistyöryhmän tarkastelemiin malleihin, mutta ei päätynyt lopulliseen uudistusehdotukseen. Sen sijaan esitys tehtiin osaketuottovähennysmallin pohjalta ja mallista karsittiin pois tärkeitä siihen liittyviä ominaisuuksia. ACE-malli on lähtökohdiltaan yksinkertaisempi ja takaa samanlaiset neutraalisuusominaisuudet kuin Norjan malli. ACE-järjestelmästä kuitenkin luovuttiin, koska Verotuksen kehittämistyöryhmän mukaan siitä ei ollut tarpeeksi käytännön kokemusta, vaikka malli on ollut käytössä useissa maissa 1990-luvulta lähtien.⁹⁹ ACE-mallin toimivuutta kansainvälisessä ympäristössä myös epäiltiin. Malliin liittyi pelko siitä, että yhteisöverokantaa ei voitaisi säilyttää kilpailukykyisellä tasolla ja kansainväliset yritykset harrastaisivat verosuunnittelua, jossa vain normaalituottoa vastaava verovapaa voitto raportoitaisiin Suomessa. ACE-järjestelmän soveltaminen yksityisille osakeyhtiöille voisi kuitenkin olla harkitsemisen arvoista. Ideologiana oman pääoman kustannuksen vähentäminen yrityksen voitosta toimii paremmin omistaja-yrittäjän kohdalla kuin julkisessa osakeyhtiössä, jossa kasvottomat osakkaat eivät niinkään koe hyötyvänsä yhtiön voitosta vähennettävästä verovapaasta osuudesta. Yksityisten osakeyhtiöiden kohdalla hieman korkeampi yhteisöverokanta ei myöskään olisi ongelma kansainvälistä kilpailua ajatellen. ACE-järjestelmää sovellettaessa myös saavutettaisiin kaikki ne neutraalisuusominaisuudet, joista nyt Verotuksen kehittämistyöryhmän uudistusehdotuksessa luovuttiin. Lisäksi ACE-järjestelmä poistaisi tarpeen erilliselle poistojärjestelmälle ja ongelma ylimitoitetuista käyttöomaisuuspoistoista poistuisi samalla.

Listattujen yhtiöiden osakkeita puolestaan esitettiin kokonaan verollisiksi. Mikäli listatut yhtiöt haluttaisiin asettaa samaan asemaan listaamattomien yhtiöiden kanssa, voitaisiin niihin soveltaa Norjan osaketuottovähennysmallia.¹⁰⁰ Oman sekä vieraan pääoman neutraalisuus toteutuisi ja osak-

⁹⁹ Norjan osaketuottovähennysmallia on sovellettu vuodesta 2006.

¹⁰⁰ Myrsky toteaa, että listattujen ja listaamattomien yhtiöiden verotuksen ei tulisi juurikaan poiketa toisistaan. Samalla hän muistuttaa, että instituutioina listattu ja listaamaton yhtiö ovat hyvin erilaisia. (Myrsky 2010, 658)

keenomistajat saisivat pienen osan osingostaan kevyemmin verotettuna normaalituottona. Listattujen yhtiöiden kohdalla osakkeen hankintamenon selvittäminen olisi yksityisiä osakeyhtiöitä helpompaa, eikä listattujen yhtiöiden osakkeita omista kuin vajaat 800 000 suomalaista kotitaloutta (Pörsisäätiö 2010).

Jatkotutkimusta ajatellen tutkimuskohteita on lähes rajattomasti, sillä jokaisella maalla on oma yritys- ja osinkoverojärjestelmänsä ja järjestelmiä kehitetään jatkuvasti. Kansainvälisen toimintaympäristön muuttuminen edellyttää myös järjestelmien jatkuvaa uudistamista. Mielenkiintoista olisi tietää, päästäänkö neutraalilla verojärjestelmällä parempiin lopputuloksiin kuin verojärjestelmällä, jolla on myös ohjaavia vaikutuksia? Kuinka toimivaksi vasta muutaman vuoden käytössä ollut Norjan osaketuottovähennysmalli tulevaisuudessa osoittautuu ja millaisia muutostarpeita siihen mahdollisesti liittyy? Liittyykö esitettyihin malleihin veronkierto- tai tulonmuuntomahdollisuuksia, joita ei tässä tutkimuksessa ole havaittu ja pystytäänkö neutraaliin verojärjestelmään yhdistämään yrittämiseen kannustavia elementtejä? Tällä hetkellä verotuksen neutraalisuus yhdistetään vahvasti verotuksen oikeudenmukaisuuteen, mutta muuttuuko tämä näkemys tulevaisuudessa?

Vaikka tutkielmassa on esitelty useita, teknisesti hienoja verojärjestelmiä, on verotuksessa loppujen lopuksi kysymys arvoista. Verojärjestelmät ovat oman aikansa ajankuvia. Täydellistä verojärjestelmää tuskin koskaan pystytään luomaan, sillä verojärjestelmät ovat kompromisseja verojärjestelmän ja muiden tavoitteiden välillä. Täydellisyyteen voidaan kuitenkin pyrkiä ja silloin keskustelu radikaaleistakin uudistummalleista on hyödyllistä riippumatta siitä, kuinka tarpeellisenä uudistustarvetta pidetään.

LÄHDELUETTELO

- Auerbach, Alan J. - Devereux, Michael P. - Simpson, Helen.* 2010. Taxing Corporate Income. Teoksessa Mirrlees, J. - Adam, S. - Besley, T. - Blundell, R. - Bond, S. - Chote, R. - Gammie, M. - Johnson, P. – Myles G. and Poterba, J. (Eds.): Dimensions of Tax Design: The Mirrlees Review. Institute for Fiscal Studies. Oxford University Press. p. 837-913.
- Avdragslexikon.* 2010. Inkomstbasbelopp [verkkodokumentti]. [Viitattu 16.8.2010]. Saatavilla www-muodossa: <http://www.avdragslexikon.se/avdrag/INKOMSTBASBELOPP/>
- Crawford, Claire & Freedman, Judith.* 2010. Small Business Taxation. Teoksessa Mirrlees, J. - Adam, S. - Besley, T. - Blundell, R. - Bond, S. - Chote, R. - Gammie, M. - Johnson, P. – Myles G. and Poterba, J. (Eds.): Dimensions of Tax Design: The Mirrlees Review. Institute for Fiscal Studies. Oxford University Press. p. 1028-1099.
- Deloitte Touche Tohmatsu.* 2008. International Tax and Business Guide: Sweden [verkkodokumentti]. [Viitattu 14.8.2010]. Saatavilla www-muodossa: [http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Global/Local%20Assets/Documents/dtt_tax_guide_sweden\(3\).pdf](http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Global/Local%20Assets/Documents/dtt_tax_guide_sweden(3).pdf)
- Deloitte Touche Tohmatsu.* 2010. Estonia Highlights [verkkodokumentti]. [Viitattu 19.10.2010]. Saatavilla www-muodossa: http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Global/Local%20Assets/Documents/Tax/Intl%20Tax%20and%20Business%20Guides/2010/dtt_tax_highlight_2010_Estonia.pdf
- Eerola, Essi & Kari, Seppo.* 2010. Verotuksen neutraalisuus eräissä pääomaveromalleissa [verkkodokumentti]. [Viitattu 14.9.2010]. VATT Muistiot 7. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki. Saatavilla www-muodossa: http://www.vatt.fi/file/vatt_publication_pdf/m7.pdf

- Eskelinen, Antti.* 2009. Tosiasioita osinkoverosta [verkkodokumentti]. [Viitattu 26.2.2010]. Savon Sanomat. 16.2.2009. Saatavilla [www-muodossa: http://www.savonsanomat.fi/mielipide/artikkelit/tosiasioita-osinkoverosta/362776](http://www.savonsanomat.fi/mielipide/artikkelit/tosiasioita-osinkoverosta/362776)
- Griffith, Rachel - Hines, James - Sørensen, Peter Birch.* 2010. International Capital Taxation. Teoksessa Mirrlees, J. - Adam, S. - Besley, T. - Blundell, R. - Bond, S. - Chote, R. - Gammie, M. - Johnson, P. – Myles G. and Poterba, J. (Eds.): Dimensions of Tax Design: The Mirrlees Review. Institute for Fiscal Studies. Oxford University Press. p. 914–1027.
- Hjerppe, Raino.* 2006. Hyvän verojärjestelmän kehittämisestä. Teoksessa Hjerppe, Raino - Kari, Seppo – Kiander, Jaakko (toim.): Kasvumallin muutos ja veropolitiikan haasteet. VATT Julkaisuja 44. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki. s. 75–87.
- Hjerppe, Raino - Kari, Seppo - Rauhanen, Timo - Viitamäki Heikki.* 2006. Verotuksen kehitysvaihtoehtojen arviointia. Teoksessa Hjerppe, Raino - Kari, Seppo - Kiander, Jaakko (toim.): Kasvumallin muutos ja veropolitiikan haasteet. VATT Julkaisuja 44. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki. s. 207–254.
- Hjerppe, Raino.* 2007. Kulutusverotukseen siirtymällä suomalaisten varallisuus kasvuun? Teoksessa Kari, Seppo & Ylä-Liedenpohja, Jouko (toim.): Verotus Uusiksi? Taloustieto. Helsinki. s. 51–70.
- HM Revenue and Customs.* 2010a. Corporation Tax Rates [verkkodokumentti]. [Viitattu 11.6.2010]. Saatavilla [www-muodossa: http://www.hmrc.gov.uk/rates/corp.htm](http://www.hmrc.gov.uk/rates/corp.htm)
- HM Revenue and Customs.* 2010b. Tax on UK dividends [verkkodokumentti]. [Viitattu 11.6.2010]. Saatavilla [www-muodossa: http://www.hmrc.gov.uk/taxon/uk.htm](http://www.hmrc.gov.uk/taxon/uk.htm)
- Kari, Seppo.* 2002. Norjan ja Suomen tuloverojärjestelmien vertailua [verkkodokumentti]. [Viitattu 2.5.2010]. VATT-Keskustelualoitteita 272. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki. Saatavilla [www-muodossa: http://www.vatt.fi/en/publications/latestPubli](http://www.vatt.fi/en/publications/latestPubli)

cations/publication/Publication_1345_id/380;jsessionid=80176
1877129099B51292A99DD77BC3

- Kari, Seppo*. 2007. Osaketuottovähennys – tie tehokkaampiin pääoma-markkinoihin. Teoksessa Kari, Seppo & Ylä-Liedenpohja, Jouko (toim.): Verotus Uusiksi? Taloustieto. Helsinki. s. 125–140.
- Kari, Seppo*: 2009. Osinkojen, osakkeiden luovutusvoittojen verotus – Havaintoja Suomen järjestelmästä [verkkodokumentti]. [Viitattu 12.2.2010]. Saatavilla www-muodossa: http://www.vm.fi/vm/fi/05_hankkeet/012_veroryhma/06_esitys_aineisto/osinkoverotus_Kari_21092009_muistio.pdf
- Kari, Seppo & Kerkelä, Leena*. 2009. Oman pääoman tuoton vähennyskelpoisuus yritysverotuksessa – Belgian malli [verkkodokumentti]. [Viitattu 6.6.2010]. VATT Tutkimukset 153. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki. Saatavilla www-muodossa: http://www.vatt.fi/file/vatt_publication_pdf/t153.pdf
- Kari, Seppo - Kosonen, Tuomas- Ulvinen, Hanna*. 2006. Yritys- ja pääomatulojen verotuksen muutokset. Teoksessa Hjerppe, Raino - Kari, Seppo - Kiander, Jaakko (toim.): Kasvumallin muutos ja veropolitiikan haasteet. VATT Julkaisuja 44. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki. s. 109–129.
- Kari, Seppo & Kröger, Outi*. 2009. Osakkeiden normaalituoton verovapaus: Norjan osakeverotuksen malli [verkkodokumentti]. [Viitattu 24.4.2010]. VATT Tutkimuksia 148. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki. Saatavilla www-muodossa: http://www.vatt.fi/file/vatt_publication_pdf/t148.pdf
- Kari, Seppo & Ylä-Liedenpohja, Jouko*. 2007. Verotus uusiksi? Taloustieto. Helsinki.
- Keskuskauppakamari*. 2008. Tasavero – Mitä se on ja mitä se ei ole? [verkkodokumentti]. [Viitattu 29.9.2010]. Selvitys. Helsinki. Saatavilla www-muodossa: <http://www.keskuskauppakamari.fi/Julkaisut/Selvityksetload/36734/659110>
- Klemm, Alexander*. 2006. Allowances for Corporate Equity in Practice [verkkodokumentti]. [Viitattu 6.6.2010]. International Monetary

- Fund (IMF) Working Paper. WP/06/259. Saatavilla www-muodossa <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2006/wp06259.pdf>
- Korkman, Sixten.* 2007. Verotuksen reunaehdoja. Teoksessa Kari, Seppo & Ylä-Liedenpohja, Jouko (toim.): Verotus Uusiksi? Taloustieto. Helsinki 2007. s. 21–32.
- KPMG Bohlins AB.* 2004. Investment in Sweden [verkkodokumentti]. [Viitattu 14.8.2010]. Saatavilla www-muodossa: <http://www.kpmg.fi/Binary.aspx?Section=3268&Item=3527>
- KPMG Support Services ESV/GIE.* 2006. Investment in Belgium [verkkodokumentti]. [Viitattu 6.7.2010]. August 2006. Saatavilla www-muodossa: <http://www.kpmg.fi/Binary.aspx?Section=3268&Item=4458>
- Kröger, Outi.* 2006a. Suomen verotuksen kehityspiirteitä 1960-luvulta 2000-luvulle. Teoksessa Hjerppe, Raino - Kari, Seppo - Kiander, Jaakko (toim.): Kasvumallin muutos ja veropolitiikan haasteet. VATT Julkaisuja 44. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki. s. 89–107.
- Kröger, Outi.* 2006b. Tuloverotuksen kansainvälinen kehitys viime vuosina. Teoksessa Hjerppe, Raino - Kari, Seppo - Kiander, Jaakko (toim.): Kasvumallin muutos ja veropolitiikan haasteet. VATT Julkaisuja 44. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki. s. 169–205.
- Mikkonen, Antti.* 2010. Suuri osinkoryöstö. Talouselämä 12.11.2010. s. 22-27
- Mirrlees, J. - Adam, S. - Besley, T. - Blundell, R. - Bond, S. - Chote, R. - Gammie, M. - Johnson, P. – Myles G. and Poterba, J. (Eds.):* Dimensions of Tax Design: The Mirrlees Review. Institute for Fiscal Studies. Oxford University Press.
- Mykkänen, Kai.* 2005. Miksi yhteisöveron tuotto moninkertaistui 1990-luvulla [verkkodokumentti]. [Viitattu 20.6.2010]. VATT Muistioita 67. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki. Saatavilla www-muodossa: http://www.vatt.fi/file/vatt_publication_pdf

/m67.pdf

- Myrsky, Matti.* 2008a. Miten ansiotulosta voi tulla pääomatuloa – ratkaisun KHO 2008:6 arviointia. *Lakimies* 2008:3. s.486–496
- Myrsky, Matti.* 2008b. Tasaverojärjestelmän kysymyksiä. *Lakimies* 2008:5. s. 707–722.
- Myrsky, Matti.* 2009. Oikeudenmukaisuus ja verotus. *Lakimies* 2009:5. s. 739–760
- Myrsky, Matti.* 2010. Veropolitiikkamme kysymyksiä. *Defensor Legis* N:o 5/2010. s. 648-664.
- Niskakangas, Heikki.* 2009. Osinkoverotuksen uudistamisesta [verkkodokumentti]. [Viitattu 14.7.2010]. VATT Muistio 21.9.2009. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Saatavilla www-muodossa: http://www.vm.fi/vm/fi/05_hankkeet/012_veroryhma/06_esitysaaineisto/Osinkoverotuksen_uudistamisesta_Niskakangas_210909_muistio.pdf
- Nyberg, Martti.* 2007. Tasavero on kuluttamisen verottamista. Teoksessa Kari, Seppo & Ylä-Liedenpohja, Jouko (toim.): *Verotus Uusiksi?* Taloustieto. Helsinki. s. 125–140.
- Nyberg, Martti.* 2008. Verokeskustelu hukassa: Mikä verotuksessa on tärkeää? [verkkodokumentti]. [Viitattu 12.3.2010]. Elinkeinoelämän Valtuuskunnan (EVA) analyysi No.6. Saatavilla www-muodossa: http://www.eva.fi/wp-content/uploads/files/2367_Analyysi_no_006.pdf
- Patentti- ja rekisterihallitus.* 2007. Uusia osakeyhtiöitä huikea määrä! [verkkodokumentti]. [Viitattu 28.11.2010]. Julkaistu 26.9.2007. Saatavilla www-muodossa: <http://www.prh.fi/fi/uutiset/797.html>
- Portail belgium.be.* 2010. Taux de l'impôt des sociétés [verkkodokumentti]. [Viitattu 7.6.2010]. Saatavilla www-muodossa: http://www.belgium.be/fr/impots/impot_sur_les_revenus/societes/declaration/imposition/index.jsp
- Pörssisäätiö.* 2010. Kotitalousomistajien määrä Suomessa [verkkodokumentti]. [Viitattu 24.10.2010]. Tilasto 30.9.2010. Saatavilla www-muodossa: <http://www.porssisaatio.fi/info/tilastokotitalo>

usomistajien-maara-suomessa

- Skattedirektoratet*. 2010. Hva blir skatten for inntektsåret 2010? [verkkodokumentti]. [Viitattu 6.5.2010]. Saatavilla [www-muodossa: http://www.skatteetaten.no/Upload/Brosjyrer%20og%20bok/Hva_bliir_skatten_2010_bm.pdf](http://www.skatteetaten.no/Upload/Brosjyrer%20og%20bok/Hva_bliir_skatten_2010_bm.pdf)
- Skatteetaten*. 2007. Aksjonærmodellen / The Shareholder Model [verkkodokumentti]. [Viitattu 10.5.2010]. Julkaistu 7.6.2007. Ohje on saatavilla norjaksi ja englanniksi. Englanninkielisestä käännöksestä puuttuu joitakin norjan kielisestä versiosta löytyviä tietoja. Saatavilla englanniksi [www-muodossa: http://skatteetaten.no/en/Artikler/2004/The-shareholder-model/](http://skatteetaten.no/en/Artikler/2004/The-shareholder-model/) Saatavilla norjaksi [www-muodossa: http://skatteetaten.no/no/Artikler/2004/Aksjonarmodellen](http://skatteetaten.no/no/Artikler/2004/Aksjonarmodellen)
- Skatteetaten*. 2010a. Skjermingsrente for inntekståret 2009 [verkkodokumentti]. [Viitattu 13.5.2010]. Julkaistu 7.1.2010. Saatavilla [www-muodossa: http://www.skatteetaten.no/no/Bibliotek/Tabeller-og-satser/2010/Skjermingsrente-for-innteksaaret-2009/](http://www.skatteetaten.no/no/Bibliotek/Tabeller-og-satser/2010/Skjermingsrente-for-innteksaaret-2009/)
- Skatteetaten*. 2010b. Ubenyttet skjermingsfradrag [verkkodokumentti]. [Viitattu 4.6.2010]. Lignings – ABC, osio 6.11. Julkaistu 18.4.2010. Saatavilla [www-muodossa: http://www.skatteetaten.no/no/Bibliotek/Publikasjoner/Handboker/LigningsABC/Kapitler/A/?mainchapter=104714&chapter=104743#x104743](http://www.skatteetaten.no/no/Bibliotek/Publikasjoner/Handboker/LigningsABC/Kapitler/A/?mainchapter=104714&chapter=104743#x104743)
- Skatteverket*. 2010a. Belopp och procent - inkomstår 2010/taxeringsår 2011 [verkkodokumentti]. [Viitattu 14.8.2010]. Saatavilla [www-muodossa: http://www.skatteverket.se/privat/skatter/beloppprocent/2010.4.76a43be412206334b89800047590.html](http://www.skatteverket.se/privat/skatter/beloppprocent/2010.4.76a43be412206334b89800047590.html)
- Skatteverket*. 2010b. SKV 292 utgåva 18. Skatteregler for delägare i fåmansföretag - med deklarationsanvisningar [verkkodokumentti]. [Viitattu 15.8.2010]. Saatavilla [www-muodossa: http://www.skatteverket.se/download/18.50a6b4831275a0376d380003428/29218svartvit.pdf](http://www.skatteverket.se/download/18.50a6b4831275a0376d380003428/29218svartvit.pdf)
- Statistiska centralbyrån*. 2009. Kommunalskatterna 2010: De flesta oförändrad kommunalskatt [verkkodokumentti]. [Viitattu

6.8.2010]. Julkaistu 11.12.2009. Saatavilla www-muodossa: http://www.scb.se/Pages/PressArchive____259759.aspx?PressReleaseID=284198

Suomen Pankki. 2010. Rahoitusmarkkinat – tilastokatsaus 9/2010 [verkkodokumentti]. [Viitattu 11.9.2010]. Suomen Pankin Tilastoyksikön julkaisu 3.9.2010. Saatavilla www-muodossa: http://www.suomenpankki.fi/NR/rdonlyres/F6F6C2EC-8474-4087-ABBC-6B139AFF969A/0/ramati_fi_201009.pdf

Sørensen, Peter Birch. 2003. Neutral Taxation of Shareholder Income: A Norwegian Tax Reform Proposal [verkkodokumentti]. [Viitattu 2.4.2010]. CESifo Working Paper No.1036, Category 1: Public Finance. Saatavilla www-muodossa: http://www.ifo.de/pls/guestci/download/CESifo%20Working%20Papers%202003/CESifo%20Working%20Papers%20September%202003/cesifo1_wp1036.pdf

Sørensen, Peter Birch. 2009. Dual Income Taxes: A Nordic Tax System Revised version of paper originally presented at the conference on New Zealand Tax Reform – Where to Next? at Victoria University of Wellington, 11-13 February, 2009 [verkkodokumentti]. [Viitattu 27.3.2010]. Saatavilla www-muodossa: <http://www.econ.ku.dk/pbs/diversefiler/DUAL%20INCOME%20TAXES%20OUCBT.pdf>

Valtiovarainministeriö. 2010. Verotuksen kehittämistyöryhmän väliraportti [verkkodokumentti]. [Viitattu 5.9.2010]. VM 35/2010. Helsinki. Saatavilla: http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/075_verotus/20100621Verotu/Verotuksen_kehittamistyoryhman_valiraportti.pdf

Verohallinto. 2005. Yhteisön osakkeiden luovutusvoiton verokohtelu [verkkodokumentti]. [Viitattu 8.8.2010]. Verohallinnon ohje. Dnro 1292/345/2005. Saatavilla www-muodossa: http://www.vero.fi/?article=4242&domain=VERO_MAIN&path=5,40,89&language=FIN

Veronmaksajain Keskusliitto ry. 2009. Niskakangas: Osinkoverotus epäonnistunut. [verkkodokumentti]. [Viitattu 11.8.2010]. Uutinen 24.9.2009. Saatavilla www-muodossa: <http://www.veronmaksajat.fi/Page/0ebbeaae-b5fb-45d5-9b3b-ffc124b20cfe.aspx?groupId=f737fd5c-0c6b-467d-acf8-eab910d86d45&announcementId=c304903e-7812-440e-a2a1-9078c95d4ab3>

Veronmaksajain Keskusliitto ry. 2010. Tietoja yhteisöverotuksesta. [verkkodokumentti]. [Viitattu 3.12.2010]. Tutkimukset ja tilastot 12.11.2010. Saatavilla www-muodossa: <http://www.veronmaksajat.fi/fi-FI/tutkimuksetjatilastot/tuloverotus/yhteisoverotus/>

Viitala, Tomi - Mattila, Pauli K.- Lindström, Maarit. 2010. Yritysverotus – Kilpailukykyä ja kasvua. [verkkodokumentti]. [Viitattu 13.11.2010]. Keskuskauppakamarin selvitys. Helsinki. Saatavilla www-muodossa: www.keskuskauppakamari.fi/content/download

Ylä-Liedenpohja, Jouko. 2007. Porrastettu tasavero, ansiotulojen verohyvytys ja kateusvero. Teoksessa Kari, Seppo & Ylä-Liedenpohja, Jouko (toim.): Verotus Uusiksi? Taloustieto. Helsinki. s. 89–106.

Lait

Suomi

L 24.6.1968/360 Laki elinkeinotulon verottamisesta

L 29.12.1988/1232 Laki yhtiöveron hyvityksestä (kumottu)

L 30.12.1992/1535 Tuloverolaki

L 30.12.1997/1336 Kirjanpitolaki

L 22.12.2005/1142 Laki varojen arvostamisesta verotuksessa.

Norja

LOV-1999-03-26-14 Lov om skatt av formue og inntekt (Skatteloven)

Ruotsi

SFS 1999:1229 Inkomstskattelag